

EXERCIȚIILE FRATERNITĂȚII COMUNIONE E LIBERAZIONE

IATĂ, EU FAC UN LUCRU NOU: NU-L RECUNOAȘTEȚI?

RIMINI 2018

IATĂ, EU FAC UN LUCRU NOU:
NU-L RECUNOAȘTEȚI? (Isaia)

EXERCIȚIILE FRATERNITĂȚII
COMUNIONE E LIBERAZIONE

RIMINI 2018

Traducere din limba italiană de Ruxandra Tîrean

© 2018 Fraternità di Comunione e Liberazione pentru textele lui L. Giussani și J. Carrón

Pe copertă: Vincent van Gogh, *Ramuri de migdali înfloriți*, Saint-Rémy-de-Provence, februarie 1890.
© Van Gogh Museum, Amsterdam (Vincent van Gogh Foundation).

«Cu ocazia cursului anual de Exerciții spirituale pentru membrii Fraternității Comunione e Liberazione, curs care se desfășoară la Rimini, cu titlul „Iată, eu fac un lucru nou: nu-l recunoașteți?” (Is 43,19), Sfinția Sa, Papa Francisc, vă adresează salutările sale cordiale și cele mai bune gânduri. El vă invită să faceți o experiență vie de Cristos, prezent în Biserică și în circumstanțele istoriei, prin schimbarea propriei vieți, pentru a putea reînnoi lumea cu forța Evangheliei. Contemplarea chipului lui Isus mort și înviat este ceea ce recompune umanitatea noastră, chiar și pe cea fragmentată de către greutățile vieții, sau pe cea marcată de păcat. Sfântul Părinte le urează celor care urmează carisma regretatului monsenior Luigi Giussani să dea mărturie de iubirea concretă și puternică a lui Dumnezeu, care acționează cu adevărat în istorie și care determină destinul final al acesteia. Și, în timp ce vă cere să vă rugați pentru susținerea ministerului său petrin, invocă asupra tuturor protecția Sfintei Fecioare Maria și vă acordă dumneavoastră și tuturor participanților, implorata binecuvântare apostolică, precum și celor care se află în legătură prin satelit și întregii Fraternități.»

Cardinal Pietro Parolin, Secretar de Stat al Sfinției Sale,
27 aprilie 2018

Vineri seara, 27 aprilie

La intrare și la ieșire:

Antonín Dvořák, Stabat Mater, op. 58

Rafaël Kubelik – Symphonie-Orchester des Bayerischen Rundfunks

“Spirto Gentil” n. 9, Deutsche Grammophon

■ INTRODUCERE

Julián Carrón

«Iată, eu fac un lucru nou: nu-l recunoașteți?»¹ Capacitatea de a-și da seama de lucruri îi aparține naturii umane, face parte din măreția naturii umane care este incomparabilă cu orice altă creatură. Din păcate, de multe ori, predomină în noi scontarea sau superficialitatea. Care, dintre noi, văzând chipurile pictate de Caravaggio, în timp ce ascultăm *Fac ut ardeat cor meum* din *Stabat Mater* a lui Dvořák, nu a simțit toată dorința de a fi acaparat la fel ca acele chipuri, atât de pătrunse de o cunoaștere a lui Cristos care le străpungea până în adâncul sufletului? Dar, – ne gândim noi – cum o să putem ajunge să-L cunoaștem, așa fragili cum suntem? Tocmai de aceea Isus ne oferă o mare consolare: «Aveți nevoie de Spirit. Spiritul este cel care vă va conduce la adevărul întreg».² Atunci, să îi cerem Spiritului să ne conducă la cunoașterea lui Cristos prezent în real, în istorie, să ne înflăcăreze inimile.

Discendi Santo Spiritu

Încep prin citirea mesajului de salutări pe care ni l-a trimis Sfântul Părinte: «Cu ocazia cursului anual de Exerciții spirituale pentru membrii Fraternității Comunione e Liberazione, curs care se desfășoară la Rimini, cu titlul „Iată, eu fac un lucru nou: nu-l recunoașteți?”, Sfinția Sa, Papa Francisc, vă adresează salutările sale cordiale și cele mai bune gânduri. El vă invită să faceți o experiență vie de Cristos, prezent în Biserică și în circumstanțele istoriei, prin schimbarea proprii vieți, pentru a putea reinnoi lumea cu forța Evangheliei. Contemplarea chipului lui Isus mort și înviat este ceea ce recompune umanitatea noastră, chiar și pe cea fragmentată de către greutățile vieții, sau pe cea marcată de păcat. Sfântul Părinte le urează celor care urmează carisma regretatului monsenior Luigi Giussani să dea mărturie de

¹ *Is* 43,19.

² Cfr. *In* 16,13.

iubirea concretă și puternică a lui Dumnezeu, care acționează cu adevărat în istorie și care determină destinul final al acesteia. Și, în timp ce vă cere să vă rugați pentru susținerea ministerului său petrin, invocă asupra tuturor protecția Sfintei Fecioare Maria și vă acordă dumneavoastră și tuturor participanților, implorata binecuvântare apostolică, precum și celor care se află în legătură prin satelit și întregii Fraternități. De la Vatican, 27 aprilie 2018, cardinal Pietro Parolin, secretar de Stat al Sfinției Sale».

1. Consecința unei alunecări

De la Ziua de început de an, o frază de-a lui don Giussani mi-a rămas în minte ca un pumn în stomac: «La început se construia, se încerca să se construiască pe ceva care se întâmpla [...] și care ne cuprinsese pe toți. Oricât de naivă și de exagerată ar fi fost, aceasta era o poziție pură. De aceea, pentru că am abandonat-o cumva și ne-am certificat pe o poziție, care a fost mai ales, așa zice, o „traducere culturală” mai mult decât un entuziasm pentru o Prezență, noi nu îl cunoaștem – în sensul biblic – pe Cristos, noi nu cunoaștem misterul lui Dumnezeu, pentru că nu ne este familiar».³

Alunecarea de la entuziasmul pentru o Prezență la o traducere culturală a avut ca și consecință faptul că nu l-am cunoscut pe Cristos. Și că noi nu îl cunoaștem pe Cristos, se vede din faptul că nu ne este familiar.

Mi se pare că nu există sfidare mai mare decât cea pe care o găsim în această provocare: dacă, continuându-ne drumul, Cristos nu devine mai familiar, interesul pentru El va fi tot mai redus și atunci tot ceea ce vom face va fi o consecință tot mai desprinsă de originea proprie, ca o creangă uscată, care ne va lăsa în fiecare zi tot mai dezamăgiți, cu gura tot mai amară.

Munca pe care am elaborat-o de la Începutul de an i-a dat fiecăruia dintre noi posibilitatea de a-și da seama de drumul pe care l-a făcut în aceste luni. Cum putem înțelege dacă l-am cunoscut mai mult pe Cristos? Prin care semne putem demonstra acest lucru?

Don Giussani ne-a dat un criteriu de verificare, ca să putem recunoaște dacă Cristos a intrat cu adevărat și dacă intră mereu tot mai mult în viața noastră sau nu, dacă devine în fiecare zi tot mai familiar sau nu. Ca să înțelegem acest lucru e suficient să ne gândim la o experiență pe care o trăiește fiecare dintre noi: vedem că o prezență, cineva, a intrat în viața noastră atât de mult, încât ne devine familiar, atunci când determină modul de a aborda totul, de a sta în fața lucrurilor și a circumstanțelor. E de ajuns să vă gândiți la copiii voștri. Dimpotrivă, atunci când această familiaritate

³ L. Giussani, *Una strana compagnia* [O companie ciudată, n. tr.], Bur, Milano 2017, p. 88-89.

nu există, sau nu e suficientă, punctul de pornire rămâne cel de dinainte: o anumită impresie despre lucruri, schemele pe care le ducem cu noi. Cu toții putem documenta acest lucru.

Ceea ce se întâmplă cu Cristos nu este diferit. Dacă, de fapt, evenimentul lui Cristos nu influențează modul meu de a trăi, de a sta în fața realului, a situațiilor și a provocărilor de zi cu zi, dacă *evenimentul lui Cristos* prezent nu determină forma cu care trăim circumstanțele, asta înseamnă că le întâmpinăm la fel ca toți ceilalți, adică pornind de la *impresia* pe care circumstanțele o trezesc în noi și, la fel ca toți, ajungem să sfârșim sufcându-ne într-o viață care «ne taie picioarele». ⁴ Rezultatul sare imediat în ochi: o viață dominată de „impresiile” noastre – fiecare să se gândească la cum se trezește în unele dimineți –, în loc să înțească entuziasmul pentru Cristos, face credința mai irelevantă pentru existența noastră, fiindcă nu se observă pertinența lui Cristos față de exigențele vieții.

Dar dacă entuziasmul pentru Cristos nu crește mereu tot mai mult, atunci unde vom căuta împlinirea noastră? Fiecare își poate privi propria viață și să observe ce anume predomină în ea. Întrucât inima noastră nu poate înceta să dorească, în mod inevitabil vom căuta împlinirea în ceea ce facem noi, în «efortul nostru implicat în activități asociative, în opere, în caritate, în cultură, la nivel social, politic», ⁵ sau în tentativa noastră profesională. Credința devine astfel doar o „premisă” pe care o lăsăm în urma noastră. De aceea don Giussani ne spunea că «greșeala esențială pe care o putem face [...] este să considerăm scontată credința. Adică: având în vedere credința, presupunând credința, iată, noi facem acum niște activități culturale». ⁶ El nu ne lasă în pace cu această rechemare: «Dacă tot ceea ce așteptăm nu se împlinește deplin în ceea ce ne-a fost dat, în faptul care ne-a fost dat», adică în Faptul lui Cristos, toate activitățile noastre, tot ceea ce facem «devine așteptare a împărăției noastre». ⁷

Atunci, întrebarea pe care ne-o punem în mod inevitabil este: dar aceste activități, sunt ele în stare să ne împlinească? Semnalul de alarmă este acea senzație de neliniște care ne asaltează datorită unui «a face» care, în fond, nu ne satisface.

Dar, tocmai insatisfacția, pe care o simțim atunci când așteptăm împlinirea de la ceea ce facem, poate deveni – dacă păstrăm o ultimă urmă

⁴ C. Pavese, *Dialoghi con Leucò*, Einaudi, Torino 1947, p. 166.

⁵ L. Giussani, *Una strana compagnia*, op. cit., p. 88.

⁶ L. Giussani, *Dall'utopia alla presenza (1975-1978)* [*De la utopie la prezență (1975-1978)*, n. tr.], Bur, Milano 2006, p. 173.

⁷ L. Giussani in A. Savorana, *Vita di don Giussani* [*Viața lui don Giussani*, n. tr.], Bur, Milano 2013, p. 392.

de sărăcie a inimii – o ocazie, oportunitatea de a simți înăuntrul nostru urgența de a ne întoarce la început, la acel entuziasm pentru Cristos care ne-a cucerit.

Îmi scrie un tânăr medic, ca dovadă a faptului că «urgența de a ne întoarce la început», la entuziasmul pentru Cristos, se referă la viața fiecăruia dintre noi, orice vârstă sau istorie am avea (se poate ca cineva să fi întâlnit mișcarea acum un an și să aibă mai puțin de treizeci de ani):

«Dragă Julián, în lunile acestea am început să înțeleg ceea ce ne-ai spus de multe ori, și anume, că dacă nu verific pertinenta credinței cu exigențele vieții, aceasta nu poate rezista, iar primul indiciu este un scepticism – non explicit –, aș zice aproape un dubiu, un „cine știe”, o incredulitate față de faptul că anumite lucruri, anumite greutăți ale vieții ar putea fi îmbrățișate și schimbate de Cristos. Mie mi s-a întâmplat la serviciu. Sunt medic rezident într-o secție în care ritmul de lucru este foarte alert, competiția și lamentările sunt continue, iar majoritatea colegilor nu au aproape nimic în afară de muncă. În acești ani, în tentativa de a-mi face bine treaba, m-am lăsat foarte mult absorbit. În urma a două mari dezamăgiri profesionale, mi-am dat seama cât de puțin este în stare munca – cel puțin așa cum o trăiesc eu – să îmi dea înapoi, în termeni de satisfacție, măcar un pic din cât dau eu pentru muncă: un bilanț categoric negativ. Acest fapt m-a făcut chiar să mă gândesc la serviciu ca la ceva care îmi ia din timpul cu soția și cu prietenii și lamentarea chiar a crescut! Să citesc Școala de comunitate, să merg la liturghie, să vorbesc cu prietenii – atâta vreme cât cineva nu e dispus să își schimbe punctul de vedere, ci vrea doar o soluție pentru problema imediată – rezultă a fi toate niște tentative sortite eșecului și mă fac tot mai sceptic cu privire la faptul că Cristos ar putea schimba ceva legat de raportul meu cu serviciul. În sfârșit, s-a întâmplat ceva. De circa două luni merg câteodată la liturghie înainte de a merge la serviciu; este un grup de oameni care sunt din mișcare și care merge în fiecare dimineață și, după liturghie, beau rapid o cafea la barul din fața bisericii: un fapt banal și zilnic pentru ei. În prima dimineață în care m-am alăturat lor am fost bucuros și am făcut drumul spre serviciu, cu motocicleta – momentul în care, de obicei, mă apucă preocuparea pentru tot ceea ce urmează să fac și pentru toate sarcinile ce trebuie înghesuite pe undeva – cu lejeritatea cuiva care tocmai a văzut ceva frumos. În timp ce eu, în majoritatea pauzelor, când nu sunt la serviciu, sunt deja cu mintea la lucrul următor ce trebuie făcut, ei, în acele zece minute chiar au fost acolo, atenți, prezenți. M-a impresionat și atenția față de mine, care nu îi cunoșteam, dar și față de câteva persoane fără adăpost care mișunau în fața bisericii. Am surprins o serie de date care m-au făcut să mă întreb dacă nu ar fi cu adevărat posibil, și pentru mine, să fiu bucuros la serviciu. Un fapt mic a redeschis o breșă în lamentarea mea: o întrebare care

mă determină să fac un drum. În timpul unei întâlniri cu tine și cu câțiva tineri care lucrează, am văzut întâmplându-se aceeași dinamică, la fel cu cea de la bar: m-a mirat libertatea ta în fața noastră, faptul că tu nu ai nimic de apărut și, chiar mai mult, ai o curiozitate față de ceea ce putea ieși de la noi. Judecățile pe care le-ai dat m-au bulversat și adesea au demascat perspectiva redusă pe care o aveam asupra realității. Înțeleg că o privire atât de liberă nu poate fi produsă de o cultură mai perfectă și mai atentă în domeniul textelor lui Giussani, de participarea la mai multe gesturi și întâlniri de discuții, ci apare doar datorită unei familiarități cu Misterul. De aceea te-am observat cu curiozitate și invidie, și mă întrebam încotru de ce răspundeai la diferitele provocări într-un mod diferit față de cum aș fi răspuns eu. Trăiam tensiunea de a mă identifica, încercând să înțeleg cum privești tu lucrurile. A fost frumos fiindcă pentru mine, la început, să urmez a fost exact așa: o identificare, aproape spontană, care izvora din uimirea față de o diversitate umană».

Atenție, pentru a regăsi entuziasmul începutului nu e suficient să fim nostalgici, nu e suficient să ne reîntâlnim cu prietenii și să ne aducem aminte de vremurile bune. Să ne amintim ceva ce a fost nu ne restituie începutul. Amintirea vremurilor bune de la începutul unei iubiri nu îi redă unui cuplu entuziasmul pierdut de-a lungul anilor ce-au urmat. Vreți o dovadă a acestui fapt? Uitați-vă la scepticismul care se insinuează în viața atâtor adulți! Unica posibilitate e să se întâmple din nou, acum, ceea ce ne-a entuziasmat la început.

Don Giussani s-a exprimat în mod definitiv asupra câtorva tentative de ale noastre de a recupera începutul: «Să formulăm următoarea ipoteză: se adună azi câțiva care [...], având amintirea impresionantă a unui eveniment de care au fost impresionați – care le-a făcut bine, care le-a definit viața –, vor să-l reia, umplând o „discontinuitate” care s-a produs de-a lungul anilor. [...] Dacă, de exemplu, ar zice: „Hai să ne grupăm să facem un grup de cateheză, sau să dezvoltăm o inițiativă politică nouă, sau, mai mult, să susținem o acțiune caritabilă, să creăm o operă etc”, niciunul dintre aceste răspunsuri nu ar fi potrivit pentru acoperirea golului discontinuității». Nimic mai clar de atât: «Continuitatea cu „atunci” se restabilește doar prin reîntâmplarea aceleiași eveniment, cu același impact acum».⁸ Fiindcă începutul este un eveniment, întotdeauna. Și pentru a acoperi discontinuitatea față de început trebuie să se întâmple din nou, acum, ceea ce s-a întâmplat atunci, trebuie să se întâmple același eveniment care ne-a pus în mișcare la început.

⁸ L. Giussani, «Qualcosa che viene prima» [«Ceva ce se întâmplă înainte», n. tr.], în *Dalla fede il metodo* [Din credință se naște metoda, n. tr.] *Tracce-Quaderni* 2, supl. la *Tracce-Litterae Communionis*, aprilie 1994, p. 42-43.

E ceea ce ne-a amintit papa Francisc în piața Sfântul Petru: «Carisma nu se conservă într-o sticlă de apă distilată! [...] Don Giussani nu poate fi redus la un muzeu cu amintiri [...]. Fidelitatea față de tradiție – spunea Mahler – „înseamnă să păstrezi viu focul”».⁹

Doar reîntâmplarea prezenței Sale acum ne poate reda începutul. Cristos este un eveniment prezent. Iar unica speranță pentru noi este să-l cunoaștem mai mult pe Cristos, dacă nu vrem să pierdem entuziasmul care ne-a cucerit. De aceea, de la Începutul anului mi-a rămas în suflet spinul acestei fraze.

2. În procesul de a crește mari, o demoralizare

La primele Exerciții ale Fraternității, don Giussani ne spunea în mod precis că dușmanul nostru este «lipsa cunoașterii lui Cristos». Dar despre ce fel de cunoaștere este vorba? Cum pentru noi cunoașterea este, de obicei, redusă la un a ști conceptual, Giussani ne avertizează că vorbește despre cunoaștere așa cum o înțelege Sfânta Biblie: «Cunoaștere ca familiaritate, ca însuflețire, ca identificare, ca prezență a inimii». De aceea, observă mai apoi: «E ca și cum [după întâlnire] nu ar fi urmat o familiaritate, ceea ce s-a făcut simțit [...]. Există un obstacol, care este îndepărtarea Sa, care este ca o non prezență a Sa, o ființare care nu determină inima. În acțiuni nu este așa, cu privire la ceea ce ar putea fi determinant – mergem la biserică, „facem” mișcarea, eventual spunem chiar și Compieta, facem Școala de comunitate, ne implicăm în caritativa, mergem să facem grupuri aici și acolo și ne lansăm, ne catapultăm chiar și în politică –. Nu lipsește în acțiuni: în multe acțiuni poate fi determinant, dar în inimă? În inimă nu! Fiindcă inima este felul în care cineva își privește copiii, cum își privește soția sau soțul, cum se uită la cineva care trece pe lângă el, cum îi privește pe cei din comunitate sau pe colegii de muncă, sau – mai ales – cum se trezește dimineața».¹⁰

Și nu numai. Îndepărtarea inimii față de Cristos «explică și o altă îndepărtare, care se arată chiar într-o stinghereală ultimă în raporturile dintre noi, în privirile dintre noi, pentru că doar Cristos [...] ne poate face cu adevărat mai frați»,¹¹ prietenii! De câte ori nu am vorbit noi despre asta și nu am experimentat acest lucru înn viață?! Depărtarea inimii față de Cristos devine depărtare a unora față de alții, astfel încât între noi predomină o ultimă, reciprocă, înstrăinare.

⁹ Francisc, *Discurs adresat mișcării Comunione e Liberazione*, 7 martie 2015.

¹⁰ L. Giussani, *Una strana compagnia*, op. cit., p. 22-24.

¹¹ *Ibidem*, p. 24.

Acum, Isus poate fi atât de departe de inimă încât să devină pentru noi ca un străin: «Dacă Isus ar veni aici, în tăcere – *softly* – și s-ar așeza acolo, pe un scaun, acolo, lângă ea, și, la un moment dat, ne-am da seama cu toții, nu știu în câți dintre noi, uimirea, recunoștința, bucuria ... nu știu în câți dintre noi afecțiunea ar fi cu adevărat spontană, deși păstrăm o anumită conștiință de sine. [...] Nu știu dacă ne-am simți sau nu cuprinși de un val de rușine [...], dacă ne-am da seama în clipa aceea că nu am spus niciodată „Tu” [...], dacă am încerca să trăim serios naufragiul încă incomplet al Eului său personal în eul nostru colectiv».¹² Să ne întrebăm: care dintre noi i-a spus azi «Tu» lui Cristos, cu acea familiaritate cu care tratează acele prezențe care îi sunt cu adevărat dragi?

Nu e vorba că Cristos ar fi un necunoscut pentru viața noastră, să ne înțelegem. «În mod paradoxal – insist – [don Giussani face presiune] Cristos este chiar motivul pentru care ducem un stil de viață pe care nu l-am fi avut altfel: și, cu toate acestea, e departe de inimă!» Crescând, devenind adulți, cu toate că facem multe lucruri pentru mișcare sau în numele mișcării, Cristos a rămas departe de inima noastră, se poate să nu ne fi pătruns încă în inimă. «Într-adevăr eu nu consider [continuă don Giussani] că, din punct de vedere statistic, caracteristica normală ar fi că creșterea în vârstă ni l-ar fi făcut mai familiar pe Cristos, ne-ar fi făcut mai prezentă acea „mare absență” [...]. Nu cred.»¹³

Ce anume se întâmplă dacă creșterea noastră nu îl face mai familiar pe Cristos? Intervine în noi o demoralizare, «nu în sensul banal al termenului, ci față de acea familiaritate cu Dumnezeu în care rezidă esența vieții omului».¹⁴ De aceea, dacă moralitatea înseamnă «a tinde spre ceva mai mare decât noi, atunci demoralizarea înseamnă absența acestei tensiuni. Insist că, la nivel de discursuri și chiar la nivelul operelor – nu în mod mincinos, ci chiar de-adevăratelea –, această tensiune umple de viață, dar nu se regăsește, în mod ultim, *în inimă*. Fiindcă ceea ce se află în mod ultim în inimă [...] nu are ore și nu are condiții care să poată împiedica prezența sa la acel nivel [...]. Așa cum eul nu își poate întrerupe viața, tot așa, atunci când inima este morală, atunci când inima nu este demoralizată, atunci, acea tensiune către „mai mult”, către ceva mai mult, este ca și cum nu ar mai dispărea niciodată». Nu există o clipă de răgaz, prieteni, pentru că aici este vorba despre inimă, nu de opere. «Problema este realmente inima noastră.»¹⁵

¹² L. Giussani, *L'attrattiva Gesù* [Atractiva Isus, n. tr.], Bur, Milano 1999, p. 151.

¹³ L. Giussani, *Una strana compagnia*, op. cit., p. 24-25.

¹⁴ *Ibidem*, p. 30.

¹⁵ *Ibidem*, p. 25-26.

Cum putem contracara această demoralizare? În acest punct, don Giussani subliniază din nou valoarea prieteniei dintre noi, a companiei noastre, a Fraternității noastre, clarificând scopul acesteia: «Compania noastră trebuie, în mod deosebit, să ne facă să luptăm împotriva acestei demoralizări, ea ar vrea să fie instrumentul principal împotriva acestei demoralizări».¹⁶

Dar cum poate ea să ne ajute în această luptă, astfel încât Cristos să pătrundă în inima noastră? Vedem asta foarte clar atunci când se întâmplă.

«Dragă don Julián, tocmai am participat la *Via Crucis* ieri seară, la Caravaggio, după ani în care am uitat complet de Vinerea Mare. Am avut mereu scuze pe motiv de serviciu, drept pentru care liniștit lipseam de la acest gest fără niciun dubiu. Nu simțeam nevoia, în adâncul meu, a acestui gest. Anul acesta, cine știe de ce, mi-am găsit timp și am înțeles că problema este pe ce anume se sprijină inima mea. A fost ca și cum aș fi revenit la originea a toate. Pe vremea Triduurilor pascale ale studenților, pe când erau cu don Giussani la Caravaggio, era unul dintre lucrurile care m-au fulgerat, pe vremea aceea aveam douăzeci de ani. Și m-a „pus la pământ” și ieri, dar cu o durere sfâșietoare, când am auzit corul cântând *Cristo al morir tendea* și întrebarea plină de suferință a Mariei: „L-ați lăsa voi pentru o altă iubire?”. M-a impresionat pentru că nu spune „pentru păcat” sau „pentru rău”, ci „pentru o altă iubire”. Azi dimineață mi-am pus niște întrebări pe care nu mi le puneam de zeci de ani sau pe care poate nu mi le-am pus niciodată. M-am întrebat de ce Biserica propune din nou, în fiecare an, Săptămâna Sfântă. Cât de des lăsăm să treacă acest timp ca un gest care, în fond, nu schimbă nimic în noi, în viața noastră, pentru că oricum „deja știm” și nu există nimic ce să trebuiască ajustat! Așteptăm să treacă repede ca să ne ocupăm de lucruri concrete: serviciul, ziua de salariu, soțul, copiii, casa, mașina, zilele de naștere, grupurile de Fraternitate (dar pe urmă, la ce anume suntem frați?), vacanțele mișcării sau vacanțele la mare cu prietenii. În schimb, Biserica rupe, literalmente rupe timpul, ca să redeschidă acea rană care este umanitatea mea. Pentru că tu, prietena mea, soțul meu, soția mea, fiul meu și fiecare mișcare a inimii mele, tu, care ești totul pentru mine, nu vei trăi pentru totdeauna și mă vei trăda și eu te voi trăda și mă trădez pe mine însămi; tu, persoana pe care o iubesc atât de profund, nu ești în stare să îți ții promisiunea pe care totuși ai trezit-o în mine. Atunci, în ce să îmi pun speranța pe care inima nu încetează să o ceară? Iată ce anume ne repropune Biserica în fiecare an: să descoperim rănilor de fiecare zi și, din Miercurea Cenușii, să ne recunoaștem nevoiași de toate, să ne punem din nou în poziția cea mai adevărată, cerșirea. Răspunsul nu ne este dat,

¹⁶ *Ibidem*, p. 26.

ci se impune în fața unei inimi care cerșește și care aleargă, într-un răsărit nou, în cea de a treia zi.»

Iată datoria companiei. Pentru mai puțin de atât nu se merită să rămânem în ea. «Compania noastră», insistă don Giussani, «trebuie să coboare mai adânc, și mai adânc, și trebuie să se refere la noi înșine, trebuie să se refere la inima noastră»,¹⁷ ea trebuie să ne introducă – așa cum spune Școala de comunitate –, să ne ducă la «un raport profund personal cu El»,¹⁸ cu Cristos.

Dar, ajunși la acest nivel, explică don Giussani, la nivelul recuoșterii mele de Tine, o, Cristoase, adică la nivelul inimii, nimeni nu poate delega altora răspunsul, care poate fi doar personal: «Aceasta este o responsabilitate [după cum demonstrează scrisoarea pe care tocmai am citit-o] [...], pe care nu o putem descărca asupra companiei. Inima este unicul lucru în care cumva nu există *partners* [...]. Dacă faci parte dintr-o echipă în care fiecare are un rol, unul îl trage pe celălalt, și așa este în privința mișcării, în activitățile mișcării. Aici nu! De aceea, compania noastră probabil că o fi o companie ciudată: e ca o companie asupra căreia nu poți descărca nimic».¹⁹

3. Cristos, speranța împlinirii

De ce Giussani insistă atât de mult pe necesitatea ca Cristos să pătrundă în inimă? Rațiunea este simplă: fără Cristos, inima rămâne nesatisfăcută. Iar experiența ne arată că inima nu poate trișa, pentru că este obiectivă și invincibilă. Așa cum ne amintește primul capitol din *Sensul religios*, inima, ca criteriu de judecată, este obiectivă: într-adevăr, cu exigențele originare, ne trezim pur și simplu în noi, nu le putem manipula noi, ne sunt date odată cu viața. De aceea, inima este invincibilă ca criteriu: exigențele elementare sunt invincibile, astfel încât demaschează constant reducățiile și imaginile pe care ni le facem despre ceea ce ar trebui să răspundă la setea inimii; sentimentul de insatisfacție pe care îl simțim în fața haosului personal sau familiar, dar și în fața unui succes profesional, este un semn evident al acestui aspect.

În această insistență a lui Giussani putem găsi toată stima sa față de noi, pasiunea sa pentru fiecare dintre noi. El este chiar întruparea unei companii adevărate, cea a celui care nu renunță niciodată să ne recheme la unicul lucru care poate satisface inima. «Absența lui Cristos», de fapt,

¹⁷ *Ibidem*, pp. 26-27.

¹⁸ L. Giussani, *De ce biserica*, Nemira, București 2005, p. 245.

¹⁹ L. Giussani, *Una strana compagnia*, op. cit., p. 27.

«demolează și deprimă, reduce umanul la o formă stabilă de depresie. Cu cât e mai redusă posibilitatea prezenței Tale, o, Cristoase, cu atât e mai redusă umanitatea față de inima mea și față de inima ta; cu cât e mai redusă posibilitatea prezenței Tale, o, Cristoase, cu atât e mai redusă umanitatea în raportul dintre bărbat și soția sa, a femeii cu copiii ei, cu [consecința de] acea extensie care înlocuiește afecțiunea adevărată, iubirea adevărată, caritatea, gratuitatea dăruirii de sine, [care este] pretenția [...]. Cu cât e mai puțin posibilă prezența Ta, o, Cristoase, cu atât e mai mică posibilitatea de umanitate pentru [...] toată lumea care se înghesuie în jurul tău»,²⁰ în jurul nostru.

Care este opusul demoralizării inimii și al deprimării umanului, care par să caracterizeze creșterea noastră? «Contrariul demoralizării», de care cu toții avem nevoie, «este speranța». Și prietena noastră ne mărturisea același lucru. Ceea ce ne spune don Giussani se atestă în mod impresionant în oricine face o experiență adevărată de umanitate, în oricine este fidel față de ceea ce se întâmplă în viața sa. Dar care speranță? Despre ce speranță este vorba? De speranța în propriul destin, în propria împlinire. Dar cum este posibil, cu toate greșelile, căderile, contradicțiile care se repetă, se înmulțesc și se adună? «Această speranță există doar acolo unde Dumnezeu i-a vorbit omului.» Conținutul unei astfel de speranțe este de fapt ceea ce «ce i-a spus Îngerul Fecioarei: „Lui Dumnezeu nimic nu este cu neputință”. Cred că asta este tot. Omul nou pe care Cristos a venit să-l trezească în lume este omul pentru care această afirmație este esența vieții: „Lui Dumnezeu nimic nu-i este cu neputință”; acolo unde Dumnezeu nu este „Dumnezeul” gândurilor noastre, ci este Dumnezeu cel adevărat, acela viu, care trăiește, acela care a devenit om, Cristos».²¹

Biblia ne amintește: «Iată, eu sunt Domnul fiecărei ființe vii; să existe oare ceva imposibil pentru mine?».²² «„Lui Dumnezeu nimic nu îi este cu neputință”! această frază se află chiar la începutul adevăratei istorii a umanității, se află la începuturile marii profeții a poporului lui Israel, se află la începuturile istoriei poporului cel nou, a lumii celei noi, a veștii aduse de către înger Fecioarei, și se află la începutul ascezei omului cel nou, se află la începutul perspectivei și a mișcării omului cel nou. [...] Apostolii, în fața frazei Sale „E mai ușor să intre o cămilă prin urechile unui ac, decât ca un bogat să intre în împărăția cerurilor”, au spus: „Dar atunci cine va putea

²⁰ L. Giussani, *Si può vivere così* [Se poate trăi așa, n. tr.]. Exerciții Spirituale ale Fraternității Comunione e Liberazione, Rimini 28-30 aprilie 1995, supl. la *Litterae Communionis-Tracce*, n. 6, 1995, p. 22.

²¹ L. Giussani, *Una strana compagnia*, op. cit., p. 28.

²² *Ier* 32,27.

intra în împărăția cerurilor? Cine se va putea salva?”. Și ei erau oameni săraci în averi, cele câteva lucruri pe care le aveau le lăsaseră. Isus răspunse: „Vouă vă e imposibil, dar lui Dumnezeu nimic nu îi este cu neputință”.²³

Aceasta este baza speranței, a posibilității de salvare de la demoralizare, de la dispariția tensiunii inimii către ceea ce este destinația ei, pentru care e făcută: Dumnezeu a devenit om, Cristos. «Un om nou a intrat în lume și, odată cu el, o cale nouă»:²⁴ imposibilul a devenit posibil. Ne-o amintește într-un mod impresionant afișul de Paști: «Din ziua în care Petru și Ioan au fugit la mormântul gol și L-au văzut apoi înviat și viu în mijlocul lor, totul se poate schimba. De atunci și pentru totdeauna un om se poate schimba, poate trăi, poate trăi din nou. Prezența lui Isus din Nazaret e ca limfa care, din interior – în mod misterios, dar cert –, revigorează ariditatea noastră și face ca imposibilul să fie posibil: ceea ce nouă ne este imposibil, nu îi este imposibil lui Dumnezeu. Astfel, o umanitate nouă de-abia schițată, pentru cel care are ochii și inima sinceră, devine vizibilă prin compania celor care Îl recunosc prezent, Dumnezeu-cu-noi. O umanitate de-abia schițată, nouă, la fel ca reînverzirea naturii amare și aride.»²⁵

Prieteni, trebuie, atunci, să îi cerem Spiritului simplitatea de a-l recunoaște pe Cristos, de «a ridica privirea de la noi înșine la acea Prezență»²⁶ care a venit în întâmpinarea noastră, și de a lăsa ca ea să pătrundă în inima noastră, precum răsăritul unei zile noi.

Doar de o simplitate avem nevoie. «Totul se rezumă la a avea o inimă de copil». Ce înseamnă asta? «Să ne ridicăm fruntea de la propriile probleme, de la proiecte, de la propriile defecte, de la defectele celorlalți, pentru a-l privi pe Cristos cel înviat. „Să ridicăm privirea de la sine la acea Prezență.” E ca și cum ar trebui să sufle un vânt care să smulgă din noi tot ceea ce suntem; atunci, inima devine sau redevine liberă, și continuă să trăiască în trup, adică greșește la fel ca mai înainte [...], dar e ca și cum altceva ar fi intrat în lume. Un om nou a intrat în lume și, odată cu el, o cale nouă. „Iată, e deschisă o cale prin deșert: nu o vedeți?” În deșertul lumii se deschide un drum, adică se deschide posibilitatea de „opere”, dar, înainte de toate a unei opere. „Opere”, adică expresie a umanului, „opera” adică o umanitate nouă, o companie umană nouă.»²⁷

Nu există nicio altă posibilitate pentru a putea regăsi entuziasmul de la început, entuziasm pe care se poate să îl fi pierdut trăind: «Fără această

²³ L. Giussani, *Una strana compagnia*, op. cit., p. 29.

²⁴ *Ibidem*, p. 34.

²⁵ L. Giussani, *Comunione e Liberazione*, Afiș de Paști 2018.

²⁶ L. Giussani, *Una strana compagnia*, op. cit., p. 35.

²⁷ *Ibidem*, p. 34-35.

simplicitate, fără această sărăcie, fără să avem capacitatea de a ridica privirea de la noi înșine la acea Prezență, e imposibilă o companie care să ridice de pe noi acea stinghereală ultimă, [...] care să devină cu adevărat un ajutor în drumul către destin [...]. Trebuie să îmi ridic privirea de la mine la această Prezență, la prezența lui Cristos înviat». ²⁸ A ridica privirea de la noi înșine pentru a o îndrepta spre prezența Sa este unica posibilitate pentru a trăi propria viață câștigând-o și pentru a salva compania, depășind acea stinghereală ultimă dintre noi, despre care vorbește don Giussani.

Doar Cristos este capabil să răspundă la așteptarea care ne-a adus aici, așa cum scrie cineva dintre voi: «Aștept Exercițiile așa cum nu s-a întâmplat niciodată în viața mea!», doar ca să citez unul din numeroasele mesaje care au sosit, pline de această așteptare.

În culmea crizei din '68, Giussani le spunea prietenilor de la Centrul Péguy: «E nevoie să se încheie cum trebuie o etapă ca să înceapă alta: cea definitivă, cea matură, cea care poate susține lovitura timpului, ba mai mult, lovitura întregii istorii, pentru că acea veste care a început să miște două persoane (primul capitol din sfântul Ioan), Ioan și Andrei, acum două mii de ani, acea veste, acea persoană există ca atare și la fel fenomenul care ne-a atras aici și este fenomenul care ne poate face să rămânem în Biserica lui Dumnezeu». ²⁹

Să îi cerem lui Cristos ca, în aceste zile, să facă inima noastră să vibreze de afecțiune pentru El: este unica posibilitate pentru a-L cunoaște cu adevărat, într-un mod care să nu fie conceptual sau intelectual. Atunci, să ne identificăm cu invocarea pe care don Giussani o împrumută de la *Stabat Mater*, atribuit lui Jacopone da Todi, în timp ce comentează versiunea muzicală a lui Dvořák: *Fac ut ardeat cor meum in amando Christum Deum ut sibi complacem* (fă să ardă inima mea de iubire pentru Cristos, astfel încât să îi pot fi pe plac). «Fă ca totul să ardă în mine! Totul, totul, până la ultimul fir de păr de pe cap. Fă ca totul să ardă în mine, nevrednicul, creat totuși pentru a cânta: „Te ador, Mântuitorule”. Ce libertate, ce înflăcărare pentru a-l recunoaște!» ³⁰

După cum ați văzut când ați intrat în sală, anul acesta ne-am gândit să ne propunem, la fiecare intrare, un citat scurt, din don Giussani, referitor la fragmentul muzical pe care îl ascultăm, ca ajutor pentru a ne identifica

²⁸ *Ibidem*, p. 35.

²⁹ L. Giussani în A. Savorana, *Vita di don Giussani*, op. cit., p. 413.

³⁰ L. Giussani, «La festa della fede» [«Sărbătoarea credinței», n. tr.], în *Spirto Gentil. Un invito all'ascolto della grande musica guidati da Luigi Giussani* [*Spirto Gentil. O invitație de a asculta marea muzică, îndrumați de Luigi Giussani*, n. tr.], sub îngrijirea lui S. Chierici și S. Giampaolo, Bur, Milano 2011, p. 289.

mai mult cu ceea ce se întâmplă. Fragmentele muzicale pe care le propunem, după cum știți, nu sunt la întâmplare: don Giussani ne-a introdus, în timp, în fiecare dintre acestea, tocmai datorită forței pe care acestea o pot avea pentru a ne ajuta să stăm în liniște. Cine s-a uitat la imaginile lui Caravaggio în timp ce asculta *Fac ut ardeat* probabil a experimentat acest lucru. Nu e la fel dacă suntem distrași sau butonăm telefonul sau dacă ne lăsăm cuprinși de ceea ce este în fața noastră: a fi atenți este pentru a nu reduce încărcătura a ceea ce se întâmplă.

Să luăm, de pildă, ceea ce don Giussani ne-a spus despre o lucrare a lui Mozart, *Marea Misă în do minor*, pe care de multe ori am ascultat-o în timpul gesturilor noastre: «Acest cântec minunat ne ajută să ne reculegem într-o tăcere recunoscătoare, astfel încât se poate naște în inimă, poate răsări în inimă floarea „da”-ului, datorită căreia omul poate acționa, poate deveni colaborator al Creatorului [...]: iubitor al Creatorului. Așa cum a fost pentru Fecioară [...]: un raport nemărginit îi umplea inima și timpul. Dacă intensitatea religioasă a muzicii lui Mozart – o genialitate care este dar al Spiritului – ar pătrunde în inima noastră, în viața noastră, cu toate neliniștile, contradicțiile, eforturile, ar fi frumoasă ca muzica».³¹

Eu, alături de voi, îmi doresc să mă las educat tot mai mult de carismă pentru a trăi liniștea, *această* liniște, care înseamnă «să fim umpluți, în inimă și minte, de lucrurile importante», de Prezența cea mai decisivă pentru viață. «Liniștea [...] coincide cu ceea ce noi numim memorie.» Zilele acestea, pe care le vom trăi împreună, «memoria va fi favorizată de muzica pe care o vom asculta sau de tablourile pe care le vom vedea [pe monitoare]; așa ne vom predispune pentru a privi, pentru a asculta, pentru a simți cu mintea și cu inima ceea ce Dumnezeu ne va propune într-un anumit fel»³², ca să ne lăsăm duși, cuprinși de El.

Toate încercările pe care le facem – alegerea unei anumite muzici, a cântecelor și a imaginilor – sunt pentru a învăța să îi lăsăm spațiu Altcuiva, care, apoi, este unica rațiune care se poate să ne fi adus astăzi aici.

De aceea, vă recomand să acordați o atenție specială tăcerii în aceste zile, pe parcursul deplasărilor de la hotel, la intreprerea și la ieșirea din sală. Gestul pe care îl vom trăi depinde foarte mult de contribuția fiecăruia dintre noi: cer pentru mine și pentru voi să nu prădăm această ocazie.

³¹ L. Giussani, «Il divino incarnato» [«Divinul intrupat», n. tr.], în *Spirito Gentil...*, op. cit., p. 55.

³² L. Giussani, *Dare la vita per l'opera di un Altro* [A da viața pentru opera Altcuiva, n. tr.], Exerciții Spirituale ale Fraternității Comunione e Liberazione, Rimini 8-10 mai 1992; supl. la *CL-Litterae Communionis*, n. 6, 1992, p. 5.

SFÂNTA LITURGHIE

Liturgia Sfintei Liturghii: Fapte 13,26-33; Ps 2; In 14,1-6

PREDICĂ DE DON STEFANO ALBERTO

În seara aceea în care, anticipând sacrificiul total al morții sale și gloria propriei învieri, se dă cu totul, își dă trupul ca hrană și sângele ca băutură, Ișus întâlnește rezistența, demoralizarea, înstrăinarea alor săi. Dar, folosește întrebarea lui Toma – «Doamne, nu știm unde mergi; cum putem cunoaște calea?» – ca pe o incredibilă, genială, definitivă manifestare a duișiei Sale, a pasiunii Sale pentru destinul omului. Spune, evident, «Eu sunt adevărul», spune de asemenea «Eu sunt viața» dar, înainte – și asta niciun alt om nu mai spusese înainte și nimeni altul n-a mai putut-o spune după El –: «Eu sunt calea», ceea ce înseamnă «Eu sunt această inițiativă de comuniune, această prezență plină de pasiune pentru destinul tău. Nu doar sunt calea: eu sunt companie de-a lungul căii, la fiecare pas al drumului». Este ceea ce se întâmplă în seara aceasta, în clipa aceasta, după douăzeci și unu de secole. «Iată, eu fac un lucru nou: nu-l recunoașteți?»

Sâmbătă dimineața, 28 aprilie

La intrare și la ieșire:

Wolfgang Amadeus Mozart, *Marea Misă în do minor*, K 427

Herbert von Karajan – Berliner Philharmoniker

“Spirto Gentil” n. 24, Deutsche Grammophon

Angelus

Laude

■ PRIMA MEDITAȚIE

Julián Carrón

«Noi am cunoscut iubirea lui Dumnezeu pentru noi și am crezut în ea!»

Există o «călătorie»³³ pe care trebuie s-o realizăm ca să ajungem la o cunoaștere a lui Cristos conform sensului biblic al termenului – cum spunea don Giussani –, dacă nu vrem să rămânem blocați în impasul provocat de depărtarea inimii noastre față de El.

Să spunem imediat care este perspectiva pe care Isus o aduce în fața noastră. Unde vrea să ne ducă? Am ascultat asta în *Regina Coeli* de duminică trecută: «Îmi cunosc oile și oile mele mă cunosc pe mine, așa cum Tatăl mă cunoaște pe mine și eu îl cunosc pe Tatăl».³⁴ Comentând aceste cuvinte, papa Francisc spunea: «Isus nu vorbește despre o cunoaștere intelectuală, nu, ci de o relație personală, de predilecție, de duioșie reciprocă, reflexie a aceleiași relații intime de iubire dintre El și Tatăl».³⁵ Ceea ce este mai prejos de asta nu este cunoaștere a lui Cristos și a Tatălui. Isus vrea să ne conducă, pe noi, oile Sale, la aceeași cunoaștere, la același nivel de intimitate pe care El, Păstorul, o are cu Tatăl. Iată care este scopul.

Ce cale folosește Misterul pentru a ne conduce la o astfel de cunoaștere? «Dumnezeu este totul în toate», Domnul este totul, ne-a amintit de multe ori don Giussani. «Dumnezeu este totul nu datorită unui sentiment de-al

³³C. Chieffo, «Il viaggio» [«Călătoria», n. tr.], în *Canti* [Cântece, n. tr.], Società Coop. Ed. Nuovo Mondo, Milano 2014, p. 232-233.

³⁴*In* 10,14-15.

³⁵Francisc, *Regina Coeli*, 22 aprilie 2018.

nostru, pentru că „simțim” că e totul; nu datorită unui act de voință, pentru că „decidem” să fie totul; nu în mod moralist, pentru că „trebuie” să fie totul, ci datorită naturii sale.³⁶ Acesta este adevărul, care este chiar același de la începuturi. Adevărul este clar în sinea lui și nu depinde de sentimentul nostru, de voința noastră, de decizia noastră. Dar cere să fie descoperit de către om, cunoscut în sensul pe care l-am amintit, astfel încât să ajungă să modeleze viața. Așadar, cum poate pătrunde în inimă? Doar dacă se întâmplă.

Aceasta este condiția cunoașterii în sensul biblic al termenului: un eveniment. Ca Domnul să fie Domnul, cu alte cuvinte, ca Dumnezeu să fie totul pentru om, ca El să fie familiar cu viața creaturilor sale căci, într-adevăr, nu s-a dezvăluit datorită unei reflecții, ca o cucerire a unui „a ști”, ci printr-o altă modalitate, printr-o modalitate care răstoarnă direcția: Dumnezeu se revelează ca Domn al omului prin istorie, intervenind în ea. Scrie don Giussani: «Faptul că Domnul ar fi totul datorită naturii sale [...] nu este consecința unei înțelepciuni, nu a reieșit dintr-o reflecție filosofică. Că Domnul este Domnul [...] a devenit evident în contextul intervenției sale în istorie, printr-o revelare istorică de sine».³⁷

Istoria biblică – o istorie exactă, particulară, alcătuită din fapte și cuvinte punctuale – este documentul acestei dezvăluiri a lui Dumnezeu. Istoricitatea devine atunci dimensiunea fundamentală a comunicării lui Dumnezeu. Este întocmai cum ni s-a întâmplat nouă, în contextul acestei «istorii particulare» care este mișcarea.

Auziți cum își amintește Giussani începutul, până la detaliul orei: «Îmi aduc aminte ca și cum ar fi azi: liceul clasic Berchet, la ora 9 dimineața, prima zi de școală, octombrie 1954. Îmi amintesc sentimentul pe care îl aveam în timp ce urcam cele câteva trepte de la intrarea în liceu: era sinceritatea unui entuziasm, a unei vioiciuni [...]. Mă revăd în clipa aceea, cu inima plină de gândul că Cristos este totul pentru viața omului, este inima vieții omului: această veste trebuiau s-o audă și s-o învețe acei tineri, pentru fericirea lor. [...] Spun aceste lucruri deoarece constituie unicul motiv, unicul scop și unica rădăcină din care a izvorât mișcarea noastră. Și, dacă mișcarea noastră a traversat anumite momente de răătăcire, de superficialitate sau de distragere, acest lucru se datorează exclusiv faptului că s-a diminuat sau a fost uitată această unică temă a întregului nostru efort și a întregii noastre inițiative. Așadar, un mare entuziasm».³⁸

³⁶ L. Giussani, *Alla ricerca del volto umano* [În căutarea chipului pierdut, n. tr.], Rizzoli, Milano 1995, p. 22.

³⁷ *Ivi.*

³⁸ L. Giussani, *Un avvenimento di vita, cioè una storia* [Un eveniment de viață, adică o istorie, n. tr.], sub îngrijirea lui C. Di Martino, EDIT-Il Sabato, Roma 1993, p. 336, 338.

În începutul acestei istorii particulare se află metoda fiecărui moment al parcursului ce a urmat. Dar tocmai pentru că adevărul devine prezent conform acestei metode – o dezvăluire istorică –, el își poate pierde evidența de-a lungul istoriei, își poate pierde strălucirea, se poate diminua sau poate fi uitat. Motivul pentru care se întâmplă acest lucru ne-a fost amintit de Benedict al XVI-lea în *Spe salvi*: «Un progres în plus este cu putință doar în domeniul material. [...] În schimb, în domeniul conștientizării etice și al deciziei morale nu există o astfel de posibilitate de adaos pentru simplul motiv că libertatea omului este mereu nouă și [...] trebuie mereu, din nou, să fie cucerită pentru bine. Libera adeziune la bine nu există niciodată pur și simplu de la sine».³⁹

Cine, în fața propriei decăderi, în momentele sale cele mai lucide, nu surpinde în sine însuși dorința de a fi cuprins din nou? Cum se poate întâmpla așa ceva? Pentru a răspunde, nimic nu ne poate ajuta mai mult decât propria identificare cu Dumnezeu, cu trepidația lui Dumnezeu, care vrea să ne atragă pentru ca viața fiecăruia dintre noi să nu se piardă și care a folosit fiecare circumstanță a istoriei poporului Său ca să se facă cunoscut tot mai mult. Să ne întoarcem așadar la începuturi, ca să învățăm din nou ceea ce credeam că știm deja.

Nu am putut reciti paginile lui von Balthasar, din *Implicarea creștinului în lume*,⁴⁰ republicată recent, fără să am în minte urgența acestei reveniri la origini. Poate conștientizarea faptului că nu e suficient să știi deja sau să fi experimentat ceva la un moment dat, pentru ca acest lucru să rămână prezent, conștientizare ce s-a maturizat cu multe ocazii, ne va face mai disponibili, mai atenți ca să ne lăsăm surprinși de felul în care Dumnezeu a făcut și face lucrurile.

1. Începutul: un act de alegere

«Toate popoarele antice își au zeii lor, dar dumnezeul lui Israel se distinge de toți ceilalți prin faptul că, primul dintre toți, creează, printr-un act de alegere, unic, [...] poporul care îl adoră. [...] La începutul primordial a toate se află libera inițiativă divină [...]. „Domnului i-a plăcut de voi și v-a ales, nu pentru că erați un popor mai numeros decât toate celelalte popoare [...], ci pentru că Domnul vă iubește”».⁴¹

³⁹ Benedict al XVI-lea, Scrisoarea enciclică *Spe salvi*, 24.

⁴⁰ H.U. von Balthasar – L. Giussani, *L'impegno del cristiano nel mondo* [*Implicarea creștinului în lume*, n. tr.], Jaca Book, Milano 2017.

⁴¹ H.U. von Balthasar, «Significato dell'antica Alleanza» [*Semnificația vechiului Legământ*], n. tr., în *ibidem*, p. 31.

Îl putem cunoaște pe Dumnezeu prin experiența de a fi fost aleși. Într-un mod foarte solar, acest aspect este exprimat de dialogul dintre Moise și Dumnezeu: «Tu ai zis [i se adresează Moise lui Dumnezeu]: „Eu te cunosc pe nume, și ai căpătat trecere înaintea Mea”. Acum, dacă am căpătat trecere înaintea Ta, arată-mi căile Tale, atunci Te voi cunoaște, și voi avea trecere înaintea Ta».⁴²

A cunoaște înseamnă a afla har înaintea ochilor Săi, a fi preferați de El. «Îngerul i-a zis: „Nu te teme, Maria, fiindcă ai aflat har de la Dumnezeu”».⁴³ Preferința, inițiativa pe care o ia Dumnezeu și nu o capacitate a omului, este ceea ce stă la baza posibilității de a-L cunoaște și de a se cunoaște. Fiecare dintre noi, chipul fiecăruia dintre noi «este» această preferință, acest gest absolut unic de preferință. Cum spunea von Balthasar: «Iubirea pe care Dumnezeu o are față de mine face din mine ceea ce sunt eu cu adevărat și în definitiv: ea stabilește Eul pe care Dumnezeu vrea să îl vadă în fața sa și să-l aibă pentru sine, îndreptat spre el. Iubirea care alege transformă într-o persoană irepetabilă vagul „Subiect” sau „Individ” ce ar fi omul în sinea lui. Dumnezeu este absolut unic și în timp ce el îmi acordă iubirea sa care alege, în această rază mă face unic și pe mine».⁴⁴ Ce impresionant este să auzim aceste lucruri!

«Libera alegere și inițiativa lui Dumnezeu rămân [deci] forma concretă prin care harul apare printre oameni. S-ar putea crede că această nemotivată, suverană acțiune a lui Dumnezeu ar fi contrasemnata de acesta ca o putere arbitrară suverană și care ar degrada astfel omul la rangul de sclav condamnat doar la supunere, dar libera alegere nu este, înainte de toate, o demonstrație de putere, ci de iubire.» Scopul harului Său nu este acela de a-l face pe om sclav al unei noi puteri, ci eliberarea omului. «Acțiunea lui Dumnezeu este eliberarea mea. Faptul că el m-a eliberat din casa robiei din Egipt nu poate avea ca scop acela de a mă conduce spre o nouă sclavie, în supușenia sub Yahve, ci doar scopul de a mă conduce, prin urmarea Dumnezeului liber, spre libertatea [...] mea. Baza alegerii: libertatea lui Dumnezeu trebuie să coincidă cu scopul alegerii care este participarea la însăși libertatea lui Dumnezeu.»⁴⁵

Cum face omul – adică fiecare dintre noi – să verifice dacă acestea sunt niște cuvinte spuse aiurea sau dacă e adevărat că scopul inițiativei lui Dumnezeu este eliberarea noastră? Răspunsul la această întrebare caracterizează dezvoltarea lui Dumnezeu în istorie: verificarea promisiunii de eliberare, promisiune făcută de Dumnezeu, este participarea noastră la însăși liber-

⁴² Ex 33,12-13.

⁴³ Lc 1,30.

⁴⁴ H.U. von Balthasar, «Significato dell'antica Alleanza», în *Ibidem*, p. 38.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 32.

tatea lui Dumnezeu. Eu știu că îl cunosc pe Dumnezeu fiindcă mă face liber. Dar cu o condiție: aceea de a-l primi. E nevoie de răspunsul meu, ca eu să primesc preferința Sa, pentru că eliberarea mea nu se poate da fără de mine. Ca să mă elibereze, Dumnezeu are nevoie de libertatea mea. «Dacă faptul alegerii lui Dumnezeu este în primul rând această iubire nemărginită, răspunsul pe care îl așteaptă, ba chiar mai mult, răspunsul de care are nevoie este [...] un „da” care urmează și ascultă cu supunere și disponibilitate, [...] dat cu recunoștință în schimbul iubirii.» Și doar dacă poporul urmează alegerea va putea vedea împlinirea promisiunii: «Dumnezeu va conduce poporul în afara Egiptului, îl va face să treacă marea, îi va înneca pe cei care îl vor urmări, îl va hrăni și îi va da de băut – în mod misterios – în deșert. Va trece ca un nor de foc și de fum însemnându-i etapele: unde și când se va opri norul, acolo trebuie să poposească poporul; când norul se va pune în mișcare, poporul va trebui să-și strângă corturile și să îl urmeze mereu pe Dumnezeu». Este de neconceput ca cei doi factori să se poată răsturna la un moment dat, să se inverseze, și «ca Israel să își asume vreodată conducerea, iar Dumnezeu să urmeze în spatele poporului. Supunerea și acordul cu căile lui Dumnezeu, care împlinește alegerea, sunt primele caracteristici pe care trebuie să le aibă Israel. [...] Întreaga ascultare este o educație spre această libertate. „Fiți sfinți precum Eu sunt sfânt”, înțeles corect [...] înseamnă: „Fiți liberi precum eu sunt liber”». A fi sfinți, a fi liberi înseamnă atunci «a ne sprijini în mod liber încrederea pe libertatea lui Dumnezeu».⁴⁶ Este condiția cerută de Domnul pentru a fi cu adevărat liberi.

Dar aceasta presupune, observă în mod acut von Balthasar, că începutul nu poate deveni «niciodată trecut». Începutul este «izvorul de care nu ne putem îndepărta. Chiar și după, atunci când vor apărea deja consecințele, premisa nu va putea fi uitată nici măcar o clipă. Libertatea noastră este inseparabilă de faptul că am fost eliberați».⁴⁷

Libertatea noastră nu poate fi separată de a fi constant eliberați, ieri, la fel ca azi: «Dragă Carrón, am traversat o perioadă complicată. A fost un moment în care m-am gândit că a-l urma pe Cristos nu mai avea niciun rost și m-am îndepărtat, gândindu-mă că, în fond, nu s-ar fi schimbat nimic. Dar apoi am început să trăiesc greu, totul era insuficient. Și nu e că nu mi-aș fi dat seama de tot acel disconfort și de tristețea mea, dar îmi era frică să accept. Îmi era frică să accept că eu, în fond, am nevoie doar să-L simt prezent în viața mea, am nevoie de El ca să accept circumstanțele care trebuie primite. Nu îți vorbesc despre o acceptare resemnată a realității, îți vorbesc despre o modalitate nouă

⁴⁶ *Ibidem*, p. 32-33.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 33.

de a înfrunta noi circumstanțe. Astfel am cedat, am revenit și am început să trăiesc din nou. Dacă lipsește această companie, dacă lipsește Cristos prezent este imposibil de trăit». Desprinși de El, viața noastră o ia pe o cale greșită.

În clipa în care devenim patronii libertății noastre, uitând că ne este dată clipă de clipă, noi o pierdem, fiindcă ea este inseparabilă de condiția de a fi eliberați. Asta este ceea ce trebuie să nu uităm niciodată. «Atunci când Domnul Dumnezeuul tău te va fi dus pe pământul făgăduit părinților tăi [...], ai grijă să nu uiți de Domnul care te-a scos din Egipt, din locașul robiei.»⁴⁸ Toată intenția pedagogică a lui Dumnezeu este exact aceea de a conduce poporul la această conștientizare: libertatea noastră nu poate fi separată de condiția de a fi constant eliberați; de aceea, nu ne putem îndepărta niciodată de lângă acea sursă, care este acțiunea Sa, preferința Sa, prezența Sa. Cum s-ar schimba totul dacă am fi conștienți de asta!

Dacă nu sesizăm metoda lui Dumnezeu, dacă nu recunoaștem legătura dintre experiența noastră de libertatea și inițiativa Sa, în mod inevitabil ne vom îndepărta de origine. Cum? Considerând-o scontată, tratând-o ca și ceva deja știut. Dar la ce bun acest „știu deja” în fața circumstanțelor care ne strâng cu ușa? Însă, ne dăm seama că tentația kantiană este și a noastră, aceea de a ne deplasa de lângă sursă, reducând viața creștină la o doctrină cristalizată sau la etică.⁴⁹ Dar viața creștină e întotdeauna un dar gratuit, liber, de la Dumnezeu pentru noi, apare mereu din nou din inițiativa Sa prezentă, din reîntâmplarea Sa acum, și, a ne deplasa de la această sursă, reducând-o la ceea ce avem noi în minte, la interpretările noastre, înseamnă să revenim la sclavie, fie că vrem, fie că nu. De aceea, așa cum spuneam ieri, citându-l pe don Giussani, greșeala fundamentală este că presupunem credința, considerăm drept scontat punctul originar al întregii noutăți pe care o experimentăm în viață.

În fața acestei tentații cedează tot timpul și poporul lui Israel. În loc să-l urmeze pe Dumnezeu care acționează în prezent, în loc să îi urmeze indicația, decide să facă după capul său. Este o consolare să vedem că, exact la fel ca noi, poporul lui Israel a trebuit să învețe, pas după pas, căzând încontinuu, metoda lui Dumnezeu. E foarte umilitor cazul regelui Saul. Determinat cu totul de frica față de victoria iminentă a filistenilor, hotărâște să nu îl aștepte pe profetul Samuel, așa cum îi poruncise Dumnezeu, și oferă el însuși jertfa. Situația devine presantă, dușmanii sunt pe punctul

⁴⁸ Cfr. *Dr* 6,10-12.

⁴⁹ «Într-adevăr, se poate crede foarte bine că, dacă Evanghelia nu ar fi învățat prima legile etice universale în puritatea lor deplină, rațiunea nu le-ar fi aflat în desăvârșirea lor cu toate că, acum, *având în vedere că deja există*, fiecare se poate convinge de corectitudinea și validitatea lor prin intermediul doar al rațiunii» (I. Kant, «Scrisoare către F.H. Jacobi, 30 august 1789», în *Id.*, *Probleme de limită*, Marietti 1820, Genova 1990, p. 105).

de a învinge poporul, deci el acționează! Când sosește Samuel îi reproșează lui Saul: «Ai lucrat ca un nebun și nu ai păzit porunca pe careți-o dăduse Domnul Dumnezeuul tău». ⁵⁰ Saul nu înțelesese. Pornind de la analiza sa asupra situației, credea că a înțeles sensul poruncii Domnului, dar uitase că protagonistul era Altcineva. Într-adevăr, pe Dumnezeu nu îl interesa jertfa, ci îl interesa ca poporul să înceapă să înțeleagă și să aibă încredere în El.

Acesta este criteriul care permite a verifica dacă poporul lui Israel pornește de la evenimentul care i s-a întâmplat – preferința lui Dumnezeu, inițiativa Sa față de popor – sau de la o impresie asupra lucrurilor: modul în care înfruntă realitatea. Istoria sa arată că, de multe ori, îngâmfarea de a-și putea croi singur drumul către libertate l-a reconduc, în mod inevitabil, la sclavie. E valabil și pentru noi. Consecința este imediată, și o putem experimenta pe propria piele: să pretindem că ne croim singuri drumul către libertate pornind de la impresiile noastre sau de la propriile analize ne conduce mereu la o oarecare formă de sclavie. ⁵¹

2. «Așa veți cunoaște că eu sunt Domnul»

Cum se face cunoscut Domnul până la a intra în măruntaiele poporului, devenind familiar? Printr-o metodă foarte precisă: o inițiativă continuă în istorie, care are ca scop acela de a face cunoscut cine este El, nu în termenii unei definiții teoretice, ci ca Prezență reală, care are grijă de poporul Său. E impresionant cum Biblia leagă experiența poporului lui Israel de cunoașterea lui Dumnezeu. Nicio abstracție, nicio cristalizare în doctrină, ci o promisiune care devine realitate istorică. Este vorba de pură experiență, verificată, fiindcă experiența nu este experiență dacă nu ajunge până la recunoașterea originii care o face posibilă.

Dumnezeu îi vorbește lui Moise: «De aceea, spune copiilor lui Israel: „Eu sunt Domnul!”». Din ce anume pot vedea acest lucru, cum pot ei să-l recunoască? Iată răspunsul: «Eu vă voi izbăvi din muncile cu care vă apasă egiptenii, vă voi izbăvi din robia lor, și vă voi scăpa cu braț întins și cu mari judecăți. Vă voi lua ca popor al meu; Eu voi fi Dumnezeuul vostru. [Așa] veți cunoaște că eu sunt Domnul, Dumnezeuul vostru, vă izbăvesc de muncile cu care vă apasă egiptenii. Eu vă voi duce în țara pe care am jurat că o voi da lui Avraam, lui Isaac și lui Iacov; Eu vă voi da-o în stăpânire: Eu, Domnul!» ⁵² În împlinirea promisiunii poporul poate verifica cine este cu

⁵⁰ *I Sam* 13,13.

⁵¹ Cfr. H.U. von Balthasar, «Significato dell'antica Alleanza», în *Ibidem*, p. 33-34.

⁵² *Ex* 6,6-8.

adevărat Dumnezeu: «Eu sunt Domnul, Dumnezeul tău, care te-am scos din țara Egiptului, din casa robiei». ⁵³

Asta este ceea ce Israel a învățat din propria experiență și ceea ce trebuie să păzească. Într-adevăr, Dumnezeu invită pe fiecare membru al poporului: să «istorisești [...] ce semne am făcut în mijlocul lor. Și veți cunoaște că eu sunt Domnul!». ⁵⁴ Doar dacă această acțiune a lui Dumnezeu este judecată, recunoscută și păstrată vie în memorie, ea va putea determina acțiunea fiecăruia și a întregului popor, va putea constitui punctul de origine al poziționării în fața tururilor lucrurilor. Toată etica, de fapt, întreaga modalitate de a sta în fața realității, «izvorăște în mod necesar din temelii religioasă», adică din această acțiune a lui Dumnezeu. Pentru că nu este «raportul meu spre Dumnezeu, ci raportul lui Dumnezeu față de mine. Acțiunea sa salvatoare întemeiază totul, și acest „totul” mă include pe mine și în același timp pe poporul meu». ⁵⁵

De aceea, libertatea poporului se exprimă într-un răspuns care iese la iveală mereu în fața inițiativei lui Dumnezeu și își găsește originea în ea: «Căci Eu sunt Domnul, care v-am scos din țara Egiptului ca să fiu Dumnezeul vostru și să fiți sfinți căci că eu sunt sfânt». ⁵⁶ O invitație care, așa cum atrăgea atenția von Balthasar, înseamnă: «Fiți liberi așa cum sunt eu liber». Și cum Dumnezeu s-a arătat atât de adevărat, real, influent, până la a-și duce la îndeplinire promisiunea Sa de eliberare, israeliții au fost eliberați de idolatrie și pot fi liberi: «Să nu vă întoarceți idolilor», nu aveți nevoie de ei, «și nu vă faceți dumnezei turnați. Eu sunt Domnul, Dumnezeul vostru». ⁵⁷

Un alt punct care nu trebuie să ne scape: cunoașterea lui Dumnezeu nu se realizează în pofida revoltei poporului, ci trecând prin ea. Domnul se face cunoscut tocmai prin faptul că răspunde la revoltă și la uitare, așa cum s-a întâmplat în fața plângerii lui Israel. Dumnezeu folosește această ocazie pentru a-și provoca poporul printr-o nouă inițiativă: «Am auzit cântirile copiilor lui Israel. Spune-le [îi spune lui Moise]: „Între cele două seri aveți să mâncați carne, și dimineața vă veți sătura cu pâine și veți ști că eu sunt Domnul”». ⁵⁸ Este modalitatea constantă prin care Dumnezeu i se face cunoscut poporului său. Din acest «ei vor cunoaște că Eu sunt Domnul, Dumnezeul lor, care i-am scos din țara Egiptului». Și imediat adaugă: «ca să locuiesc în mijlocul lor. Eu sunt Domnul, Dumnezeul lor». ⁵⁹

⁵³ Dt 5,6.

⁵⁴ Ex 10,2.

⁵⁵ H.U. von Balthasar, «Significato dell'antica Alleanza», in *Ibidem*, p. 38.

⁵⁶ Lv 11,45.

⁵⁷ Lev 19,4.

⁵⁸ Ex 16,12.

⁵⁹ Ex 29,46.

Scopul este așadar ca prezența Sa să devină familiară – «să locuiesc în mijlocul lor» – pentru că doar cunoașterea progresivă a lui Dumnezeu, o certitudine mereu tot mai mare a prezenței Sale, le va permite să înfrunte circumstanțele fără frică: «Căci că eu sunt Domnul, [...] și-ți zic: „Nu te teme de nimic”». ⁶⁰ Dar un om nu încetează să se mai teamă doar pentru că cineva îi spune: «Nu te teme de nimic!». Este nevoie ca acea prezență să fi pătruns înăuntrul măruntaielor eului său și trebuie să fie vorba despre o prezență care să se fi demonstrat credibilă în cadrul unei istorii. Doar o istorie trăită poate constitui, de fapt, temelia corespunzătoare a încrederii. Tot ceea ce a făcut și face Dumnezeu este «pentru ca tu să știi că eu sunt Domnul» și ca tu să poți avea încredere în El. Altfel sunt cuvinte mângălite pe pereți.

În virtutea unei verificări continue, poporul ajunge deci să cunoască tot mai mult cine este Domnul său: «Îți voi da visterii ascunse, bogății îngropate, ca să știi că eu sunt Domnul care te chem pe nume, Dumnezeul lui Israel». ⁶¹ Dumnezeu împarte comori și bogății popoului său pentru ca el să știe că El este Domnul, ca să Îl poată cunoaște mereu tot mai mult pentru ceea ce este și să devină familiar cu El, abandonându-se cu încredere în mâna Lui. Și, pe de altă parte, chiar familiaritatea cu El face accesibile noi profunzimi în raportul cu realitatea, ascunse majorității.

Din păcate, poporul lui Israel adesea nu înțelege, se arată obtuz și orb. Cum spune asemănarea folosită de Domnul: «Boul își cunoaște stăpânul, și măgarul cunoaște ieslea stăpânului său: dar Israel nu Mă cunoaște, poporul meu nu ia aminte la Mine». ⁶² Poporul lui Israel nu înțelege, se încăpățânează tot timpul în îngâmfarea sa, cedează în fața ispitei de a face după capul său. Dumnezeu își cunoaște foarte bine creaturile și știe că acțiunea Sa, inițiativa Sa, nu va ajunge la inimile lor, va rămâne în afara omului și acesta, în consecință, nu Îl va cunoaște prin experiență – printr-o experiență intimă, personală, profundă, care să nu mai poată fi ștearsă, care să ajungă chiar să determine modul în care omul trăiește realul –. De aceea, ca să facă față acestui obstacol, ia o inițiativă nouă: «Le voi da o inimă ca să înțeleagă că eu sunt Domnul; ei vor fi poporul meu, iar eu voi fi Dumnezeul lor, dacă se vor întoarce la Mine cu toată inima lor». ⁶³ Așa «și vor cunoaște că eu sunt Domnul, Dumnezeul lor; și le voi da o inimă și urechi de auzit». ⁶⁴

Dumnezeu va încheia un nou legământ cu poporul Său, care va ajunge la inimile oamenilor: «Iată legământul pe care-l voi face cu casa lui Israel,

⁶⁰ *Is* 41,13.

⁶¹ *Is* 45,3.

⁶² *Is* 1,3.

⁶³ *Ier* 24,7.

⁶⁴ *Bar* 2,31.

după zilele acelea – zice Domnul –: voi pune Legea Mea înăuntrul lor, o voi scrie în inima lor».⁶⁵ «Vă voi da o inimă nouă, și voi pune în voi un duh nou»,⁶⁶ o inimă care să se lase cuprinsă și determinată de prezența Sa.

Israeliiții vor putea recunoaște noutatea acestei alianțe din noutatea roadelor sale, conform metodei cu care Dumnezeu i-a educat să-L recunoască prezent; prin aceste roade vor ști că este Domnul. «În ziua aceea voi da tărie casei lui Israel și-ți voi deschide gura veselă în mijlocul lor; și vor ști că eu sunt Domnul.»⁶⁷ «Iată, vă voi deschide mormintele, vă voi scoate din mormintele voastre, poporul meu, și vă voi aduce iarăși în țara lui Israel. Și veți ști că eu sunt Domnul, când vă voi deschide mormintele, și vă voi scoate din mormintele voastre, poporul meu»,⁶⁸ astfel încât să nu mai trăiți circumstanțele ca pe un mormânt.

Dumnezeu ia o inițiativă nouă ca să învingă formalismul cu care poporul se raportează la El. «Domnul zice: „Când se apropie de mine poporul acesta, Mă cinstește cu gura și cu buzele, dar inima lui este departe de Mine, și frica pe care o are față de Mine, nu este decât o învățătură de datină omenească; de aceea voi lovi iarăși pe poporul acesta cu semne și minuni din ce în ce mai minunate; așa că înțelepciunea înțelepților lui va pieri, și priceperea oamenilor lui pricepuți se va face nevăzută.»⁶⁹ Dacă relația cu Dumnezeu este formală – cu gura și cu buzele –, poporul nu îl cunoaște pe Domnul; inima sa, care este organul de cunoaștere și de adeziune, este departe de El, raportul cu El este redus la precepte umane. Impresionant! Dar asta nu îl oprește pe Domnul, care ia din nou inițiativă – «Iată-mă, voi continua să fac minuni și miracole cu acest popor» –, astfel încât uimirea să fie din nou cu putință, și astfel Israel să Îl cunoască cu adevărat și să poată avea încredere în El. Calea nu va fi cea a «înțelepților» și a «oamenilor pricepuți»: «înțelepciunea înțelepților lui va pieri, și priceperea oamenilor lui pricepuți se va face nevăzută».

Suntem în zorii unei zile noi.

3. «Radicalizare» a implicării lui Dumnezeu cu omul

Ce anume a făcut Dumnezeu ca să ne ajute să învingem formalismul, această îndepărtare la care îl ține inima noastră și în fața căreia, de multe ori, cedăm? Ce anume a făcut pentru a face mai ușoară cunoașterea Sa? A luat

⁶⁵ *Ier* 31,33.

⁶⁶ *Ez* 36,26.

⁶⁷ *Ez* 29,21.

⁶⁸ *Ez* 37,12-13.

⁶⁹ *Is* 29,13-14.

o inițiativă îndrăzneată: s-a implicat în viața omului până la a deveni om El însuși. Este evenimentul Întrupării. În Isus Dumnezeu a devenit o «prezență atrăgătoare din punct de vedere afectiv»,⁷⁰ astfel încât să ne provoace inima, ca nimeni altul. Omului îi este suficient să cedeze în fața atractivei câștigătoare a persoanei Sale. Așa cum i se întâmplă omului îndrăgostit: este prezența fascinantă a persoanei iubite care trezește în el toată energia lui afectivă; îi ajunge să cedeze în fața fascinației celei pe care o are în fața sa. Iată de ce discipolii s-au atașat imediat de Isus. Și cu cât stăteau mai mult cu el, cu atât mai mult se atașau. Dar al lor «nu era un atașament sentimental», ne-a spus mereu don Giussani, «nu era un fenomen emoțional». Era «o judecată de stimă [...], o minunăție de stimă»,⁷¹ cea care îi făcea să se atașeze.

«Isus era un om ca toți ceilalți, era un om care nu făcea excepție de la definiția omului; dar acel om a zis despre sine lucruri pe care alții nu le spuneau, vorbea și acționa în mod diferit față de toți ceilalți. Semn al tuturor semnelor. Realitatea sa, odată cunoscută, era simțită, privită și tratată, de cel care fusese străpuns de pretenția sa, ca semn al altei realități, trimeea la altceva. Așa cum reiese clar din Evanghelia după Ioan, Isus nu concepea atractivitatea sa asupra celorlalți ca o referință ultimă la sine, ci la Tatăl: la sine pentru ca El să poată conduce la Tatăl.»⁷² Așa s-a făcut cunoscut Dumnezeu și continuă să se facă cunoscut. Isus o spune într-un mod sintetic: «Credeți-Mă că eu sunt în Tatăl și Tatăl este în Mine; credeți cel puțin pentru lucrările acestea».⁷³

Isus pătrunde în acea istorie a salvării în care poporul a fost educat de Dumnezeu să recunoască, prin operele Sale, că el este Domnul. Marele exeget Schlier explică de ce această recunoaștere nu este mecanică, chiar și cu noua, nemaiauzita apropiere a lui Dumnezeu de om prin Isus: «Acțiunile neobișnuite ale lui Cristos, în care se arată operele lui Dumnezeu, aceste acțiuni sau opere sunt „semne” în care episodul trimite la ceva altceva care îl transcende și în care are loc, în același timp, revelarea și învăluirea, astfel încât pot fi recunoscute doar de către cel care înțelege caracterul lor de manifestare, adică de către cine cuprinde gloria lui Dumnezeu care se manifestă în ele. Astfel, mulțimea hrănită în mod miraculos l-a recunoscut pe Cristos, prin minune, este „proorocul” cel „așteptat în lume” (In 6, 14 urm.) și pe care vrea așadar „să îl facă împărat”. Dar tocmai despre această mulțime Cristos spune: „Adevărat, adevărat, vă spun, că Mă căutați nu pentru că

⁷⁰ L. Giussani, *L'autocoscienza del cosmo* [Autoconștiința cosmosului, n. tr.], Bur, Milano 2000, p. 247.

⁷¹ L. Giussani, *L'attrattiva Gesù*, op. cit., IX.

⁷² L. Giussani, *L'uomo e il suo destino. In cammino, Marietti 1820* [Omul și destinul său. Pe drum Marietti 1820, n. tr.], Genova 1999, p. 129.

⁷³ *In* 14,11.

ați văzut semne, ci pentru că ați mâncat din pâinile acelea și v-ați săturat” (6,26). Ei, care au văzut cu ochii lor semnul (=acțiunea miraculoasă a lui Cristos), nu l-au recunoscut *ca* semn, ca referință pentru alt tip de săturare și pentru alt tip de pâine.⁷⁴ Nu era suficient să îl vadă pe Isus împlinind un miracol ca să înțeleagă, așa cum de multe ori ni se întâmplă și nouă.

Cu scopul de a ne introduce în această înțelegere, Isus însuși ne oferă semnificația adevărată, completă, a acțiunilor sale. Scrie de fapt Schlier: «Operele lui Cristos, fiind miracole, adică semne, sunt strâns legate de cuvintele lui Cristos însuși. [...] Miracolul ajunge prin cuvânt. Cuvântul își înfinge rădăcinile în miracol. [...] Atât cuvintele, cât și acțiunile sunt „mărturii”. [...] Despre ambele, despre operele și despre cuvintele lui Cristos, se spune că manifestă (2,11;9,3;17,6)». Ce anume? Pe Cristos însuși. «Prin cuvinte și prin miracole Cristos se manifestă, în fond, pe sine însuși. Cuvintele sale și miracolele sale sunt revelația de sine. [...] „lucrările pe care le fac Eu, în numele Tatălui meu, ele mărturisesc despre mine” (10,25; cfr. 5,36)». Cristos «*dă mărturie* despre sine și în sine despre Tatăl».⁷⁵

Mărturia lui Isus atinge punctul culminant în clipa în care se dăruiește pe Sine Tatălui, pentru lume. «Când veți înălța pe Fiul omului, atunci veți cunoaște că Eu sunt». Și acel «Eu sunt Domnul» – pe care l-am văzut repetându-se atât de des în Vechiul Testament – acum îl spune Cineva pe cruce, care adaugă: «Nu fac nimic de la Mine însumi, ci vorbesc după cum m-a învățat Tatăl Meu».⁷⁶ Aceasta este suprema manifestare a Domnului, care face posibilă cunoașterea lui Dumnezeu în sensul biblic al termenului.

Conviețuirea l-a făcut atât de familiar pe Isus discipolilor, încât, la sfârșit, îl recunosc. Atunci când se așează să mănânce cu ei pe malul lacului, după înviere, Ioan observă: «Și niciunul din ucenici nu cuteza să-L întrebe: „Cine ești?”, căci știau că este Domnul».⁷⁷

Prin dăruirea de Sine până la moarte implicarea extremă a lui Dumnezeu în lume ajunge la punctul culminant. Radicalitatea acestei implicări se vede din tipul de libertate complet nouă pe care el o face posibilă. «Implicării definitive a lui Dumnezeu în viața omului, prin Isus, îi urmează eliberarea definitivă despre care vorbesc Ioan și Paul: „...libertatea nu doar față de forțele politice, ci de toate puterile cosmice ale destinului, de constricția păcatului, de îndepărtarea de Dumnezeu, de constrângerea la apărare, laucidere, de decăderea în ceea ce e van, efemer și, în sfârșit, eliberarea de

⁷⁴ H. Schlier, *Riflessioni sul Nuovo Testamento* [Reflecții despre Noul Testament, n. tr.], Paideia Editrice, Brescia 1976, p. 334-335.

⁷⁵ *Ibidem*, p. 335-336.

⁷⁶ *In* 8,28.

⁷⁷ *In* 21,12.

moarte”: toate aceste forțe sunt „paralizate”, „scoase în afara cursului”, „fără putere” în forța lor de acțiune», datorită acțiunii și atractivității Altcuiva. «Și asta era cu puțință – continuă von Balthasar – doar dacă erau depășite nu din afară sau de sus, ci din interior datorită faptului că Dumnezeu s-a golit pe sine însuși în Fiul devenind ascultător până la moarte.»⁷⁸

Noua libertate dată scoate în evidență diferența dintre eliberarea politică față de Egipt și această eliberare fără asemănare, mult mai profundă decât cea inițială, pentru că se referă la toate puterile, de la cea a păcatului și a efemerului, până la cea a morții. Asta e ceea ce arată nemărginita diferență de cunoaștere în care suntem inițiați. De aceea, von Balthasar subliniază că «implicarea lui Dumnezeu „pentru noi” nu se află doar într-o comunicare externă, necunoscută nouă înșine și doar supletivă, de iertare a păcatelor noastre, așa cum unii își imaginează evenimentul justificării. Mai degrabă, acest angajament ne atinge mai profund, în nucleul nostru personal». Ne face noi! Ne conferă o «demnitate personală față de Dumnezeu».⁷⁹

Noutatea acestei libertăți față de puteri, alienări, păcat și efemer îi devine evidentă celui care acceptă să-L urmeze într-un parcurs uman, în cadrul căruia devine tot mai clară originea acestei noutăți. Să ascultăm ce povestește această tânără prietenă a noastră:

«Am început parcursul în calitate de catecumenă anul trecut. Am frecventat școala gimnazială la Sacro Cuore, unde am ajuns din pură întâmplare. Mi-a rămas în minte primul Triduu Pascal la care am participat. Înțelegeam încă puțin, dar eram atrasă de frumusețea acelei companii de oameni care stăteau împreună într-un mod diferit. Cum se pot aduna mii de tineri de optsprezece / nouăsprezece ani în fața unui preot? Nu era un concert, nu era un meci de fotbal, și totuși eram toți acolo și cuvintele pe care le auzeam nu mi se păreau deloc departe de mine, ba dimpotrivă, acel preot necunoscut vorbea despre mine. Atunci am început să sesizez măreția întâlnirii pe care am avut-o, îmi era greu să o identific cu Cristos, dar a început să mă fascineze mult. În acei ani de liceu, Isus mi-a dat, ca chip uman al său, o mare prietenă, Lucia. Privirea ei pentru mine mă umplea de curiozitate tot mai mult. Ajunsă la facultate, am căutat inițial pe cineva din mișcare, dar apoi am lăsat baltă totul. M-am gândit că ceea ce întâlнисem nu era de fapt cu totul adevărat sau cel puțin nu era suficient pentru viața mea, și că puteam să trăiesc foarte bine și fără. În februarie, după o vacanță petrecută la Amsterdam cu un grup de prieteni, m-am întors acasă foarte tristă, mă simțeam

⁷⁸ H.U. von Balthasar, «Senso della nuova Alleanza» [«Sensul noului Legământ», n. tr.], în H.U. von Balthasar – L. Giussani, *L'impegno del cristiano nel mondo*, op. cit., p. 40.

⁷⁹ *Ibidem*, p. 41.

chiar goală; îmi amintesc că am plâns o săptămână întreagă. În clipa aceea am revenit la Școala de comunitate și, având în mine o mare absență, am găsit persoane cu care să împărtășesc nevoia mea și, încet încet, am reînceput să văd acea diversitate pe care o întâlnisem în timpul liceului. În acești ani, împreună cu această companie de prieteni, încet, am început să intuiesc ce anume se află la originea acestei companii, ce înseamnă că acești prieteni sunt memoria lui Cristos. Anul trecut, la sfârșitul lunii ianuarie, după patru luni de caritativa la o comunitate de primire a minorilor aflați în dificultate, am cerut să pot intra în această istorie. De fiecare dată, înainte de a începe gestul de caritativa, citim împreună *Sensul caritativei*; un fragment spune că „Lucrul de care ceilalți au cu adevărat nevoie nu îl cuoasc eu, nu îl măsoar eu, nu îl am eu. Este o măsură pe care nu o posed eu, este o măsură pe care o are Dumnezeu”; și, mai apoi spune: „Tocmai pentru că îi iubim, *nu noi suntem cei care îi fac să fie fericiți*; un Altul este cel care îi poate face fericiți. Cine este rațiunea a toate? Cine a făcut totul? Dumnezeu”. Acele două ore în caritativa nu rămâneau doar atât, acolo, m-au ajutat mult să am o privire mai tandră *in primis* față de mine însămi, și apoi în familie și cu prietenii. Este chiar schimbarea aceasta din mine ceea ce m-a atras cu totul. Trăind în acest raport cu El, totul a început să aibă gust. Nici măcar nu mă mai simțeam eu, m-am trezit că țin la persoanele de lângă mine într-un mod cu totul nou. Acea frumusețe nu putea fi rodul capacității mele. Botezul [primit în data de 31 martie, în noaptea de Paști] înseamnă chiar să îi spun da lui Cristos, cu toată dorința mea de a fi acaparată cu totul de El. Pentru că doar El răspunde dorinței mele infinite de a fi iubită. E dramatic pentru că sunt umană și sunt liberă, fiecare zi e o luptă: dar acest dor și, în același timp, această frumusețe sunt atât de puternice încât doar El le poate genera. Mă surprind în fața acestui mod complet diferit și nou de a trăi. E amețitor să te gândești că suntem împreună „doar” pentru că am primit cu toții un har și am decis să mergem împreună urmând primul nostru „da”. Cât e de puternic! Cum se poate ca eu, cu caracterul meu urât, cu toate greșelile mele, cu toată ființa mea sărmană, să am în fața mea persoane care mă iartă mereu și se uită la mine ca la un bine pentru ele? Cum au reușit părinții mei să își dea seama de această diversitate care a intrat în viața mea? Cred că este chiar uimitor ceea ce Isus poate genera dacă trăim cu El. Când îmi este foarte greu mă gândesc că această întâlnire este o păcăleală, că aș prefera să trăiesc „fără niciun gând și liniștită” ca și colegii mei de clasă. Dar apoi, dacă mă gândesc serios, nu aș renunța pentru nimic în lume. Cum aș putea? Și unde aș merge?»

Fapte ca acestea, similare celor care aveau loc atunci când Isus mergea pe străzile Palestinei, ne sunt date pentru ca să îl putem recunoaște și noi pe Dumnezeu, în prezent, ca Domn: «Eu sunt Domnul». Nu sunt „păța-

nii” acestea. Sunt parte din aceeași istorie de mântuire, care are loc acum. Și, așa cum în trecut israeliții puteau fi indiferenți față de ele, la fel și noi putem rămâne indiferenți în fața acestor fapte.

Așadar, cum putem păstra o libertate față de puteri, față de alienare, față de efemer? Doar rămânând la origine. Să îl mai ascultăm iarăși pe von Balthasar: «În niciun caz nu putem întoarce spatele la sursă [fata din scrisoare se gândea că ar fi putut trăi fără acea întâlnire, cu alte cuvinte că ar fi putut întoarce spatele originii], față de punctul în care își are originea harul lui Dumnezeu, ca și cum ar fi deja cunoscut suficient, ca un obiect de cunoscut sau ca o comoară ajunsă în posesia noastră ce poate fi folosită în lume și schimbată cu o monedă mică». Aceasta este iluzia în care cădem foarte ușor: ne gândim că știm deja, considerăm că originea este deja a noastră, și cedăm astfel tentației de a ne descurca singuri, făcând abstracție de legătura personală cu originea, adică cu prezența Sa vie, cu evenimentul Său acum. În schimb, «sursa este gura lui Dumnezeu [este inițiativa actuală, contemporană a lui Dumnezeu], de la care nu ne putem desprinde gura niciodată. Sursa este evenimentul permanent datorită căruia suntem plasați în adevărul sinelui nostru, cu posibilitatea de a rămâne în el».⁸⁰

Îmi scrie o prietenă: «Trăiesc o mare așteptare pentru aceste Exerciții. Citind Pagina Uno („Un salt de autoconștiință”)⁸¹ m-am regăsit foarte mult în ceea ce descrii, că credem că știm deja și începem să mergem pe „propriile picioare”. Așa cum spui tu, e o tentație care stă mereu la pândă. În același timp mi-e foarte prezent în minte, din propria experiență, ce diferență abisală există atunci când încep ziua și înfrunt situațiile grele sau circumstanțele frumoase cu un Eveniment în privire, de mână cu o Prezență, sau, dimpotrivă, când mizez totul doar pe mine. Tocmai această experiență mă convinge mereu, tot mai mult, de avantajul imens al creștinismului pentru viața mea și pentru viața tuturor». Doar asta ne poate convinge. De fapt, așa și încheie: «Cred că nu am fost niciodată în viața mea atât de sigură de asta».

Atunci, «a rămâne înseamnă [...] permanența în primirea de sine din harul și implicarea lui Dumnezeu [...]. Sursa este destul de bogată pentru a îmbogăți întreaga noastră acțiune terestră, *dacă* o păstrăm vie în noi și nu ne îndepărtăm niciodată. Doar ea este adevărata rodnicie, datorită căreia [acțiunea] a noastră va fi cu atât mai mare cu cât vom rămâne mai intim aproape de ea: sursă care curge în izvorul nostru personal, acțiune proprie care devine principiul oricărei acțiuni de-ale noastre. Cu cât suntem mai asemănători

⁸⁰ *Ibidem*, p. 55.

⁸¹ J. Carrón, «Un salt de autoconștiință», *Tracce-Litterae Communionis*, aprilie 2018.

unor copii fără cuvinte în fața ei, cu o poziție de primire, cu atât mai adulți și mai maturi ne vom putea deschide în fața lumii cu o poziție de dăruire». Evident este nevoie de timp pentru ca sursa să pătrundă în măruntaiele noastre: «Trebuie să asimilăm tot mai mult această dimensiune a practicii creștine ca să nu abandonăm sursa în fiecare acțiune temporală. O asimilăm doar atunci când o punem în practică în mod conștient, adică atunci când ne amintim de-o manieră tot mai nouă de sursa originală, desprinzându-ne de distracția mondenă [cotidiană]. [...] Sursa curge prin toată persoana noastră chiar și atunci când suntem absorbiți de sarcinile pământești».⁸² Altfel cum le-am putea trăi fără să fim depășiți de ele?

Deci, așa cum Isus nu se poate desprinde de Tatăl (la această legătură a Sa cu Tatăl vrea El să ne facă părtași, așa cum am spus la început), nici noi nu ne putem desprinde de Isus prezent și viu și, prin El, de Tatăl. «Isus a luat din nou cuvântul și le-a zis: „Adevărat, adevărat vă spun: Fiul singur nu poate face nimic, decât ceea ce vede pe Tatăl făcând; ceea ce face el, și Fiul face la fel”».⁸³ Atașamentul față de Cristos prezent aparține metodei alese de Dumnezeu pentru a li se comunica oamenilor în mod definitiv, o metodă ce nu poate fi „depășită”. Nu este vorba, de fapt, de ceva de „știut”, de care – odată învățat – putem face abstracție, ci de o prezență ce trebuie primită, de un eveniment care se întâmplă acum, cu care să devenim familiari. Întruparea este metoda aleasă de Dumnezeu ca să ne salveze: în Isus, Dumnezeu a devenit om, și Isus lansează din nou această metodă pentru întreaga istorie, până la sfârșitul lumii: «Adevărat, adevărat vă spun că, cine primește pe acela pe care-l trimit Eu, pe Mine Mă primește; și cine Mă primește pe Mine, primește pe Cel ce M-a trimis pe Mine».⁸⁴ Cu aceste cuvinte Isus trasează calea către viitor, indică modul de a intra în raport cu el și, prin el, cu Tatăl. Este o invitație pe care El o adresează fiecăruia dintre noi: fără de asta cum vom putea noi ajunge la o familiaritate cu Cristos?

Acum putem înțelege de ce lui Giussani îi părea rău că drumul nostru de apartenență la mișcare nu duce la o familiaritate cu Cristos: de aceasta depinde adevărata schimbare din viața noastră. «Această schimbare a existenței este prezența Altcuiva».⁸⁵ Schimbarea nu coincide cu o coerență, ci cu o prezență, cu o familiaritate trăită, ca cea a lui Isus cu Tatăl. Fără de ea schimbarea ar fi virtuală și nimic nu ar fi de durată. Când lipsește familia-

⁸² H.U. von Balthasar, «Consequenze» [«Consecințe», n. tr.], în H.U. von Balthasar – L. Giussani, *L'impegno del cristiano nel mondo*, op. cit., p. 55-57.

⁸³ *In* 5,19.

⁸⁴ *In* 13,20.

⁸⁵ L. Giussani, *La familiarità con Cristo* [Familiaritatea cu Cristos, n. tr.], San Paolo, Cinisello Balsamo-Mi 2008, p. 27.

ritatea cu Cristos, nu avem punct de sprijin pentru a trăi, pentru a înfrunta circumstanțele; rămânem blocați, în capcana impresiilor noastre: modul nostru de a trăi realitatea nu e determinat de evenimentul lui Cristos, ci – așa cum e pentru toți – de preconceptele noastre, de schemele noastre. Și – fiecare dintre noi observă asta pe propria piele, în propria experiență, în fiecare zi, în fața fiecărei provocări, în fiecare circumstanță – «deja știut»-ul nu e suficient pentru a trăi o plinătate acum.

4. Pe ce se bazează certitudinea

Doar o familiaritate cu Cristos ne poate da certitudinea de care avem nevoie. Altfel, unde, în ce căutăm consistența noastră? «În ceea ce facem sau în ceea ce avem, care e același lucru. Astfel, viața noastră nu are niciodată acel sentiment [de] [...] certitudine deplină [...]. În cel mai bun caz, noi ajungem la o mulțumire cu ceea ce facem sau la a fi mulțumiți de noi înșine.» Închipuiți-vă cât o fi putând dura! «Și aceste fragmente de mulțumire cu ceea ce facem sau cu ceea ce suntem nu aduc nicio veselie și nicio bucurie, niciun sens de plinătate sigură, nicio certitudine și nicio plinătate.»⁸⁶

Certitudinea noastră se poate bizui doar pe «ceva ce ni s-a întâmplat nouă, ce a avut loc pentru noi, ceva ce a intrat în noi, ceva întâlnit de noi [...]. Identitatea noastră, consistența persoanei noastre, certitudinea timpului coincide – literalmente „coincide” – cu acest ceva care ni s-a întâmplat. Emmanuel Mounier, vorbind despre fica sa bolnavă, după ce a spus: „Ni s-a întâmplat ceva”, se corectează și spune: „Cineva ni s-a întâmplat” [...]. Cineva ni s-a întâmplat, ni s-a dat, ni s-a dat atât de mult încât a intrat în trup și în oase și în suflet [ale fiecăruia dintre noi]: „Trăiesc, nu eu, ci este acesta [Cristos] care trăiește în mine”». Și noi, atunci când suntem cu adevărat „acaparati”, facem experiența Mariei sau a păstorilor sau a Magilor: identitatea noastră, consistența noastră este în ceea ce s-a întâmplat. Și asta presupune să abandonăm poziția în care suntem pentru a ne lăsa determinați de prezența Altcuiva, care ne-a preferat chiar înainte de răspunsul nostru. Acest a fi iubiți «pune o stare de fapt ireversibilă» și «definește valoarea noastră în lume».⁸⁷ Dar e nevoie să fim de acord să primim asta.

Să ne gândim ce tresărire o fi trebuit să simtă inima Mariei de fiecare dată când «devenea conștientă de ceea ce se întâmplase» și cum «rumega în sinea ei ceea ce se întâmplase». Să ne imaginăm «ceea ce au simțit păstorii, sau ceea ce simțeau Magii [...] Ceea ce se întâmplase li se arăta ca

⁸⁶ *Ibidem*, p. 25-26.

⁸⁷ *Ibidem*, p. 26-28.

ceva care ardea chiar și conștiința de așteptare, care, în primul rând, nu era răspuns la așteptare, ci era o prezență înfigăreață». Pentru Maria, pentru păstori, pentru Magi «ceea ce se întâmplase le domina ochii și inima, domina conștiința lor de sine. [...] Acel copil era ei înșiși, era identitatea lor, certitudinea lor, plinătatea lor, și nu își mai aduceau aminte ce fusese înainte. Nu își mai aminteau, în fața aceluia copil, nici măcar aspirațiile lor, nu se mai gândeau nici măcar la acelea, pentru că de acum acel copil era cel care dicta totul». ⁸⁸ Așa l-au cunoscut pe Cristos: au ajuns să Îl cunoască prin experiență.

Testul că viața noastră este determinată de certitudinea față de ceea ce ni s-a întâmplat este dacă în ea domină «veselia și bucuria», semne inechivocabile, a căror rădăcină este tandrețea. «Tandrețea», atenția, «nu este o mulțumire în sentimentul pe care îl simțim, ci o abandonare, a se simți cuprinși de iubirea care ne-a acaparat, de către Cel care ne-a acaparat. [...] E ca și atunci când copilul își cascadează ochii mari și e plin de ceea ce vede și nu are spațiu de dat sentimentului pe care îl simte», uită chiar de sine; «în fața a ceea ce vede, e cu totul plin de ceea ce vede. [...] Omul se iubește pe sine doar pentru acest lucru pe care îl are în fața sa, în Cristos, în acesta pe care îl are în fața sa, în acest eveniment». Acesta este scopul ultim al întregii acțiuni a lui Dumnezeu. Pentru că niciodată nu putem fi atât de mult noi înșine ca atunci când predomină El. Ce experiență o fi trăit Giussani a acestei tandreți a lui Dumnezeu față de trupul nostru ca să spună că ea este «de un milion de ori mai mare, mai acută, mai pătrunzătoare decât îmbrățișarea unui bărbat pentru femeia lui, a unui frate pentru fratele lui!» ⁸⁹

Știind cât de ușor alunecăm în intelectualism, don Giussani ne adresează un ultim avertisment: «Lucrurile astea nu se înțeleg gândind, ci privind [...] experiența», lăsându-ne luați, atrași, fascinați «înăuntrul conștiinței acestei identități dintre mine și Tine, ale Tale cu mine, mai bine zis, înăuntrul conștiinței acestui eveniment care a pus stăpânire pe mine, a acestui „Tu care ești eu”». ⁹⁰

Tăcerea este spațiul dat pentru a privi acest «Tu care ești eu».

⁸⁸ *Ibidem*, p. 30-31.

⁸⁹ *Ibidem*, p. 32-33.

⁹⁰ *Ibidem*, p. 33.

SFÂNTA LITURGHIE

Liturgia Sfintei Liturghii: Fapte 13,44-52; Ps 97; In 14,7-14

**PREDICA EMINENȚEI SALE, CARDINAL KEVIN JOSEPH FARRELL
PREFECT AL DICASTERULUI PENTRU LAICI, FAMILIE ȘI VIAȚĂ**

Dragi frați și surori în Cristos,

Exercițiile spirituale sunt un timp propice pe care Domnul ni-l dăruiește pentru a pune din nou în centru viața noastră interioară. Pentru toți, preoți și laici, este vorba despre a pune din nou „în fața ochilor inimii noastre” nucleul vieții noastre de credință și vocația specifică pe care Domnul i-a dat-o fiecăruia dintre noi. Acestea sunt cele două elemente pe care trebuie să le redobândim în aceste zile: ce anume m-a făcut să devin creștin și cum sunt eu chemat să „trăiesc în lume” ca creștin? Cele două sunt inseparabile: revenind la nucleul care se află la baza vieții mele de credință, la întâlnirea originară cu Domnul Isus, regălesc și rațiunile profunde și motivațiile cele mai nobile care trebuie să mă anime în misiunea specifică pe care Domnul mi-a încredințat-o, ca preot sau ca soț, ca părinte, ca educator, ca persoană implicată în lumea școlii, a comerțului, a informaticii, a politicii, a promovării sociale și în oricare alt serviciu și activitate de lucru.

Știm bine că noi toți suntem expuși pericolului de a ne rătăci în cotidian, de a fi supti de nevoile și de lipsurile materiale pe care viața le pune înaintea noastră fără încetare, și astfel, fără să ne dăm seama, riscăm să trăim săptămâni întregi sau luni, pur și simplu „făcând lucruri”. Devine predominant «a face», dar al nostru «a fi» sărăcește. Și atunci intrăm într-o stare de suferință interioară, pentru că doar «a face» nu ne mulțumește, chiar ne sufocă și ne lasă goi, pentru că nu mai izvorăște din plinătatea a ceea ce avem înăuntru, sau mai bine, din ceea ce «suntem» înăuntru, nu este expresia vie a personalității noastre, a convingerilor noastre, a sensibilității noastre, într-un cuvânt: a umanității noastre «atinse» de Cristos, de Domnul Isus, ci este doar un a răspunde pasiv la circumstanțele vieții. Este experiența dureroasă pe care adesea o trăim, aceea de a ne fi pierdut «centrul». E dureroasă pentru că tocmai în acel «centru» al sinelui nostru, în acel «nucleu vital», acolo a avut loc întâlnirea noastră cu Cristos și acolo, întâlnindu-l pe El, ne-am găsit și pe noi înșine, pentru că, așa cum spune o frază celebră a Conciliului Vatican II: «În realitate, misterul omului află adevărata lumină doar în misterul Cuvântului întrupat»⁹¹ De aceea, atunci

⁹¹ Conciliul Vatican II, Constituția pastorală despre Biserică în lumea contemporană *Gaudium et spes*, 22.

când pierd acest «centru», locuit de «eu»-l meu cel mai autentic și de «Cristos în mine», atunci, în adâncul meu apar întrebări angoasante: de ce fac toate lucrurile pe care le fac?

Evangelhia liturghiei de azi ne prezintă o rătăcire de acest tip și în apostolul Filip. Prima întâlnire cu Isus fusese însoțită de certitudinea imediată de a fi găsit în El Adevărul și răspunsul la setea sa de semnificație. Putem deduce asta din cuvintele pline de entuziasm pe care Filip i le adresează lui Natanael: «Noi am găsit pe acela despre care a scris Moise în Lege și Proorocii: pe Isus din Nazaret, fiul lui Iosif». ⁹² Și, cu toate acestea, la ceva vreme după, așa cum apare în Evangelhia de azi, Filip se arată mult mai puțin sigur de sine. Isus, cât ce îi asigurase pe discipoli spunând: «Și de acum încolo îl veți cunoaște [pe Tatăl] și l-ați și văzut», ⁹³ făcând să se înțeleagă că prin El pot fi siguri că l-au cunoscut și văzut și pe Tatăl. Și totuși, tocmai în acel moment, îl aude pe Filip spunându-i: «Doamne, arată-ne pe Tatăl și ne este de ajuns». ⁹⁴ Ce se întâmplase cu acea »intuiție interioară» pe care Filip o avusese în legătură cu Isus chiar de la început? Nu avusese inima sa certitudinea de nezdruncinat că l-a întâlnit pe Dumnezeu tocmai în clipa aceea, în acel Isus pe care îl cunoscuse în Galilea? Acestea sunt momentele de rătăcire care ni se întâmplă și nouă, atunci când certitudinea de a fi găsit în Isus Adevărul, și că în El Dumnezeu însuși s-a făcut prezent în viața noastră, par să pălească, ca niște amintiri palide ale unui trecut îndepărtat.

Iată, atunci, harul Exercițiilor spirituale. Sunt timpul pe care Dumnezeu ni-l oferă ca să împiedice ca eul nostru să se dizolve și, cu el și înainte de el, credința noastră, care este temelie eului. Dar, ne întrebăm: cum să ne regăsim pe noi înșine? Cum îi putem reda viață credinței? Să revenim la Evangelhia de azi, în încercarea de a găsi un răspuns. Isus surprinde rătăcirea lui Filip și, după ce l-a muștră cu duioșie, vorbește cu el cu multă îndurare. Chiar în acest moment de slabă luciditate a discipolului, îi apare inima revelându-i misterul cel mai intim al persoanei sale: «Nu crezi că eu sunt în Tatăl și că Tatăl este în mine?». ⁹⁵ Dacă Isus răspândește înțelepciune, sfințenie, putere asupra răului, claritate de judecată și autoritate în vorbire, este pentru că Tatăl este prezent în El, și El însuși trăiește mereu cufundat în Tatăl. «Tatăl care locuiește în Mine, El face aceste lucrări ale Lui.» ⁹⁶ Imanența reciprocă a Tatălui și a Fiului se află la originea întregii fecundități și plinătăți de viață pe care o răspândește persoana lui Cristos.

⁹² *In* 1,45.

⁹³ *In* 14,7.

⁹⁴ *In* 14,8.

⁹⁵ *In*, 14,10.

⁹⁶ *Ivi*.

Dacă ne gândim bine, tocmai această plinătate de sfințenie, de înțelepciune și de inteligență a realității ne lipsește nouă, și de aceea suntem de multe ori goi și nemulțumiți. Totuși, Isus îi revelează lui Filip că, prin credință, se poate reproduce în fiecare dintre noi aceeași realitate care îl caracterizează pe Fiul: «Cine crede în Mine, va face și el lucrările pe care le fac Eu». ⁹⁷ Isus revelează că, așa cum Tatăl trăiește în Fiu și acționează în El, tot așa, prin credință, Fiul poate trăi și acționa în fiecare dintre noi. Dar credința care îl face «pe Cristos să trăiască în noi», comunicându-ne sfinția sa și înțelepciunea sa, nu este o autosugestie. Este primirea rezonabilă a mărturiei unor bărbați și a unor femei ca noi, care, înainte de noi, l-au întâlnit pe Cristos. Ea se naște, așadar, din întâlnirea personală și cu totul umană cu alți creștini, în care Isus trăiește și prin care devine prezent și pentru noi. Faptele apostolilor, ascultate în prima lectură, ne spun că în Antiohia din Pisidia mulți păgâni, dând de Paul și Barnaba, văzând modul lor de a fi și ascultându-le cuvântul, «se bucurau când au auzit lucrul acesta și preamăreau Cuvântul Domnului. Și toți cei ce erau rânduiți să capete viață veșnică, au crezut». ⁹⁸ Este aceeași bucurie care a înflorit în noi atunci când am întâlnit pentru prima dată persoane care înfățișau o umanitate neobișnuită, diferită, nouă, care ne-a surprins și ne-a fascinat, și când am descoperit că «diversitatea» lor se datora tocmai prezenței lui Cristos viu în ele. Și a fost și mai mare bucuria care ne-a cuprins atunci când am descoperit că această «prezență excepțională a divinului în uman», adică Cristos, era ceva ce aducea satisfacerea tuturor dorințelor, cele mai autentice și mai sincere, ale inimii noastre. Și așa ne-am deschis în fața credinței. Iată misiunea care vă așteaptă în aceste Exerciții: să redescoperiți concretețea și frumusețea prezenței lui Cristos în voi, și astfel vă veți regăsi pe voi înșivă.

Dragilor, cereți în aceste zile harul de a vă aminti chipurile și circumstanțele concrete prin care Cristos, într-o zi, a venit în întâmpinarea voastră, și să fiți recunoscători pentru darul credinței primit în acea zi. O zi care, pentru unii dintre voi este foarte îndepărtată în ani, pentru alții e mai aproape. Și cereți harul de a înțelege cum, din acea zi, Cristos nu s-a mai îndepărtat niciodată de voi, chiar dacă voi ați pierdut adesea conștientizarea apropierei sale. Cereți ca Dumnezeu Tatăl să reînflăcăreze în voi acele daruri ale Spiritului Sfânt care vă permit să sesizați prezența lui Cristos și azi, în provocările și circumstanțele precise pe care le trăiți, în persoanele pe care le aveți lângă voi, în familie și la servicii, în istoria de sfințenie pe care Providența o construiește în voi, folosind chiar și mizeriile și infidelitățile.

⁹⁷ *In* 14,12.

⁹⁸ *Fapte* 13,48.

Cereți harul de a putea contempla cu ochi noi Biserica și, în Biserică, acea comunitate concretă de frați și surori pe care Domnul v-a pus-o alături ca să vă susțineți reciproc în credință. Nu uitați niciodată că acela este pentru voi corpul lui Cristos înviat, acolo unde voi îl întâlniți prin ascultarea Cuvântului lui Dumnezeu, în sacramele, în rugăciunea comună, în mărturia de credință. Și cereți harul de a vă opune păcatului cu fermitate și încredere în Dumnezeu. Într-adevăr, păcatul este cel care distruge comoara cea mai prețioasă pe care o avem: prezența lui Cristos în noi! Să nu ni se întâmple să Îl pierdem pe El și cu El toate beneficiile vieții creștine. Să păstrăm prezența lui Cristos în noi, acesta este cel mai mare ajutor pe care i-l putem da lumii! Papa Francisc face această invitație în recenta sa Exortație Apostolică despre sfințenie: «Permite-i [Spiritelui Sfânt] să plămuiască în tine acel mister personal care să îl poată reflecta pe Isus Cristos în lumea de azi. Fie ca Cerul să vrea ca tu să poți recunoaște care este acel cuvânt, acel mesaj al lui Isus pe care Dumnezeu dorește să i-l spună lumii prin viața ta».⁹⁹ Să fim un reflex al lui Isus pentru alții, să fim un cuvânt al lui Dumnezeu pentru lume! La asta suntem chemați! Dacă Cristos trăiește în noi, atunci toți, chiar și cine nu crede sau ne este aparent ostil, va avea mari beneficii, pentru că fiecare este în așteptarea acestui «cuvânt al lui Dumnezeu» pentru el. Iar acest «cuvânt al lui Dumnezeu» ești tu!

Isus spune în Evanghelia de azi: «Dacă veți cere ceva în numele Meu, voi face»;¹⁰⁰ nu spune: «Va fi făcut de Dumnezeu», ci: «Eu voi face», adică: «Eu însumi voi face prin voi». Aceasta înseamnă că misiunea încredințată Fiului de către Tatăl pentru mântuirea lumii, El vrea s-o împlinească prin noi. Să cerem, deci, prin rugăciune, ca Cristos să împlinească în noi opera sa, să ducă la bun sfârșit, în noi, planurile sale de bine și să facă din Fraternitatea voastră, izvorâtă din carisma lui don Giussani, un semn viu al imensei iubiri pe care Dumnezeu o are pentru toți oamenii, pentru ca prin voi, mulți să poată cunoaște noutatea perpetuă a lui Cristos, unicul nostru salvator, unicul izvor de fericire pentru lume.

⁹⁹ Francisc, Exortație apostolică *Gaudete et Exsultate*, 23-24.

¹⁰⁰ *In* 14,14.

ÎNAINTE DE BINECUVÂNTARE

Julían Carrón. Dragă eminență, în numele fiecăruia dintre cei prezenți și a tuturor membrilor Fraternității Comunione e Liberazione, doresc să vă mulțumesc din suflet pentru că ați acceptat să prezidați această Euharistie în timpul Exercițiilor noastre spirituale anuale. Vă mulțumim pentru cuvintele dumnevoastră și pentru că sunteți un martor viu al carității și al solitudinii papei Francisc, pe care noi dorim să-l urmăm cu toată ființa noastră, mergând cu încredere în întâmpinarea fraților noștri oameni, mai ales a celor mai nevoiași, în aceste vremuri atât de grele și în același timp atât de pline de speranța unui nou început. Mulțumesc!

Cardinalul Farrell. Mulțumesc. Și vă mulțumesc tuturor. Ceea ce am spus într-o italiană de-a mea, foarte specială, este că voi trebuie să fiți, voi sunteți prezența lui Cristos în lume. Nu există niciun alt semn al bunătății lui Dumnezeu, al îndurării lui Dumnezeu, al iubirii lui Dumnezeu, decât acela care trece prin voi. Atunci, care este misiunea noastră pentru următorii ani? Să fim prezența reală a lui Cristos în lume.

Regina Coeli

Sâmbătă după-amiază, 28 aprilie

La intrare și la ieșire:

Antonín Dvořák, Trio n. 4 în mi minor, op. 90, «Dumky»

Trio din Praga

“Spírito Gentil” n. 26, Cooperativa Editoriale Nuovo Mondo-Universal

■ A DOUA MEDITAȚIE

Julián Carrón

«*Ferice de ochii care văd ceea ce vedeți voi*»

Așa cum probabil știți deja, în această noapte a murit micuțul Alfie.¹⁰¹ Papa a scris mai devreme acest Tweet: «Sunt profund mișcat de moartea micului Alfie. Azi mă rog în mod special pentru părinții lui, în timp ce Dumnezeu Tatăl îl primește pe Alfie în îmbrățișarea sa duioasă».

Ne ridicăm în picioare și spunem o rugăciune.

Mărire Tatălui ...

Veni Sancte Spiritus, veni per Mariam.

1. De ce ne este atât de greu să îl recunoaștem pe Cristos prezent?

Parcursul pe care l-am făcut azi dimineață ne-a arătat numeroasele inițiative ale lui Dumnezeu pentru a face să pătrundă în inimile oamenilor ceea ce ar trebui să îi fie evident rațiunii: «Domnul este totul». La dificultățile pe care le-am văzut ivindu-se de-a lungul acestei istorii, în vremurile noastre s-a mai adăugat una, care face calea și mai dificilă. În enciclica *Lumen fidei*, papa Francisc sintetizează natura acestei dificultăți: «Cultura noastră a pierdut percepția acestei prezențe concrete a lui Dumnezeu, a acțiunii sale în lume. Credem că Dumnezeu se află doar dincolo, într-un alt nivel al realității, separat de raporturile noastre concrete. Dar, dacă ar fi așa, dacă Dumnezeu ar fi incapabil să acționeze în lume, iubirea lui nu ar fi cu adevărat puternică, cu adevărat reală, și nu ar fi deci nici

¹⁰¹ După polemici și dezbateri, apeluri și recursuri în tribunal, în data de 28 aprilie 2018 a ajuns la capăt povestea lui Alfie Evans, copilul de 23 de luni care era internat la Liverpool datorită unei boli grave neurodegenerative greu de diagnosticat. Judecătorul Înaltei Curți britanice a dat dispoziția de a-l decuple de la aparatul care îl menținea în viață.

iubire adevărată, capabilă să împlinească acea fericire pe care o promite. Atunci, a crede sau a nu crede în El ar fi cu totul indiferent».¹⁰²

Don Giussani ne avertizase deja despre această dificultate în urmă cu câțiva ani. Întrucât «este imposibil de trăit într-un context general fără a fi influențați de el», trebuie să fim conștienți de realitatea în care trăim, de momentul cultural în care ne-am născut: «Noi înșine suntem parte a acelei mentalități datorită căreia Dumnezeu este conceput abstract sau uitat sau chiar negat. Astfel, în practică, în mod existențial», continuă don Giussani, «noi ajungem să negăm că „Dumnezeu este totul în toate”»,¹⁰³ chiar dacă ne recunoaștem de partea celor care îi afirmă existența.

Cum și-a croit drum, în istoria noastră, această negare a prezenței concrete a lui Dumnezeu în realitate? «*Negarea* faptului că „Dumnezeu este totul în totate” a depins de o ireligiozitate externă formării popoarelor europene.» Această ireligiozitate «începe, fără ca nimeni să își dea seama, de la o separare ce are loc între Dumnezeu ca origine și sens al vieții (și deci pertinent lucrurilor care se întâmplă, chestiunilor umane) și Dumnezeu ca fapt al gândirii».¹⁰⁴ La începutul negării există deci o detașare: o detașare a lui Dumnezeu de experiență. Tot parcursul acestei dimineți nu a fost o introducere, ceva preliminar discursului. A fost mai degrabă tentativa de a arăta în ce fel s-a arătat Dumnezeu prezent ca «Domn» prin acțiunea Sa în istorie, astfel încât oamenii să nu Îl separe de experiența lor.

Dar – atenție – rădăcina acestei detașări se regăsește într-un anumit mod de a concepe raportul dintre rațiune și experiență, într-un anumit mod de a folosi rațiunea. Spune don Giussani: «Esența chestiunii se clarifică în lupta care se dezvoltă asupra modului de a înțelege *raportul dintre rațiune și experiență*». În experiență, realitatea – «o realitate care ne este dată, de care ne ciocnim, [care] nu este creată de noi» – apare în fața privirii noastre umane. Atunci ce este rațiunea? «Este acel nivel al creației în care aceasta este conștientă de sine [...]. Această autoconștiință generează definiția rațiunii.»¹⁰⁵ Iată, exact asta s-a deteriorat: rațiunea, în loc să fie conștiința a realității care se arată în experiență, a devenit „măsură” a realității; rațiunea a început să îi impună experienței propriile limite, să supună adică experiența propriilor „măsurî”.

¹⁰² Francisc, Scrisoare enciclică *Lumen fidei*, 17.

¹⁰³ L. Giussani, *L'uomo e il suo destino. In cammino*, op. cit., p. 105.

¹⁰⁴ *Ivi*.

¹⁰⁵ *Ibidem*, p. 106-108.

Pentru a redescoperi că «Dumnezeu este totul în toate» este necesară, așadar, în primul rând, «recuperarea cordială a cuvântului „rațiune”, care este cuvântul cel mai confuz din discursul modern». Dacă folosim greșit rațiunea, într-adevăr, se compromite tot procesul nostru de cunoaștere. Vedem acest lucru din consecințele pe care le produce. «Dacă rațiunea este folosită greșit, dacă este folosită ca măsură, au loc [...] trei posibile reducții grave care influențează toate comportamentele»¹⁰⁶ și au implicații chiar asupra modului în care concepem și trăim creștinismul, adică raportul nostru cu ceea ce am întâlnit. Să începem de la prima.

a) *Ideologia în loc de un Eveniment*

Prima reducere se referă la marea alternativă din raportul cu realitatea: punctul de pornire este fie – cum am spus la Ziua de început – ceea ce se întâmplă, fie o impresie de-a noastră, un preconcept. «Fără ca omul să își dea seama, e ca și cum, în judecata sa asupra lucrurilor ar izbucni un discurs deja auzit, ceva ce a încercat, adică un preconcept»; se pornește de la un preconcept, în loc să se pornească «de la factualitate, de la supremația existenței noastre, a lucrurilor așa cum au ele loc, a lucrurilor de care ne ciocnim»,¹⁰⁷ de la evenimente.

Pornirea de la preconcept și nu de la ceea ce se întâmplă, adică influența raționalistă, se reflectă asupra modului de a înțelege creștinismul, operează o reducere a naturii acestuia: creștinismul nu mai este «trecerea, zi după zi, a Prezenței [...], a Faptului original, ci reducția sa la un *a priori* abstract».¹⁰⁸ Însă, atunci când creștinismul «este văzut ca o concepție, ca o doctrină, ca un mod de a concepe și de a trata, atunci și creștinismul devine o ideologie».¹⁰⁹ Ce interes prezintă pentru viață aceste lucruri pe care ni le spune don Giussani? Sunt determinante, pentru că atunci când creștinismul este redus la ideologie nu mai este în stare să schimbe viața, să dea formă raportului cu realitatea. Și atunci, putem ști totul, dar să ne sufocăm în realitate. Este un risc care ne privește: putem reduce mișcarea la «deja știut», la o ideologie, la un discurs dominat de noi, adică putem înlocui Evenimentul cu preconceptul nostru. Fiecare, vrea nu vrea, demonstrează acest lucru în modul de a se mișca în realitate.

Scrie cineva dintre voi: «Într-o zi am ajuns acasă seara foarte tristă și amărâtă datorită unei situații particulare ce a avut loc la serviciu. Obo-

¹⁰⁶ *Ibidem*, p. 108-109.

¹⁰⁷ *Ibidem*, p. 109-111.

¹⁰⁸ *Ibidem*, p. 67.

¹⁰⁹ L. Giussani, «Avvenimento e responsabilità» [«Eveniment și responsabilitate», n. tr.], *Tracce-Litterae Communionis*, aprilie 1998, p. III.

sită, luând în mână textul de la Ziua de început, am citit: „Punctul de pornire al creștinului este un Eveniment. Punctul de pornire al celorlalți este o anumită impresie asupra lucrurilor”. Pentru mine, în ziua aceea, Evenimentul nu a fost nici măcar ultimul din gândurile mele. N-a existat deloc!». Această circumstanță a făcut-o să se întrebe «de ce nici măcar nu mi-a trecut prin minte», cum de s-a desprins de experiență, de modul în care se raporta la real, și «ce voia să spună că pentru creștin Evenimentul este punctul de pornire în fiecare raport». Pentru a răspunde la aceste întrebări a început atunci să se uite la propria experiență și și-a dat seama că «au loc circumstanțe, chiar și foarte grele și problematice, în care mă regăsesc deschisă și disponibilă în fața Misterului. Stând în fața lor nu mă simt oboșită, nu sunt înfrântă, ba chiar mă regăsesc mai certă de cine sunt și de Cine îmi conduce viața. Diferența, în modul de a aborda circumstanțele, se află, atunci, în faptul că în anumite situații sunt complet dezarmată și unica poziție posibilă este cererea. Sunt săracă. În alte situații știu deja, știu ce e corect, știu ce trebuie făcut. Faptul că am înțeles acest lucru a deschis o fantă asupra semnificației sărăciei. Am văzut relația dintre sărăcie și Eveniment. Doar un suflet nevoiaș, deschis, poate recunoaște Evenimentul care se întâmplă acum». Doar atunci când ne recunoaștem săraci, doar atunci când avem nevoie, ne dăm seama de ceea ce se întâmplă înaintea noastră.

Totul se schimbă atunci când creștinismul este întâmplarea lui Cristos, un eveniment, atunci când nu este redus la un discurs, ci este un fapt în viața noastră.

O profesoară, care recunoaște că are totul (două fete frumoase, un bun tovarăș de drum, o anumită bunăstare economică, sănătate, călătorii etc), rămâne uimită de diversitatea unei colege din mișcare: cu toate că are totul, îi «lipsește» ceva ce aceea colegă are «din plin». Profesoara este în primul rând impresionată de faptul că colega din mișcare a reușit să rămână cu sufletul în pace în mijlocul multor nedreptăți ce i s-au făcut și este încă în stare să se uite cu pozitivitate la persoane care i-au făcut mult rău. Astfel, prietena noastră o invită să participe la viața mișcării și ea merge la o întâlnire de discuții pe conținutul Exercițiilor, citește broșura și apoi merge la Ziua de început; asta o schimbă atât de tare încât îi uimește pe soțul ei și pe prieteni. Chiar și elevii ei o întrebă ce i se întâmplă. Faptul de a se fi aflat în fața unei asemenea schimbări nu a lăsat-o indiferentă pe colega din mișcare, care îmi scrie: «Dacă pentru această femeie este un început, este un început și pentru mine, pentru că mă molipsește, redându-mi simplitatea întâlnirii. Îmi doresc să stau cu ea pentru că, pe chipul ei, în uimirea ei, în bucuria ei, îl văd întâmplându-se pe Cristos. Și e ușor să spun „Tu”, devine foarte ușor. Zilele trecute, în

grupul de Școala de comunitate, am intrat într-un fel și am ieșit în alt fel, eram cu toții bucușori, foarte bucușori. Era evident că Cristos era prezent, i se întâmpla ei și ne molipsea și pe noi: se întâmpla și în noi pentru că îl vedeam întâmplându-se. Se întâmplă! Trebuie doar să stai și să îl vezi. Observ și că, așa cum spui în textul de la Ziua de început, putem lua poziții diferite în fața a ceea ce se întâmplă; putem și să spunem: „Bine, ce frumos, e începutul ei”, și imediat să-l analizăm, în loc să-l privim, să-l recunoaștem ca metodă aleasă de Dumnezeu pentru a se comunica în acest moment precis. Însă, atunci când rămânem, chiar și numai pentru o clipă, acolo unde se întâmplă, e foarte greu să te sustragi molipsirii, ceea ce e un lucru foarte simplu. La început a fost așa!».

Atenție! Să nu confundăm lucrurile: evenimentul nu este o emoție pe care o simțim. «Aș vrea să exprim o stinghereală pe care am simțit-o la Școala de comunitate», îmi scrie cineva dintre voi, «pentru că mi se pare că se tinde la a se identifica evenimentul cu orice lucru care produce în noi o emoție, fie o zi frumoasă, fie „o cafea în companie” (adică de fiecare dată când compania noastră ne ajută să ne simțim bine), fie o amabilitate acordată de cineva. În experiența mea eu recunosc evenimentul creștin astăzi doar atunci când îl văd, în ceea ce se întâmplă, prin trăsăturile inconfundabile ale lui Isus, adică recunosc că ceea ce se întâmplă e posibil datorită lui Isus din Nazaret, născut în urmă cu două mii de ani din Maria, mort, înviat și viu astăzi, pentru că altfel acel lucru nu ar fi posibil din punct de vedere uman. Și nu e obligatoriu că trebuie să fie vorba de un lucru excepțional, poate fi și un simplu gest de gratuitate, însă, ținând cont de context, apare ca fiind cu adevărat excepțional, sau capacitatea de a reîncepe în fiecare dimineață atunci când viața care îți înmoaie picioarele ar genera doar cinism și scepticism.»

Ce au în comun aceste două scrisori? Victoria asupra abstractului. Creștinismul nu este un a priori abstract care plutește în mintea lor, ci un Fakt, la fel ca acum două mii de ani, un Fakt de privit și de urmat, care ne molipsește și ne schimbă. Cum l-au cunoscut pe Cristos aceste persoane? Datorită întâmplării Sale în experiență, în fața ochilor lor.

Atunci, cum putem ieși din ideologie, din reducția creștinismului la ideologie? Doar datorită reîntâmplării evenimentului lui Cristos aici și acum. Doar repropunerea creștinismului ca eveniment ne poate smulge din preconcept, din ideologie.

b) *Reducția semnului la aparență*

Atunci când, în raportul cu realitatea, punctul de pornire sunt preconceptele noastre sau ideologia, spune don Giussani, se poate identifica

o a doua reducere: cea a semnului la aparență. Ideologia sufocă, elimină provocarea realității. «Dacă omul cedează în fața ideologiilor dominante, [...] are loc [...] o separare între semn și aparență; de aici rezultă *reducția semnului la aparență*. Cu cât cineva este mai conștient de ceea ce este semnul, cu atât mai mult înțelege [...] dezastrul unui semn redus la aparență. Semnul [așa cum ne-am spus mereu] este experiența unui factor prezent în realitate care mă trimite spre altceva. Semnul este o realitate experimentabilă al cărei sens este o altă realitate.»¹¹⁰

Fiecare dintre voi poate înțelege imediat natura dezastrului despre care vorbește Giussani: gândiți-vă dacă fiul vostru ar reduce la aparență fiecare gest pe care voi, părinții, îl faceți față de el! Dacă s-ar opri la ceea ce apare, nu ar percepe ca semn al altceva, adică al iubirii voastre pentru el. «Nu este rezonabil, dar toți oamenii sunt înclinați, datorită greutății exercitate asupra lor de păcatul originar, să fie victime ale aparenței, a ceea ce apare, pentru că pare forma cea mai ușoară a rațiunii. O anumită atitudine a spiritului face cam așa cu realitatea lumii și a existenței (circumstanțe, raportul cu lucrurile, o familie de pus pe picioare, copiii ce trebuie educați...): resimte lovitura, oprind însă capacitatea umană de a se adânci în căutarea semnificației, către care, în mod inegabil, chiar faptul în sine al raportului nostru cu realitatea solicită inteligența umană.»¹¹¹

În acest context, Giussani îl citează pe Finkielkraut, care, făcând referire la Hannah Arendt, observă: «Ideologia [...] nu este acceptarea naivă a vizibilului, ci destituirea inteligentă a acestuia».¹¹² Și Giussani comentează: «Ideologia înseamnă distrugerea vizibilului, eliminarea vizibilului ca sens al lucrurilor care se întâmplă, golirea a ceea ce se vede, se atinge, se percepe. Astfel, nu mai există niciun raport cu nimic».¹¹³

Știm cu toții cât de ușor alunecăm noi înșine în această «destituire» a vizibilului, în golirea a ceea ce se întâmplă, drept pentru care nimic nu ne mai vorbește, totul devine plat. Chiar și semnele cele mai răsunătoare sunt reduse la aparență. Nu suntem unici, avem chiar niște predecesori iluștri.

Discipolii fuseseră martori la două semne cu adevărat răsunătoare ale lui Isus: două înmulțiri ale pâinilor. Dar, câteva zile mai târziu, în modul cu care reacționează ei iese la iveală reducția ce o făcuseră – poate inconști-

¹¹⁰ L. Giussani, *L'uomo e il suo destino. In cammino*, op. cit., p. 112.

¹¹¹ *Ibidem*, p. 112-113.

¹¹² A. Finkielkraut, *L'umanità perduta. Saggio sul XX secolo [Umanitatea pierdută. Eseu despre secolul XX]*, n. tr.], Editoriale Atlantide, Roma 1997, p. 88; cfr. H. Arendt, *Le origini del totalitarismo [Originile totalitarismului]*, n. tr.], Edizioni Comunità, Milano 1996, p. 645, 649.

¹¹³ L. Giussani, *L'uomo e il suo destino. In cammino*, op. cit., p. 113.

ent, așa cum ni se întâmplă nouă – asupra două fapte. «Uitaseră să ia pâini și nu aveau cu ei în barcă decât o singură pâine.» Isus îi dojeni, spunând să se ferească de fermentul fariseilor și al lui Irod. Ei au crezut că vorbea așa pentru că aveau o singură pâine. Atunci au început să se certe «între ei pentru că nu aveau pâine».¹¹⁴ Nu își dăduseră seama de reducția pe care o făcuseră. Evident, miracolul înmulțirii pâinilor nu devenise o oportunitate de a-l experimenta pe Cristos, pentru a spori cunoașterea Lui. Din felul în care se ceartă din cauza lipsei pâinii se vede, de fapt, că, oprindu-se la aparență, nu înțeleseseră cine era acel om care era acolo cu ei. Atenție, pentru că în cazul de față nu e valabilă justificarea pe care o folosim noi de obicei: «Dacă ar fi în fața noastră – ne gândim noi – aparența nu ar avea câștig de cauză și Cristos ar fi ușor de recunoscut». În acest episod al Evangheliei, Isus este acolo cu ei, pe barcă, în carne și oase. Dar, această prezență a Sa nu îi face să înceteze cearta: faptul că Isus este pe barcă e irelevant față de preocuparea lor legată de lipsa pâinii. E impresionant!

Cum îi ajută atunci Isus să crească, să iasă din reducția semnului la aparență? Nu face un alt miracol – văzuseră deja multe și înțeleseseră, la ce ar fi ajutat încă unul? – și nici nu le explică cine este El. Isus îi încurajează să nu rămână la aparență provocându-i cu niște întrebări. E tulburător să vedem cum se comportă El. «Isus a înțeles lucrul acesta [cearta lor] și le-a zis: „Pentru ce vă gândiți că nu aveți pâini? Tot nu înțelegeți și tot nu pricepeți? Aveți inima împietrită? *Aveți ochi și nu vedeți, aveți urechi și nu auziți?* Și nu vă aduceți aminte deloc, când am frânt cele cinci pâini la cei cinci mii de bărbați, câte coșuri pline cu firimituri ați ridicat?” I-au răspuns: „Doisprezece”. „Și când am frânt cele șapte pâini la cei patru mii de bărbați, câte coșuri pline cu firimituri ați ridicat?” „Șapte”, i-au răspuns ei. Și El le-a zis: Tot nu înțelegeți?».¹¹⁵ Astfel, Isus îi provoacă să meargă în profunzimea a ceea ce au văzut, ca să extragă din experiența trăiată cunoașterea Lui. Îi educă să privească în profunzime ceea ce văzuseră și ceea ce vedeau. Altfel ar fi continuat să reducă orice alt miracol pe care l-ar mai fi făcut.

Isus îi provoacă deci pe discipoli să își folosească în totalitate rațiunea: asta e ceea ce îi ajută să nu reducă semnul la aparență. Iar o folosire totală a rațiunii presupune o poziție de deschidere («acea deschidere vie față de obiect care devine afecțiune»),¹¹⁶ care este poziția originară de

¹¹⁴ Mc 8,14-16.

¹¹⁵ Mc 8,17-21.

¹¹⁶ S. Alberto – J. Prades – L. Giussani, *Generare tracce nella storia del mondo* [A genera urme în istoria lumii, n. tr.], Rizzoli, Milano 1998, p. 30.

când am fost creați. De aceea, spune don Giussani, «miezul problemei cognitive umane nu constă într-o deosebită capacitate de inteligență. [...] Centrul problemei este realmente o poziție corectă a inimii, [...] o moralitate»:¹¹⁷ în locul inimii împietrite, adică de piatră, care nu se lasă atinsă de nimic și de nimeni, o inimă de carne, deschisă, care se lasă rănită de real. Fiindcă omul «vede cu ochii rațiunii în măsura în care inima este deschisă-spre, adică în măsura în care afecțiunea susține deschiderea ochilor [...]. Ochiul rațiunii vede, deci, în măsura în care este susținut de afecțiune, care exprimă deja jocul libertății».¹¹⁸

Dar, această capacitate de a retrezi în profunzime rațiunea lor este un mod prin care se arată diversitatea lui Cristos, excepționalitatea sa, „divinitatea” sa. Să ne închipuim cum trebuiau să se întrebe: «Cine este acesta care e în stare să deschidă larg, în felul acesta, rațiunea noastră și care ne permite să surprindem semnificația lucrurilor pe care le-am văzut întâmplându-se fără să fi înțeles totuși?». Este aceeași experiență pe care și noi, două mii de ani după, am trăit-o cu don Giussani. Dacă nu am fi fost educați spre această deschidere, dacă nu am fi continuu educați spre ea, nu am vedea nimic, nici măcar ceea ce avem în fața nasului, decât reducând lucrurile.

Astfel, incapacitatea de a înțelege a devenit pentru discipoli o altă ocazie pentru a-l cunoaște mai mult pe Isus. Fără prezența Sa, de fapt, nu ar fi înțeles. Prezența Sa este cea care, deschizându-le rațiunea, provocându-i spre o poziție corectă a inimii, îi face să cunoască natura gestului săvârșit de el. Și noi îl putem cunoaște pe Cristos datorită faptului că el, prin instrumentul uman de care se servește, ne face să privim realitatea fără să rămânem blocați la aparență. Altfel Dumnezeu dispare din orizontul vieții. Și asta nu pentru că Dumnezeu nu ar exista. Nu e că Isus nu ar fi existat și discipolii nu ar fi văzut două miracole efectiv răsunătoare! Problema este că nu erau deschiși să recunoască semnele până la punctul lor original. De aceea, dacă prezența Sa nu are loc acum și dacă noi nu suntem disponibili să o urmăm, chiar cu toate evangheliile și cu toate textele lui don Giussani la dispoziție, noi nu vedem absolut nimic.

«Îți scriu ca să îți mulțumesc pentru drumul pe care îl facem, fiindcă apartenența la mișcare mi-a schimbat viața în profunzime. A aparține de Fraternitate e pe punctul de a deveni o legătură tot mai profundă care mă eliberează de imaginile mele și ale acelor care sunt în jurul meu. E ca și cum „cine sunt eu” ar trece chiar prin acea apartenență. Acolo mă descopăr

¹¹⁷ L. Giussani, *Sensul religiozității*, Ed. Arhiepiscopiei Romano-Catolice, București 2000, p. 50-51.

¹¹⁸ S. Alberto – J. Prades – L. Giussani, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., p. 30.

și mă cunosc tot mai mult și într-un mod neașteptat. Ultima dată m-ai provocat foarte mult prin ceea ce ai povestit despre bucurie, dar de multe ori nu fac eu munca ce îmi permite să recunosc originea acestei bucurii.» E așa cum li se întâmpla discipolilor. «Doar așa Isus poate deveni familiar și îți jur că este urgența cea mai stringentă pe care o am, fiindcă doar atunci când Îl recunosc, eu sunt din nou prezentă cu mine, prezentă și plină de pasiune fiindcă sunt dorită, și atunci lucrurile încep să îmi vorbească din nou» – adică viața este o altă viață –. «Și raportul cu El învinge totul.»

Ce anume a făcut-o să fie sigură că a ajuns la originea întâlnirii cu mișcarea, a ceea ce îi este dat? Faptul că lucrurile încep să îi vorbească din nou, sunt pline de semnificație, ca gestul de iubire al soției tale față de tine sau față de copilul vostru. S-a regăsit fiind prezentă față de ea însăși și astfel a recunoscut cu adevărat realitatea. Doar evenimentul prezent al lui Cristos învinge ideologia, adică reducția a ceea ce vedem. «Ideologia tinde să afirme ca și concretețe aparența, și aparența este doar ceea ce se vede, se simte, se atinge. Dar modul de a privi specific omului este rațiunea, care (lăsând-o intactă) cuprinde contactul eului cu lucrurile de care se ciocnește, clarificându-le și judecându-le, adică recunoscând lucrurile în raportul lor de referință la altceva; putem judeca, de fapt, doar dacă există o profunzime ce poate fi ipotizată.»¹¹⁹

c) *Reducția inimii la sentiment*

A treia reducere reiese din ceea ce am spus până acum: este vorba despre reducția inimii la sentiment. E impresionant că provocarea pe care Isus le-o lansează discipolilor pe barcă a fost: «Aveți inima de piatră?». Se înțelege semnificația cuvântului «inimă» dacă ținem cont de următoarea întrebare: «Nu înțelegeți încă?». Pentru Isus, ca pentru întreaga tradiție biblică, inima are o funcție conștientivă. Fără inimă nu se poate înțelege. «Până azi, Domnul – spune Deuteronomul – nu v-a dat o inimă ca să înțelegeți.»¹²⁰ Este chiar folosirea inimii cea care permite înțelegerea faptelor. Giussani a surprins în profunzime problema: «Faptele» – faptele care ne fac să «reträim Evenimentul originar» – trebuie «citite cu inima, adică citite cu rațiunea implicată afectiv».¹²¹

Contrariul unei rațiuni afectiv implicate este, cum spune a treia premisă din *Sensul religios*, un creier «mort și îngropat»¹²² – chiar așa și

¹¹⁹ L. Giussani, *Luomo e il suo destino. In cammino*, op. cit., p. 114.

¹²⁰ Cfr. *Dt*, 29,3.

¹²¹ L. Giussani, *Luomo e il suo destino. In cammino*, op. cit., p. 66.

¹²² G. Giusti în L. Giussani, *Sensul religios*, op. cit., p. 50.

spune – în fața a ceea ce se întâmplă, așa cum am văzut la discipolii de pe barcă. «O, nepricepuților și zăbavnicilor cu inima când este vorba să credeți tot ce au spus prooroci»,¹²³ le spune Isus discipolilor de la Emaus. Atunci când cineva este «zăbavnic cu inima», privirea noastră este «moartă și îngropată» în fața întâmplării lucrurilor.

Don Giussani indică în acest mod punctul nevralgic al celei de-a treia reducții: «Noi luăm sentimentul în locul inimii ca motor ultim, ca rațiune ultimă a acțiunii noastre». Ce anume înseamnă asta? Că «responsabilitatea noastră devine inutilă tocmai datorită faptului că cedăm și folosim sentimentul ca fiind predominant față de inimă, reducând astfel conceptul de inimă la cel de sentiment. În schimb, inima reprezintă și acționează ca factor fundamental al personalității umane; sentimentul nu, pentru că, luat de unul singur, sentimentul acționează ca reactivitate, în fond este animalic».¹²⁴ Cum spune Pavese: «N-am înțeles până acum care este tragedia existenței [...]. Și totuși e atât de clar: trebuie să învingi tentația de a te lăsa pradă voluptății, să încetezi de-a considera stările sufletești ca niște scopuri în sine».¹²⁵

Continuă Giussani: «Inima arată unitatea dintre sentiment și rațiune. Ea implică o concepție a rațiunii neblockate, o rațiune în funcție de toată amploarea posibilității sale: rațiunea nu poate acționa fără ceea ce se numește afectiune». De aceea, inima – ca unitate a sentimentului și a rațiunii – este «condiția concretizării sănătoase a rațiunii». M-a impresionat mereu această frază a lui Giussani: «Condiția pentru ca rațiunea să fie rațiune este ca afectivitatea să o investească și astfel să miște omul în totalitatea lui».¹²⁶ Fără de asta, noi vedem totul redus.

Cum se poate scăpa de reducția inimii la sentiment? Ce anume face posibilă concretizarea sănătoasă a rațiunii? O prezență. Nu este vorba de a ne supune unui *training* deosebit. Doar o prezență care este atrăgătoare din punct de vedere afectiv, spuneam azi dimineață, care să aibă, deci, capacitatea de a atrage toată afectivitatea noastră până la a ne lipi de ea, doar o astfel de prezență poate dilata rațiunea noastră, conform adevăratei sale naturi de deschidere totală în fața realității, așa cum li s-a întâmplat discipolilor de la Emaus când l-au întâlnit pe Isus de-a lungul drumului. Acest aspect, care pare greu de înțeles din punct de vedere intelectual, poate fi foarte ușor înțeles atunci când se întâmplă. Este pre-

¹²³ Lc 24, 25.

¹²⁴ L. Giussani, *L'uomo e il suo destino. In cammino*, op. cit., p. 116-117.

¹²⁵ C. Pavese, *Meseria de a trăi*, Ed. Allfa, București 2015, p. 74.

¹²⁶ L. Giussani, *L'uomo e il suo destino. In cammino*, op. cit., p. 117.

zența mamei care, atrăgând toată afecțiunea copilului, dilată rațiunea acestuia. Surprindem acest lucru din chipul uimit, total deschis al copilului atunci când mama îi merge în întâmpinare. Și tocmai acea privire larg deschisă, suscitată de prezența iubitoare a mamei, îi permite copilului să o recunoască pe mamă pentru ceea ce e, în toată profunzimea de bine pe care ea o are în sinea ei. Să ne gândim din nou la discipolii de la Emaus: «Nu ne ardea oare inima în timp ce ne vorbea pe cale?».¹²⁷ Atunci când se întâmplă e foarte ușor de recunoscut. Înainte nu înțelegeau; vine El, «minte se învârte»¹²⁸ și totul repornește. Din ce anume se vede că au înțeles și că nu este un sentimentalism acea ardere a inimii? Din faptul că cei doi se întorc «fără zăbavă» la Ierusalim. Întotdeauna o mișcare nouă în realitate este cea care ne spune dacă s-a întâmplat ceva sau nu.

Doar o inimă concepută și trăită ca rațiune și afecțiune, adică neredușă la sentiment, poate sesiza și recunoaște adevărul. Dar pentru ca această inimă să se trezească de tot este nevoie de o prezență: de prezența Sa. O inimă astfel trezită nu poate trișa atunci când se află în rața adevărului, decât dacă se contrazice pe sine. De aceea, ajutorul determinant al lui Cristos la drumul uman este trezirea inimii omului. El o pune din nou în mișcare, uneori chiar și numai prin niște întrebări: «Tot nu înțelegeți?», împiedicând lenea să câștige asupra inimii. Întâmplându-se, Cristos reține inima omului astfel încât să îi permită recunoașterea diversității Sale, adică a adevărului, astfel încât să nu îl poată confunda cu niciun alt substituent. Orice altă imitație a adevărului, mereu falsă, e demascată.

2. Nevoia de a avea un loc care să ne restituie privirea originară

Din câte am văzut până acum, iese la iveală nevoia de a avea un loc care să ne restituie și să susțină constant o privire originară, larg deschisă.

Ce anume poate să învingă reducățiile descrise, care ne fac să privim realitatea ca niște miopi? Acestea sunt înfrânte doar de un eveniment. Paradoxal, chiar aceste reducății, pe care de multe ori le găsim în noi înșine ca ceva care ne sufocă, pot deveni ocazii pentru dezvăluirea lui Cristos în fața noastră, și deci, pentru o cunoaștere a Lui care să nu fie desprinsă de experiență. Pentru a ieși din reducățiile descrise avem nevoie, într-adevăr, să ne ciocnim de prezența Sa. Aceasta înseamnă ca noi să îl cunoaștem pe Cristos dinăuntru experienței în care vedem victoria asupra respectivelor reducății.

¹²⁷ Cfr. *Lc* 24,32.

¹²⁸ Cfr. «La mente torna» [«Minte se învârte», n. tr.], versuri G. Mogol, muzică L. Battisti.

Eliberându-ne de miopia cu care privim de obicei realitatea, Cristos face să iasă la iveală un eu care are o capacitate de cunoaștere necunoscută înainte. De aceea, unica adevărată alternativă la ideologie nu este o etică sau o doctrină – care nu este în stare să dilate rațiunea; de fapt putem fi ași în doctrină sau să devenim, din punct de vedere etic, „buni” și să rămânem închiși –, dar un eu nou, generat de un eveniment, adică un eu în stare să nu rămână blocat în mecanismele reduse ale modului nostru obișnuit de a cunoaște (așa cum i s-a întâmplat fetei catalane, pe care am pomenit-o de multe ori, care, cu ocazia Referendumului a demascat pretenția totalizatoare a ideologiei).

De câte ori nu ne-am zis noi că eul se trezește din așteptarea lui, din reducția sa, printr-o întâlnire! «Persoana se regăsește pe sine printr-o întâlnire vie.»¹²⁹ Persoana care se naște prin întâlnire este o creatură nouă. Asta se vede mai ales din capacitatea de cunoaștere pe care o dobândește. «Creatura nouă are o *mens* nouă (*noûs*, în greacă), o capacitate de a cunoaște realitatea diferită de cea a celorlalți.»¹³⁰

Această «regăsire» a eului nu are loc doar la început și o dată pentru totdeauna. Așa cum am, văzut în povestea poporului lui Israel și în experiența discipolilor, suntem mereu, constant, expuși riscului de a recădea în reducția eului nostru și a privirii pe care o avem asupra realității. Atunci, cum poate continua să rămână vie, clipă de clipă, această creatură nouă care cunoaște în mod diferit realitatea? Acest lucru se poate întâmpla doar dacă Cristos rămâne contemporan, într-un loc, și noi nu ne dezlipim de El. Am amintit deja: «Cunoașterea nouă presupune [...] a fi contemporan cu evenimentul care o generează și o susține constant».¹³¹ Acest aspect era mărturisit în prima scrisoare pe care am citit-o azi după amiază: «Apartenența la mișcare mi-a schimbat viața în profunzime [...], mă eliberează de imaginile mele și ale acelor pe care îi am în jur. E ca și cum „cine sunt eu” ar trece chiar prin acea apartenență». Pentru a avea acea capacitate nouă de a cunoaște este nevoie așadar să nu ne dezlipim de evenimentul care o generează. «Și cum această origine nu este o idee, ci un loc, o realitate vie, judecata nouă este cu puțință doar într-un raport continuu cu această realitate, adică cu compania umană care prelungeste, în timp, Evenimentul inițial.» Din contră, «cel care privilegiază analizele proprii sau deducțiile proprii va adopta la urmă

¹²⁹ L. Giussani, *L'io rinasce in un incontro (1986-1987)* [Eul renaște printr-o întâlnire, n. tr.], Bur, Milano 2010, p. 182.

¹³⁰ S. Alberto – J. Prades – L. Giussani, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., p. 74.

¹³¹ *Ibidem*, p. 75.

schemele lumii». Deci, concluzionează don Giussani, «a rămâne în poziția de origine în care Evenimentul face să răsară cunoașterea cea nouă este singura posibilitate de a se raporta la realitate fără preconcepte, în funcție de totalitatea factorilor săi». ¹³²

Dacă în viața noastră nu are loc constant acea Prezență care ne redeschide ochii, dacă nu o recunoaștem și nu aderăm la ea, privirea noastră se îngustează și vom sfârși prin a nega prezența concretă a lui Dumnezeu în lume, așa cum spune Papa. Asta nu se referă doar la alții ci, mai ales la noi.

Atunci când experimentăm o cunoaștere diferită, cu adevărat nouă, e ușor să recunoaștem această diversitate ca semn al prezenței Sale acum. Există persoane care, neavând niciun *background* creștin, își dau seama în mod răsunător, arzător, de diversitatea vieții acelora prin care Cristos se face prezent. Aceste persoane ne mărturisesc toată umirea pe care această diversitate o trezește în ele, până la a le schimba.

O tânără de origine indiană, care a întâlnit mișcarea la Madrid, după ce a fost în Italia pentru *Erasmus* și după ce a fost în India și apoi în Anglia, încercând să fugă de tot ceea ce i se întâmplase, îi scrie lui don Nacho, responsabilul mișcării din Spania:

«Am plecat în India, să trăiesc o filosofie celebră. Am decis să merg gândindu-mă că acolo aș fi găsit fericirea. În schimb, nimic. A fost o dezamăgire constantă. Constantă. Mă gândeam că ar fi știut să îmi explice mai bine cine sunt eu, pentru că am cumva mereu un nod în stomac. Și, nimic. Lucrul curios este că în fiecare zi încercam să uit ceea ce mi se întâmplase, dar primele persoane la care mă gândeam când mă trezeam dimineața erau cei din CL pe care îi întâlнисem (tu, Anita, Gio, Javi, Marti, Emi, don Carrón). Mă forțam să șterg acele gânduri, dar erau mereu primul lucru care îmi venea în minte când deschideam ochii. Pe urmă m-am hotărât să merg la Londra. Dar s-a întâmplat același lucru. Tot timpul cu acest nod în stomac, care nu dispărea nicicum. Am fost cu diverși băieți și, nimic. Când eram cu alți băieți mă gândeam doar la Gio», un băiat pe care îl întâlнисe aici, în Italia, și cu care începuse o relație, «la cum mă iubise el, la cum mă tratase el, la cum mă simțisem persoana cea mai prețioasă din lume fiind cu el, și la cum privise el fiecare detaliu din mine, într-un mod cu totul diferit. Așa, o dată când Gio a venit la Londra, i-am zis că aș fi vrut să fiu din nou cu el» – fugise de fapt și de el – , «dar el mi-a zis nu, pentru că era pe punctul de a-și consacra viața lui Dumnezeu. Chiar în ultima perioadă, în care el trăia această

¹³² *Ivi.*

relație atât de exclusivă cu Dumnezeu, era perioada în care el mă iubise mai mult ca niciodată. Ceea ce trăiește trebuie să fie ceva foarte real ca să îl fi schimbat așa, chiar dacă nu înțeleg. După această perioadă londoneză, mama mea mi-a cerut în mod expres să nu o mai caut, pentru că nu reușea să facă față durerii de a nu-l mai avea pe tata – care murise cu câțiva ani în urmă –, «și nu putea să aibă în jur pe cineva ca mine care să îi amintească atât de mult. Uneori durerea mă orbește atât de tare, încât nu reușesc să spun că pe undeva există cineva care mă primește».

Dar socotelile nu ies! Și totuși, continuă de fapt scrisoarea, «este ceva ce nu pot nega și care continuă să mi se pară incredibil. Dacă cumva mă gândesc la cineva de care pot să spun că mă simt iubită, mă gândesc la voi. Îmi amintesc că la începutul întregii mele istorii, când citeam lucrurile pe care Isus le spunea și le făcea, nu le simțeam străine; ascultam, vedeam oameni care erau ca El, care vorbeau ca El, care tratau oamenii din jurul lor așa cum le trata El. Acesta este singurul lucru diferit pe care îl aveți comparativ cu toți ceilalți oameni. Și încep să îmi dau seama acum că în voi nu există nimic diferit față de restul lumii, decât întâlnirea cu Cristos! Și cu cât mă întreb mai mult de ce faceți lucrurile, cu atât mai mult trebuie să recunosc tot ceea ce faceți ca fiind legat de raportul cu El. Tu [Nacho], de ce să fi ales să nu te căsătorești și să nu ai copii? Despre alții câțiva aș putea să spun că sunt duși cu pluta, dar tu nu ești prost. Prin aceste fapte Cristos se apropie de mine încă o dată, este acolo unde văd că El nu poate fi o invenție, o minciună, chiar dacă de o mie de ori mă îndoiesc de asta. Acestea sunt faptele care mă fac să nu îmi pierd speranța. În fiecare zi mă scol cerând să văd că El nu mă lasă singură. Nu pot afirma că sunt singură. Nu pot. Mă surprinde că îți spun adevărul. Cristos trebuia să fie ca voi, cineva care îi ajută pe alții să se înțeleagă pe sine, să privească adâncul ființei lor și să înțeleagă cine sunt: când cineva era pierdut și, se încrușișă pe drum cu el, se regăsea pe sine. Exact așa cum mi s-a întâmplat mie când v-am cunoscut: mă înțeleg, mă cunosc mai mult, înainte eram ca moartă. Eu nu pot nega că am fost privită și tratată așa cum Cristos trata și privea persoanele, ca micul Zaheu, un tip care nu valora nimic, ca mine. Adevărul e că unicul lucru – unicul – pe care toate aceste persoane le au în comun este că toate – toate! – au un raport personal și cotidian cu Cristos. Mi-am dat seama de un alt lucru. Există un punct mic, care depinde de mine; pare nimic, dar în schimb e totul: că recunosc tot ceea ce ți-am zis. Persoana mea e în joc în decizia de a crede că toate astea sunt pentru Cristos sau să mă gândesc că este pur și simplu o întâmplare că toți acești oameni, cu aceste caracteristici, se află în același loc. Uneori văd cum confund totul și trădez tot ceea ce am trăit

înainte. Și e ca și cum a uita de toți pașii pe care i-am făcut m-ar face mai nefericită, mai proastă chiar. Dar nu pot uita ceea ce am trăit deja, ceea ce e deja în mine. Și aștept să mi se mai întâmple, Îl caut, privesc lumea sperând că revine și apare acea privire, că revin și apar acei ochi pe care nu i-aș schimba pe nimic în lume, acei ochi care mă fac conștientă că exist pentru un motiv, mă fac conștientă de faptul că mă iubesc chiar dacă nu știu nimic. Sper să văd asta în fiecare persoană pe care o întâlnesc, și uneori în mod inconștient mă uit la chipul fiecăruia, chiar și al necunoscuților, ca să văd dacă găsesc ceva de-al Său, ceva chiar de-al Său, care să mă facă să revăd că există, și că există pentru mine. Pentru că de multe ori viața, viața mea, este mai neliniștită, chiar dacă dureroasă, de când L-am întâlnit, dar este și ceva în plus: e vie. E ca și cum El ar fi izvorul vieții mele: eu eram moartă și acum trăiesc».

Aceasta este mărturia unui eu renăscut tocmai datorită întâlnirii cu Cristos. Tânăra aceasta nu știa nimic despre creștinism dar, după ce i-a cunoscut pe prietenii din mișcare poate sta cu adevăr într-o lume în care s-au prăbușit evidențele, surprinzându-se că îl caută pe Cristos în fiecare om pe care îl întâlnește, fără teama de a suferi contaminări, trăind doar din uimirea prezenței Sale, din entuziasmul mereu nou pentru El. «Acesta este creștinismul în istorie», am învățat la Școala de comunitate: «zorii unei umanități diferite, ale unei comunități umane diferite, adică nouă și mai adevărată.»¹³³

A aparține unei «istorii particulare» – care este viața mișcării – a făcut posibil ca această fată să trăiască o asemenea descoperire de sine («Mă înțeleg, mă cunosc mai mult, înainte eram ca moartă [...] eram moartă și acum trăiesc») care, cu toate că a făcut tot ce a putut ca să uite ceea ce i s-a întâmplat, nu a reușit să smulgă din ea ceea ce i s-a întâmplat. Cu cât caută mai mult, cu cât întâlnește mai mulți oameni, cu cât trăiește mai mult, cu atât mai mult iese la iveală diversitatea a ceea ce a întâlnit. Inima demonstrează, prin experiențe ca aceasta, toată obiectivitatea ei! Cristos nu poate fi schimbat pe nicio altă satisfacție ieftină, privirea Sa nu poate fi schimbată pe nicio altă privire și iubirea sa pe nicio altă imitație de iubire. Impresionează ireductibilitatea lui Cristos care este atestată de fiecare dintre aceste lucruri.

Dar pentru ca toate aceste semne să ducă la o certitudine asupra Lui a fost necesar un drum de conviețuire cu persoane care o impresionaseră și sinceritatea de a recunoaște punctul pe care îl aveau în comun toți cei pe care i-a cunoscut, cu toate că erau foarte incoerente, unicele raporturi

¹³³ L. Giussani, *De ce Biserica*, op. cit., p. 241.

care o lăsau fără cuvinte erau chiar relațiile cu persoane ale căror vieți îi vorbeau e El. Ea l-a cunoscut pe Cristos tocmai pentru că nu s-a dezlipit niciodată de propria experiență. Și această experiență a condus-o la conștientizarea faptului că în persoanele pe care le întâlnise era ceva ce nu se găsea nicăieri altundeva și ce nu putea fi redus la capacitățile lor umane. Era „ceva” ce ea nu și-ar fi imaginat niciodată, dar pe care însă nu-l putea nega, „ceva” despre care auzisem tocmai de la acele persoane și căruia fostul iubit a decis să îi dedice viața: Cristos. A înțeles că recunoașterea acestuia „factor” nu se putea delega nimănui, putea fi doar al ei. De atunci continuă să îl caute pe Cristos în fiecare privire, în oricine întâlnește.

Pornind de la o întâlnire, Cristos este recunoscut ca fiind inima vieții. Scrie o altă prietenă: «Într-o seară, mă întorc acasă după caritativa la Banco Alimentare și încep să îi povestesc soțului meu cum a fost. La un moment dat, el îmi spune: „Sunt chiar norocos să trăiesc cu tine: nu lași să îți scape niciun detaliu din zilele tale, ceri maximum și îl faci mereu, nu te mulțumești niciodată și te lași interogată de tot ceea ce îți se întâmplă. Pentru mine asta e ceva de invidiat! Aș vrea să trăiesc și eu ca tine”. În clipa aceea am simțit aproape un sentiment de anxietate și am răspuns imediat: „Uite că nu e vorba de capacitățile mele, eu nu sunt bună! Eu sunt așa pentru că l-am întâlnit pe Isus, care mi-a schimbat viața, care mă face să privesc totul în acel mod de care spui că e fascinant și dezirabil și pentru tine. Compania mișcării Îl face viu și mă face vie”. În momentul acela am înțeles ce anume înseamnă a-l cunoaște pe Cristos în experiența mea: nu înseamnă să cunosc pe cineva străin de viața mea, ci a-L recunoaște ca adevăr al sinelui meu! Pentru că eu nu mă pot gândi la mine însămi, la cum trăiesc, la întrebările pe care le am, la ceea ce fac, fără El; nu: fără să mă gândesc la El, ci chiar fără El! Eu nu pot spune: „Eu” fără El! Cum spune titlul Exercițiilor de anul trecut: „Inima mea este bucuroasă pentru că trăiești Tu, Cristoase!”».

Unicul răspuns practic, concret, efectiv, la situația mai sus descrisă – caracterizată de cele trei reducții evidențiate de don Giussani –, prin care Dumnezeu, Cristos, este perceput ca abstract, străin vieții, este creștinismul ca eveniment. «Iată, eu fac un lucru nou: chiar acum încolțește, nu-l recunoașteți?»¹³⁴

Cum ne ajută Misterul să depășim abstracția de care de multe ori îl corelăm pe Cristos? Prin Biserică, locul comunicării adevărului, al cărui instrument este miracolul. «Miracolul este [...] un eveniment, ceva ce se întâmplă, pe care cineva nu îl prevedea, pe care nu și-l poate explica

¹³⁴ Is 43,19.

cum, dar se întâmplă, este conținutul unui eveniment care te constrânge să te gândești la Dumnezeu.» Iar miracolul cel mai mare este schimbarea umanului, este umanul desăvârșit: o deschidere a inimii și a rațiunii, o privire spre sine și spre ceilalți, o gratuitate, o bucurie, o fecunditate, o constructivitate imposibil de conceput. «Cuvinte și fapte imposibile. Acesta este miracolul. Prezențe care sunt un miracol.» Don Giussani o citează ca exemplu pe Maica Tereza și adaugă: «Cuvinte și fapte, [o] prezență umană imposibil de conceput. Atât de pură, de coerentă, atât de puternică, ea rămânând în fragilitatea mea: umanitatea ta este ca a mea, dar în umanitatea ta înflorește ceva care vine de la Ceva mai mare [...] Miracol, deci. Este vorba despre o realitate pe care eu o văd, o simt și o ating, [...] dar pe care nu o pot reduce la ceea ce văd, simt și ating, care mă trimite în mod obligatoriu la ceva altceva. Ar trebui să neg acea realitate negând acea trimitere. Și dacă aș reduce-o, aș nimici-o».¹³⁵

Dar de ce, cu toate că ne regăsim în fața tuturor acestor lucruri care au loc, de multe ori ni se întâmplă să fim ca cei pe care Isus îi dojenește? «Cu cine voi asemana neamul acesta de oameni? Seamănă cu niște copii, care șed în piețe și strigă la tovarășii lor: „V-am cântat din fluiet și n-ați jucat, v-am cântat de jale și nu v-ați tânguit!”. Căci a venit Ioan, nici mâncând, nici bând, și ei zic: „Are drac”. A venit Fiul omului, mâncând și bând, și ei zic: „Iată, un om mâncăcios și băutor de vin, un prieten al vameșilor și al păcătoșilor”. Totuși, înțelepciunea a fost îndreptățită din lucrările ei».¹³⁶

Impresionează faptul că, după această dojenire, Isus spune: «Te laud, Tată, Domn al cerului și al pământului pentru că ai ascuns aceste lucruri de cei înțelepți și pricepuți, și le-ai descoperit pruncilor. Da, Tată, Te laud, pentru că așa ai găsit Tu cu cale! Toate lucrurile Mi-au fost date în mâini de Tatăl Meu; și nimeni nu cunoaște deplin pe Fiul, afară de Tatăl; tot astfel nimeni nu cunoaște deplin pe Tatăl, în afară de Fiul, și acela căruia vrea Fiul să i-L descopere».¹³⁷

Cu toții se află în fața faptelor (așa cum suntem și noi). Ar fi rezonabilă supunerea rațiunii experienței, după ce au văzut atâtea miracole săvârșite de Isus. Dar tocmai la asta înțelepții, cei inteligenți nu sunt dispuși. Nu Îl recunosc nu pentru că lipsesc miracolele, ci pentru că nu există în ei posibilitatea de a-și da seama.

¹³⁵ L. Giussani, «Alla ricerca di un volto umano» [«În căutarea unui chip uman», n. tr.], *Tracce – Litterae Communionis*, ianuarie 1996, p. X, XII-XIV.

¹³⁶ *Mt* 11,16-21.

¹³⁷ *Mt* 11,25-27.

3. Dacă nu deveniți precum copiii

Iată, atunci, ce e nevoie: să fim ca și copiii, să depășim logica celor învățați, contrară logicii celor mici. De aceea Isus este categoric, așa cum am cântat: «Dacă nu vă veți întoarce ca și copiii...»¹³⁸ «Oricine nu va primi împărăția lui Dumnezeu ca un copil, cu niciun chip nu va intra în ea.»¹³⁹ Dar cum pot eu, ca adult, să devin din nou copil? Este întrebarea pe care Nicodim i-o adresează lui Isus: «Cum se poate naște un om când e bătrân? Poate oare să intre a doua oară în pântecele mamei sale și să se nască din nou?». Isus se miră de întrebare și de faptul că un om inteligent ca Nicodim nu înțelege însemnătatea chestiunii: «Dar tu ești învățător al lui Israel și nu înțelegi lucrurile acestea elementare?».¹⁴⁰

Ne aflăm în fața unui punct esențial, așa cum ne amintește don Giussani: «marea problemă este aceea de a redeveni copii – „Dacă nu veți fi precum copiii...” –, marea problemă este întoarcerea la felul în care ne-a făcut Dumnezeu. Și de fapt ce este moralitatea? Moralitatea înseamnă să trăim în poziția în care ne-a lăsat Dumnezeu. Doar cine se află în această poziție recunoaște Prezența sa».¹⁴¹ De aceea von Balthasar observă: «Simplitatea este premisa a tot restul!».¹⁴² Fără această simplitate, nu ne putem da seama de ceea ce se întâmplă, de faptele care au loc în fața ochilor noștri, acestea nu sunt recunoscute ca semne a altceva. Cu consecința inevitabilă că faptele devin inutile, adică nu servesc pentru sporirea cunoașterii lui Cristos, a familiarității cu El.

Cu această rechemare Isus nu ne cere, evident, să rămânem pentru totdeauna într-o stare infantilă. Atunci când Cristos a indicat ca model copilul, «evident nu pune ca ideal infantilismul, ci cea deschidere a sufletului pe care natura i-o asigură în mod automat copilului, atât de mult este condiție necesară pentru dezvoltarea umanului, și care, la adult, este, ca orice valoare, o cucerire anevoioasă».¹⁴³ Datorită acestei dificultăți pare atât de imposibil de atins, așa cum ar fi imposibil să ne naștem din nou când suntem deja bătrâni, intrând pentru a doua oară în pântecele propriei mame pentru a ne naște din nou.

¹³⁸ C. Chieffo, «Canzone di Maria Chiara» [«Cântecul Mariei Clara», n. tr.], în *Canti*, op cit., p. 189.

¹³⁹ *Mc* 10,15.

¹⁴⁰ Cfr. *In* 3,4.10.

¹⁴¹ L. Giussani, *Se poate trăi așa?*, Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș 2010, p. 213.

¹⁴² H.U. von Balthasar, *Se non diventerete come questo bambino* [Dacă nu vă veți întoarce ca acest copil, n.tr.], Piemme, Casale Monferrato (AL) 1991, p. 9.

¹⁴³ L. Giussani, *Il senso di Dio e l'uomo moderno* [Sensul lui Dumnezeu și omul modern, n. tr.], Bur, Milano 2010, p. 28.

Dar Isus însuși mărturisește că nu este imposibil de trăit la vârstă adultă ca niște copii. «Toate cuvintele lui și gesturile lui arată că [Isus] îl privește pe Tatăl cu eterna mirare a unui copil: „Tatăl este mai mare decât mine” (In 14,28). [...] [Isus] nu se gândește niciodată să își cucerească originea [...]. Știe că este dar ce îi este dăruit propriului sine, și că nu ar exista fără Cel care se privează de dar chiar dăruind-se într-însul. Ceea ce Tatăl dă este a fi-sine, libertatea».¹⁴⁴ Isus se știe dat mereu de Tatăl. Și acest dar îl umple de uimire pe Fiu, de mirare și recunoștință. «De fapt gestul veșnicului transfer [predare] de la Tatăl la Fiu este tot timpul prezent, nu este niciodată pe deplin petrecut, întâmplat [ceva trecut, finalizat] sau datorat [...]. Chiar dacă acesta este memorie infinită, rămâne mereu oferta veșnic nouă, într-un oarecare mod așteptată cu infinită, iubitoare încredere. Copilul Isus se miră cu siguranță în fața tuturor lucrurilor: pentru existența mamei care îl iubește, pentru propria existență, și, pornind de la ambele, pentru toate creaturile lumii, de la florica cea mai mică până la bolta nemărginită a cerului. Cu toate astea, această uimire își are originea în uimirea și mai profundă a Fiului cel veșnic care, în Spiritul absolut al iubirii, se uimește pentru însăși iubirea care domină totul și este superioară. „Tatăl este mai mare”».¹⁴⁵ Această conștiință a Tatălui este cea care transpărea în fiecare gest al Său. Cum spune Giussani, «omul Isus din Nazaret – cuprins de misterul Cuvântului și deci asumat în natura însăși a lui Dumnezeu (dar aparența sa era absolut egală cu cea a tuturor oamenilor) –, pe acest om nu-l vedeau făcând nici măcar un singur gest fără ca forma sa să demonstreze conștiința tatălui».¹⁴⁶

Dar Isus nu este un caz izolat, cum recheamă von Balthasar: «Din cei mai mari sfinți se poate deduce imediat că nu există conflict între a rămâne copil [...] și maturitate. [...] [Sfinții] păstrează chiar și la vârstă înaintată o tinerețe miraculoasă».¹⁴⁷ Noi am văzut asta foarte bine la don Giussani. Și Papa ne invită să urmăm aceste prezențe: «Stai cu persoanele care și-au păstrat inima ca cea a unui copil».¹⁴⁸ Ce anume a făcut posibil în ei să fie ca niște copii? În acest punct putem înțelege răspunsul lui Isus la întrebarea lui Nicodim: «Adevăr, adevăr vă spun, dacă cineva nu se naște din apă și Spirit, nu poate intra în împărăția lui Dumnezeu».¹⁴⁹

¹⁴⁴ H.U. von Balthasar, *Se non diventerete come questo bambino*, op. cit., p. 44.

¹⁴⁵ *Ibidem*, p. 45-46.

¹⁴⁶ L. Giussani, «Un uomo nuovo» [«Un om nou», n. tr.], *Tracce-Litterae Communionis*, martie 1999, p. VII-IX.

¹⁴⁷ H.U. von Balthasar, *Se non diventerete come questo bambino*, op. cit., p. 41.

¹⁴⁸ Francisc, *Audiență generală*, 20 septembrie 2017.

¹⁴⁹ *In* 3,5.

A deveni copii, a se naște din nou înseamnă a se naște din Spirit, ceea ce primim la Botez. Este comunicarea Spiritului său care ne face fi așa cum El este Fiu, adică fi în Fiu. A fi fi în Fiu înseamnă a primi totul ca dar, fără a rămâne la aparență, recunoscând adică totul ca dat de către Tatăl. La asta vrea să ne conducă tot parcursul pe care Dumnezeu l-a făcut cu noi și pe care continuă să-l facă, astfel încât tot ceea ce se întâmplă să ne poată introduce în raportul cu El. Datorită familiarității cu Cristos și, prin Cristos, cu Tatăl, din viața noastră nimic nu se pierde. Fără această familiaritate, dimpotrivă, nu avem acel punct de consistență care ne permite să înfruntăm realul cu certitudine, cu pace, cu o privire nouă și cu o fecunditate nouă.

A recunoaște totul ca fiind dat de către Tatăl schimbă și modul nostru de a concepe convertirea la care suntem chemați: «Drumul moral este apariția coerenței, de care nu suntem în stare [...]. Adevărata coerență morală este acolo unde cineva e mirat; mirat de ceea ce se întâmplă în el, de darul care îi este făcut».¹⁵⁰ Atunci când nu reducem ceea ce ne este dat, totul se arată ca fiind ocazie de a-l recunoaște pe Dumnezeu prezent în real: de aceea poate crește în fiecare zi mai mult familiaritatea noastră cu El, o certitudine a Prezenței sale care ne permite să nu ne sufocăm în circumstanțe, care ne face liberi, nu în mod fictiv, ci real. Și putem privi lucruri din viața noastră pe care nu am vrut să le privim niciodată, cum scrie această persoană: «Prietenul meu! Voiam să îți spun că mâine plec câteva zile cu soțul meu. Peste câteva zile va fi comemorarea asasinării tatălui meu. De treizeci de ani nu particip, pentru că înainte să te cunosc pe tine nu priveam această rană, nu vorbeam despre ea cu nimeni, decât cu cei mai apropiați. Dar în acești ultimi ani, și prin moartea fiului meu, am văzut crescând o familiaritate surprinzătoare cu Isus. Așa că nu mă mai tem și mă duc, voi revedea locurile unde am crescut și unde deja Îl așteptam. Și cine știe ce mă va mai face să descopăr... Mulțumesc pentru prietenia ta care este un cadou foarte mare pe care Dumnezeu a vrut să mi-l facă».

Isus a intrat în istorie ca să învingă orice frică, orice singurătate, orice obstacol între noi.

De aceasta – de întâlnirea reală cu Cristos în istorie – are nevoie lumea noastră, tot mai mult determinată de frici, de neîncredere. Din experiența prezenței Sale victorioase și transformatoare se naște fiecare avânt al nostru. Ne amintește mereu don Giussani: «Cunoașterea puterii lui Isus Cristos este rațiunea profundă a fiecărui gest al nostru ca prezență socială

¹⁵⁰ L. Giussani, *Qui e ora (1984-1985)* [*Aici și acum*, n. tr.], Bur, Milano 2009, p. 436.

și comunicare în lume»,¹⁵¹ care este ceea ce așteaptă cu toții. «Când această Prezență e în joc în toate raporturile din viață, atunci când ei îi sunt „aninate” toate relațiile, atunci când ele sunt salvate, judecate, coordonate, evaluate, folosite în lumina acelei Prezențe, cineva are o cultură nouă. Aceasta se naște deci din poziția pe care cineva o are față de această Prezență excepțională și decisivă pentru viață.»¹⁵²

Deci, să nu se amăgească nimeni: cunoașterea lui Isus spre care ne împinge don Giussani nu este pentru a ne face să ne retragem din real, din circumstanțe, ci pentru a umple de prezența Sa fiecare gest, fiecare «activitate asociativă, operativă, caritabilă, culturală, socială, politică» a noastră. În acest fel începutul rămâne, în acest fel nu devine niciodată trecut: «La început se construia, [...] se încerca să se construiască pe ceva care se întâmpla și care ne cuprinsese pe toți. Oricât de naivă și de exagerată ar fi fost, aceasta era o poziție pură.»¹⁵³ Trăind fiecare gest dinăuntrul apartenenței la Cristos prezent vom dezvolta tot mai mult cunoașterea Lui și vom avea tot mai multe motive ca să avem încredere în El.

Putem acum să surprindem mai conștient însemnătatea invitației papei Francisc: «Vă încurajez [...] să vă organizați [a spus în Peru] [...] ca niște comunități ecleziale care trăiesc în jurul persoanei lui Isus. [...] Mântuirea nu este generică, nu e abstractă. Tatăl nostru se uită la persoane concrete, cu chipuri și povești concrete, și toate comunitățile creștine trebuie să fie reflexia acestei priviri a lui Dumnezeu, a acestei prezențe care creează legături».¹⁵⁴

Asta e ceea ce așteaptă lumea: «„Pentru că făptura așteaptă cu nerăbdare descoperirea fiilor lui Dumnezeu [...]”. Fără a putea fi pe deplin conștient, deoarece inițiativa lui Dumnezeu este de neimaginat, omul din toate timpurile așteaptă acest om nou»,¹⁵⁵ spune Școala de comunitate. Doar această prezență diferită, originală, poate răspunde la așteptarea omului de astăzi, după cum vedem din multe relatări pe care ni le povestim și în multe persoane pe care le întâlnim, conștiente de nevoia lor.

În acest sens, scrie von Balthasar: «Atâta vreme cât creștinul va însemna în primul rând tradiție și instituții, vor avea câmp deschis mișcările de eliberare ale vremurilor moderne». Și identifică cu o perspicacitate incomparabilă în cel fel dezbateră va putea deveni interesantă: «Con-

¹⁵¹ L. Giussani, «Storia di liberazione» [«Istoria eliberării», n. tr.], în H.U. von Balthasar – L. Giussani, *L'impegno del cristiano nel mondo*, op. cit., p. 140.

¹⁵² S. Alberto – J. Prades – L. Giussani, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., p. 152.

¹⁵³ L. Giussani, *Una strana compagnia*, op. cit., p. 88-89.

¹⁵⁴ Francesco, *Salutarea mulțimii, Puerto Maldonado (Perù)*, 19 ianuarie 2018.

¹⁵⁵ L. Giussani, *De ce Biserica*, op. cit., p. 240.

fruntarea adevărată va avea loc doar atunci când creștinul se va implica [...] să arate că auto-deschiderea lui Dumnezeu prin Isus Cristos este invitația de a intra în spațiul libertății absolute, singurul în care se poate desfășura libertatea umană». ¹⁵⁶

¹⁵⁶ H.U. von Balthasar, «Premessa» [«Premisă»], în H.U. von Balthasar – L. Giussani, *L'impegno del cristiano nel mondo*, op. cit., 24.

Duminică dimineata, 29 aprilie

La intrare și la ieșire:

Ludwig van Beethoven, Simfonia n. 9 în re minor, op. 125 «Corală»

Herbert von Karajan – Berliner Philharmoniker

“Spirto Gentil” n. 27, Deutsche Grammophon

Angelus

Laude

■ ÎNTÂLNIREA PENTRU ÎNTREBĂRI

Davide Proserpi. Adunarea întrebărilor a fost foarte bogată. Am primit mai mult de o mie o sută. Este un semn care arată că ceea ce am trăit în aceste zile și lucrurile care ne-au fost spuse au interceptat în mod profund întrebări și nevoi pe care le avem în viața noastră. Astfel încât, majoritatea întrebărilor, după cum vom vedea, e susținută de experiențe personale care confirmă sau se simt interpelate de către lucrurile pe care le-am auzit. Și asta e foarte frumos, e tocmai semnul utilității unui gest ca acesta, pentru că fără experiența fiecăruia dintre noi pusă în joc, gestul nu ar fi același și am duce acasă puține lucruri.

Printre multele chestiuni pe care le-ați ridicat, trei ne-au impresionat în mod deosebit. Le rezum pe scurt înainte de a începe cu întrebările.

Prima se referă la cunoașterea cea nouă, care dezvoltă o familiaritate cu Cristos. Asta a impresionat foarte mult, se repetă în diferite moduri: fie că am perceput-o ca pe ceva ce aparține deja experienței pe care o trăim, fie că ne-a uimit ca o sugestie neașteptată, cu toții am simțit dorința ca viața noastră – uneori aparent goală, repetitivă sau mizeră – să fie cuprinsă de această familiaritate cu Domnul care face totul frumos și măreț, așa cum a fost pentru cei care stăteau cu El pe străzile din Galilea; fie ca noi să putem face aceeași experiență cu a lor.

A doua chestiune se referă la centralitatea memoriei în viața creștinului. Acest cuvând face parte chiar din ADN-ul nostru. Don Giussani i-a reinventat practic semnificația, atât de mult înțelesese că prin felul în care trăim ea are o forță extraordinară. Nu este vorba doar de o amintire frumoasă a trecutului, așa cum am auzit în aceste zile, ci este roca pe care se sprijină posibilitatea de a trăi prezentul fără frică și fără reducții.

A treia, în sfârșit, se referă la valoarea mării noastre companii. Faptul că nu suntem singuri pe acest drum nu este doar o consolare: este calea.

După cum spuneam, am primit multe întrebări. Știu că mulți, uneori, rămân dezamăgiți pentru că au la suflet o anumită problemă, pe care o simt deosebit de urgentă sau care poate a apărut chiar ascultând lucrurile pe care le-ai spus, și apoi nu primesc răspuns. Ar merita să răspunzi tuturor, dar evident nu e posibil; și nimeni nu ar vrea asta, în fond, pentru că mai devreme sau mai târziu am vrea toți să ne întoarcem acasă! Aș vrea să te întreb dacă ai ceva să ne spui chiar despre asta.

Julían Carrón. Mulțumesc, da, aș vrea să spun că este foarte frumos că așa de mulți vă întoarceți acasă cu întrebări. Lăsați-le deschise! Vom începe un drum de însoțire, lucrând pe tot ceea ce ne-am spus, așa cum facem de obicei. Faptul că în mulți au apărut întrebări este primul semn al celor întâmplate în aceste zile, semn al faptului că ceva s-a mișcat în noi. De aceea, este primul dar al acestor Exerciții și este, înainte de toate, motiv de uimire pentru mine. A avea întrebări, după cum știm, este esențial pentru a intercepta răspunsurile, pentru a înțelege. Vedeam asta atunci când mergeam la școală: cine nu se implica în încercarea de a înțelege, de a-și face temele, nu avea niciodată întrebări. Doar cine se implica avea întrebări. Atunci, faceți o comoară din întrebările voastre și fiți atenți la semne, la indiciile de răspuns, pe care le veți găsi de-a lungul drumului. Astfel, viața va deveni o fascinantă aventură a cunoașterii. M-a impresionat întotdeauna, legat de asta, o frază a lui don Giussani, la începutul capitolului patru din *Sensul religios*: «Noi suntem făcuți pentru adevăr, înțelegând prin adevăr corespondența între conștiință și realitate». De aceea, «nu este de prisos să repetăm că adevărata problemă referitoare la căutarea adevărului [...] nu necesită o inteligență deosebită ori vreun efort special ori metode speciale ca să ajungă la el. Adevărul ultim e ca și cum ai găsi ceva frumos pe propriul tău drum: acolo îl vezi și îl recunoști, dacă ești atent. Deci problema e de atenție».¹⁵⁷ A avea întrebări facilitează atenția.

Prosperi. Să începem, deci, cu întrebările.

«Ieri dimineață ai spus că doar pornind de la alegerea și de la preferința lui Dumnezeu pentru mine Îl pot cunoaște pe El și să mă cunosc și pe mine însumi, și că ceea ce contează este raportul pe care El îl stabilește cu mine. Intuiesc că aceasta este o privire nouă față de mine, care mă eliberează de măsura pe care o am față de mine însumi. Poți relua acest punct?»

¹⁵⁷ L. Giussani, *Sensul religios*, op. cit., p. 57.

Carrón. Primul pas este să îți dai seama. De aceea am dedicat întreaga lecție de ieri dimineață conștientizării preferinței lui Dumnezeu, a inițiativei Sale față de noi. După cum vedeți, ne uimește mereu. Nu e niciodată scontată, omul îi surprinde toată noutatea, pentru că ne provoacă mentalitatea, care ne face să ne biziim pe ceea ce gândim și pe propriile forțe. El a fost cel care a luat inițiativă. Atunci, ce să facem pentru ca această conștientizare să devină tot mai mult a noastră? Ceea ce am spus ieri dimineață nu a fost introducerea unor preliminare, pentru ca mai apoi să trecem la altceva în discursul nostru. A fost mai degrabă tentativa de a arăta cum acea preferință, care a marcat începutul istoriei lui Israel, ne atinge viața și poate intra în măruntaiele eului nostru. Experiența preferinței lui Dumnezeu se demonstrează a fi atât de dezirabilă încât nu pot să nu simt toată urgența ca aceasta să devină a mea, să mă cuprindă, până la punctul de a trăi această conștientizare. Dar este vorba despre un drum, prieteni! Tot parcursul stabilit de Dumnezeu este pentru ca noi să putem atinge certitudinea raportului cu El, a iubirii sale pentru viața noastră. Vedem cu toții cât de greu pătrunde acest lucru în mentalitatea noastră: noi credem, de fapt, că ar fi totul o chestiune de eficiență a noastră, a tentativelor noastre, a analizelor noastre, a inteligenței noastre. Don Giussani subliniază că lucrul cel mai departe de mentalitatea noastră este că ar putea fi un eveniment – un eveniment care se reîntâmplă încontinuu – ceea ce ne trezește pe noi față de noi înșine, la adevărul vieții noastre. De aceea, așa cum a fost pentru poporul lui Israel, important este să fim atenți la orice semn al evenimentului care se reîntâmplă, la orice pomenire a acelei inițiative neîncetate pe care Dumnezeu o ia pentru ca noi să Îl putem experimenta – «Eu sunt Domnul» –, pentru ca noi să ne putem privi cu aceeași privire pe care Misterul o are față de noi: «Te-am preferat, ești prețios în ochii mei». Fiecare gest al lui Dumnezeu este pentru a ne spune asta, de la început și până acum. Nu există niciun gest al lui Dumnezeu, nicio modalitate cu care să se apropie de noi, care să nu fie pentru a ne spune asta. De aici, încet, încet, apare conștientizarea că tu și eu *suntem* raportul pe care El îl stabilește cu tine și cu mine, cu fiecare dintre noi. Să ne imaginăm că ne sculăm dimineața, în fiecare zi, fiind conștienți de Cineva care ne spune: «Tu ești prețios în ochii mei». Ce noutatea ar pătrunde, orice ar trebui apoi să înfruntăm! Cum spuneam ieri, citându-l pe von Balthasar, «iubirea pe care Dumnezeu o are față de mine face din mine ceea ce sunt eu cu adevărat».¹⁵⁸ Dacă nu ne privim așa, nu ne privim cum trebuie. Această privire a avut loc și nimeni nu o mai poate smulge din istoria noastră. Dumnezeu este absolut unic

¹⁵⁸ Vezi aici, p. 21.

și, în timp ce îmi oferă iubirea Sa, mă face unic și pe mine. Tu și cu mine suntem definiți de această privire asupra noastră. Oricare altă imagine este o reducere a propriului eu.

Începe atunci un drum care e o luptă. Adesea, într-adevăr, recădem la măsură: dacă sunt în stare să fac asta sau aia, dacă reușesc să fiu coerent, dacă *performanța* mea este adecvată, cum mă judecă ceilalți ... Drumul nostru este o luptă între măsura mea – sau cea a celorlalți – și preferința care a intrat în viața mea. Există Unul care îmi spune: «Te poți măsura cât dorești, poți recădea oricât vrei în propria-ți măsură, dar tu ești prețios în ochii mei, poți întotdeauna să lași din nou să pătrundă în tine preferința mea. Tu nu ești definit de măsura ta, tu ești preferința pe care o am pentru tine». De aici, doar de aici se poate naște o duioșie față de noi înșine, o privire care să ne permită să ne îmbrățișăm pe noi înșine și care să nu fie un sentimentalism. În măsura în care o primești, poți începe să pui în joc această privire în experiența ta, în tot ceea ce atingi. Atunci când această Prezență începe să cuprindă toate raporturile vieții, cum spuneam la sfârșitul lecției de ieri după-amiază, atunci când în ea sunt absorbite toate relațiile, atunci când acestea sunt salvate, judecate, coordonate, evaluate și folosite în lumina acelei Prezențe, atunci apare o creatură nouă, adică o privire nouă asupra tuturor lucrurilor. Asta deoarece cultura nouă se naște din poziția pe care cineva o are față de această Prezență excepțională și decisivă pentru viață. Este începutul unei alte lumi, în această lume. Ne convine să nu pierdem acest început, ne convine ca el să nu se reducă niciodată la ceva trecut, dar să fie mereu un prezent. Tot efortul lui Dumnezeu, numărul infinit de inițiative pe care El le ia este ca să ne convingă de asta: «Tu ești prețios în ochii mei și niciuna din greșelile ale, niciuna din uitările tale, nicio proastă dispoziție de-a ta nu poate șterge asta de pe fața pământului». Atunci, de ce să luptăm împotriva acestei evidențe în numele unei măsuri de-ale noastre, care nu va fi niciodată adevărată? La ce bun? Unul adevăr este acesta: «Tu ești prețios în ochii mei». Lupta noastră va fi întotdeauna neegală, pentru că, chiar dacă nu ne dăm seama, ceea ce în ultimă instanță ne definește este privirea absolut unică pe care Cristos o are înspre noi. Tot efortul vieții constă în această luptă pentru a-l lăsa să intre. De cât timp vom avea nevoie astfel încât conștientizarea privirii Sale să pătrundă în măruntaiele noastre?

Prosperi. Acum sunt două întrebări pe tema memoriei.

«Ce diferență există între „deja știut” și „memorie”? Există vreun mod de a porni de la experiența trăită care să fie o ipoteză de început pentru a judeca totul? Sau asta e greșit?»

A doua, asemănătoare, este o exemplificare personală: «Ieri dimineață ai spus „izvorul curge prin toată persoana noastră chiar și atunci când suntem absorbiți de îndatoririle pământești”. Poți explica mai bine? Sunt un liber profesionist și ziua mea de lucru e plină de solicitări de natură „tehnică”, cărora trebuie să le răspund în mod imediat și fără răgaz. Adesea, chiar dacă îmi doresc, mi se pare că nu dezvolt familiaritatea cu Isus. Cum se poate să am mereu prezent în minte evenimentul și să dezvolt acest lucru în activitățile de lucru, care au ca obiect o materie care mi se pare că nu are nicio legătură cu Cristos? E o problemă de dezvoltare a memoriei?».

Carrón. Diferența dintre «deja știut» și «memorie» – în sensul în care vorbește don Giussani despre ea, adică în sensul autentic creștin al cuvântului memorie – e foarte simplu de înțeles. Este vorba despre două moduri opuse de a fi în raport cu ceea ce s-a întâmplat. Să ne gândim la modul în care, din aceeași istorie, cea despre care am vorbit ieri dimineață, au rezultat două atitudini diametral opuse. Pe de o parte, cea a fariseilor. Ei își cunoșteau bine istoria, erau cei care o luau cel mai tare în serios, aparent, dar, la un moment dat, asta i-a făcut să creadă că știu deja cum stau lucrurile. Și acest «deja știut» i-a blocat, în loc să-i deschidă – cum ar fi trebuit să se întâmple chiar în virtutea a ceea ce cunoșteau – față de noua inițiativă pe care Misterul o lua în fața lor. Pe de altă parte, avem atitudinea Fecioarei, a lui Ioan și a lui Andrei. Atenție, fariseii, Fecioara, Ioan și Andrei erau contemporani, trăiau toți în același moment și aveau toți aceeași mare istorie în urma lor. Dar în Fecioară și în Ioan și în Andrei, această istorie, datorită felului în care au trăit-o, a generat o deschidere totală față de noutatea pe care o reprezenta Cristos și care fusese anticipată de tot ceea ce inițiativa lui Dumnezeu făcuse să se întâmple până atunci. Imanența față de acea istorie particulară, memoria ei i-a deschis larg în fața acțiunii imprevizibile a lui Dumnezeu. În farisei a avut loc exact contrariul. Deci, verificarea, testul care îmi arată dacă am atitudinea lui «deja știu» sau a «memoriei» este dacă sunt deschis în fața neprevăzutului pe care Dumnezeu îl face să se întâmple în fața ochilor mei sau sunt închis. Această închidere nu e doar a fariseilor. Și Petru a experimentat-o. Lui Isus, care îi întrebă pe discipoli: «Dar voi, cine credeți că sunt eu?», Petru îi răspunde: «Tu ești Cristosul, Fiul lui Dumnezeu cel viu». «Ferice de tine, Petru, pentru că nu carnea și nici sângele nu ți-au arătat aceasta, ci Tatăl meu care este în ceruri.»¹⁵⁹ Pe nimeni altul Isus nu a mai lăudat așa de tare. Dar, o clipă după, Petru crede că a înțeles și că știe el cum stau lucrurile, și dă el însuși

¹⁵⁹ Cfr. Mt 16,15-17.

testul despre care am vorbit. Într-adevăr, după ce i-a zis: «Fericce de tine, Petru ...», Isus adaugă: «Acum mergem la Ierusalim, pentru că trebuie să îmi dau viața pentru voi». Îi spune Petru: «Nici vorbă de așa ceva!». După tot ceea ce văzuse – viața sa cu Isus fusese, într-adevăr, o noutate continuă, făcută din evenimente pe care nu și le-ar fi imaginat –, imediat după ce a dat acel răspuns pentru care fusese elogiat, în loc să urmeze neprevăzutul, adică ceea ce îi spune Isus, Petru îl pune în banca acuzațiilor: «Nu se poate! Asta nu se va întâmpla niciodată!».¹⁶⁰ E valabil și pentru noi: în loc să fie, datorită naturii sale, ceea ce generează o deschidere inepuizabilă față de noutatea inițiativei lui Cristos, istoria noastră ca mișcare, în mișcare poate deveni, datorită felului în care o trăim, «deja știut», care face „superfluă” urmarea: credem că nu mai avem nevoie să urmăm! Asta se vede din faptul că, la fel ca Petru, îi spunem noi lui Isus ce ar trebui să facă. La un moment dat, repropunând o comparație pe care am folosit-o cu alte ocazii, ne comportăm asemeni lui Kant: «Dacă avem deja Evanghelia, de ce mai trebuie să urmăm? Putem face singuri». În această poziție – a fariseilor, a lui Petru, a lui Kant și de multe ori a noastră – «deja știut»-ul câștigă asupra «memoriei». De aceea, cea de ieri dimineață nu se dorea a fi o lecție despre „istoria sacră”, pe care o cunoașteți deja, ci încercarea de a ne da seama de metoda lui Dumnezeu, o metodă care încă nu ne aparține, pe care încă nu am învățat-o, sau nu am acceptat-o, de la care putem avea mereu tentația de a ne sustrage, astfel încât, adesea ne trezim spunând ca Petru: «Nu, nu, nu poate fi așa». Schimbăm metoda, dezlipindu-ne de origine. Dar metoda va fi mereu aceeași: o inițiativă constantă a lui Cristos, ce trebuie urmată. Nu se referă doar la trecut, ci chiar și mai ales la prezent. De aceea Isus ne avertizează: «Cine primește pe acela pe care-l trimit Eu, pe Mine Mă primește»,¹⁶¹ pentru că El continuă să trimită pe alții prin care se face prezent. Fără reîntâmplarea acestei inițiative, fără reîntâmplarea prezenței Sale în fața ochilor noștri, nu există experiență creștină, și cu ceea ce „știm deja” nu durăm nici măcar o zi. Metoda lui Dumnezeu corespunde nevoii noastre. Trebuie să fim conștienți de asta.

Ajungem acum la a doua parte a întrebării: ce putem face pentru a avea mereu în minte evenimentul lui Cristos și pentru a spori conștiința prezenței Sale în ocupațiile de serviciu? Îmi aduc aminte că o dată am fost întrebat cum se putea face memorie de Cristos în timpul serviciului. Am răspuns atunci inversând termenii problemei: «Dar tu cum poți lucra fără să faci memorie de Cristos?». Cum vă descurcați cu multe ore de muncă pe

¹⁶⁰ Cfr. *Mt* 16,22.

¹⁶¹ *In* 13,20.

care le aveți de înfruntat, uneori pline de complicații și dificultăți, fără să faceți memorie? Cum reușești să te trezești dimineața și să te scoli din pat, să îți privești soția sau soțul și copiii fără să faci memorie? E fix contrariul, cum spune prietena noastră, indianca: chiar și atunci când încercase să scape de ceea ce i se întâmplase, nu putuse evita ca primul lucru care îi venea în minte când deschidea ochii să nu fie chipurile celor pe care îi întâlnise și care aveau ca unică trăsătură aceea că au fost acaparate de Cristos. Memoria a ceea ce o cucerise determina așteptarea față de tot restul. Memoria este rodul unei familiarități care face totul ușor. Aceste Exerciții ne arată calea pe care trebuie s-o parcurgem: nu pentru că am decis-o noi, ci pentru că a trasat-o El. Dacă ne întoarcem la origine, este pentru a repune în față ochilor noștri metoda pe care Dumnezeu a folosit-o chiar de la început și pe care continuă să o folosească în prezent. Biblia este regula metodei lui Dumnezeu: o istorie, începută în trecut, care continuă în prezent. De aceea, fiecare lucru, fiecare provocare, fiecare suferință sunt o invitație la memorie. Chiar fiecare insatisfacție este o ocazie pentru memorie: «Dar nu-ți lipsesc eu?».

Prosperi. «Ai putea clarifica ce anume înseamnă că se înțelege doar cu o rațiune implicată din punct de vedere afectiv?»

Carrón. Pregătind Exercițiile – primul har pentru mine este pregătirea acestui moment, în speranța de a fi util și pentru voi –, m-a impresionat un text pe care l-am citit de multe ori; îl găsim în capitoul trei din *Sensul religios*. După ce a vorbit despre descoperirea lui Pasteur – probabil vă amintiți cu toții fragmentul –, don Giussani dă un exemplu: «Presupuneți că Marco și cu mine ne plimbăm prin oraș, pentru că Marco mi-a pus o problemă gravă și eu mă străduiesc să-i dau niște explicații. El mă urmărește, iar eu tot mai pasionat, tot mai lucid – așa mi se pare mie –, îmi expun rațiunile mele. „Deci, înțelegi?” „Da, da, până aici am înțeles”. Mergem cu ochii fixați pe trotuar, discutând. Dar el ridică privirea, în timp ce din curtea opusă vine o fată grațioasă și Marco: „Da, da”, repetă tot mai mecanic, fixând frumoasă figură și întorcând capul, în timp ce ea se îndepărtează; până când, melancolic, când ea a dispărut la orizont, își întoarce privirea spre mine chiar în momentul în care eu am concluzionat și îi spun: „Deci, Marco, ești de acord?”. Iar el: „Nu, nu! Nu sunt convins!”». Don Giussani comentează: «Nu e corect». De ce? «Pentru că nu a fost atent. Este delictul pe care majoritatea oamenilor îl comite față de problema destinului, a credinței, a religie, a Bisericii, a creștinismului» și față de tot ceea ce se întâmplă. De ce m-a impresionat

acest fragment? Pentru ceea ce spune don Giussani imediat după: «Marea majoritate comite acest tip de delict pentru că prinsă fiind în multe afaceri, creierul său e „mort și îngropat”»,¹⁶² adică e oricum altfel, numai implicat nu. «Mort și îngropat», spune chiar așa! Nu e că nu s-ar întâmpla fapte răsunătoare – de asta povesteam ieri de miracolul înmulțirii pâinilor –, dar dacă creierul, în fața acestor fapte, e «mort și îngropat», noi nu le vedem. Eul devine ca o piatră: se pot întâmpla lucrurile cele mai cutremurătoare, dar eul nostru e absent. De aceea don Giussani subliniază că poate înțelege doar cel care se implică, cel care este «implicat cu ceea ce încearcă».¹⁶³ Adică: realitatea există și există și eul meu, dotat cu criteriul pentru a putea recunoaște adevărul, dar adevărul realității și natura eului meu apar doar într-o experiență, atunci când eul meu este implicat cu ceea ce există și este – în același timp – implicat cu ceea ce încearcă, în ceea ce încearcă, atunci când se lovește de ceea ce există. E ca și atunci când mergeți să cumpărați pantofi: îi vedeți în vitrină și vă gândiți: «Ăștia sunt chiar pentru mine. Se asortează perfect cu haina mea. Chiar mi se par a fi numărul meu». Însă doar atunci când cineva intră în magazin și încalță concret pantoful, implicându-se cu ceea ce încearcă, doar atunci va putea înțelege dacă este pantoful bun. În capul nostru totul poate funcționa perfect, am ascultat asta ieri: cineva se gândește «Eu pot chiar să plec din mișcare, în fond nu mai am nevoie», pentru că e convins că a înțeles; dar, atunci când se implică cu ceea ce încearcă, fiind deja plecat, se înfiripă dezamăgirea și începe să iasă la iveală judecata. Și doar atunci când revine începe să își dea seama de lucruri. E mereu aceeași istorie. Noi înțelegem doar dacă ne implicăm cu ceea ce avem de-a face și în ceea ce încercăm, altfel tot ceea ce se întâmplă va fi inutil pentru calea pe care o avem de parcurs. Deci, ni se cere o muncă. Nu există o altă cale pentru a înțelege. De multe ori noi ne așteptăm la un miracol care să ne scutească libertatea, în schimb Giussani ne spune: «Așteptați-vă la un drum, nu un miracol care să vă elimine responsabilitățile, care să vă elimine efortul, care să vă facă libertatea să fie mecanică».¹⁶⁴ Doar cel care parcurge drumul, pornind de la o întâlnire sau de la un miracol, va putea înțelege cu adevărat, altfel se va regăsi în aceeași situație cu discipolii care se certau din cauza pâinii pe barcă și cărora Isus le-a spus: «Tot nu înțelegeți?».¹⁶⁵ Dacă nu ne implicăm cu ceea ce întâlnim și în ceea ce

¹⁶² L. Giussani, *Sensul religios*, op. cit., p. 50.

¹⁶³ L. Giussani, *Si può (veramente?) vivere così?*, Bur, Milano 1996, p. 82.

¹⁶⁴ L. Giussani in A. Savorana, *Vita di don Giussani*, op. cit., p. 636.

¹⁶⁵ *Mc* 8,21.

încercăm, suntem mereu în același punct, o lăm mereu de la capăt, vom depinde constant de chef, nu vom cunoaște cu adevărat ceea ce avem în fața noastră și de aceea tot ceea ce se întâmplă nu sporește familiaritatea cu Cristos. Problema nu e că nu facem lucrurile, ci că în lucrurile pe care le facem nu ne implicăm într-o comparație constantă cu eul nostru, și deci nu îl cunoaștem pe Cristos. Cineva poate chiar și să greșească și prin greșeala lui să își dea seama că ceea ce face nu îl împlinește, sesizând diferența dintre Cristos și lucrul de la care aștepta împlinirea; înțelege că acțiunea sa nu îl satisface pentru că în ea nu se află Cristos. Atunci când, după ce am greșit, îmi dau seama că Cristos era absent din viața mea, sunt recunoscător pentru asta: conștiința greșelii mele mă face să mă întorc la El, așa cum i s-a întâmplat fiului risipitor. Ideea nu e să nu greșim niciodată. Credința de fapt nu este doar pentru îngerii. E pentru sărmani, pentru șchiopi ca noi, care învață mereu din ceea ce se întâmplă; este, așadar, pentru oameni în carne și oase.

Prosperi. «M-a impresionat fragmentul despre Dumnezeu care a făcut să crească familiaritatea cu Sine prin revoltele și dezamăgirile poporului lui Israel, așa cum Isus a răspuns necredinței apostolilor nu cu noi miracole, ci provocându-i asupra originii. Cum pot fi cert că prin dezamăgiri, revolte și incredulitate, în provocările realității, crește familiaritatea cu Isus?»

Carrón. Asta e ceea ce trebuie să verificați voi înșivă, nu e suficient să vă explic eu. Trebuie verificat dacă, chiar atunci când trăim propriile noastre revolte, dezamăgirile noastre, greșelile noastre, Dumnezeu continuă să ia inițiativa în ceea ce ne privește, sau nu, și dacă, prin ea, încet încet crește familiaritatea noastră cu El, sau nu. Dumnezeu nu se face prezent în viața noastră doar atunci când suntem cuminți. Chiar și atunci când poporul lui Israel comentează pentru că nu are de mâncare, Dumnezeu intervine în ajutorul lui, nu așteaptă ca israeliții să fie cuminți și apoi să intervină. Dumnezeu intervine, ne face să îi simțim prezența, folosindu-se de tot, chiar și de rebeliunile noastre, tocmai pentru a ne arăta diversitatea care este El. E foarte mângâietor să citim o pagină din sfântul Paul în acest sens: «Toate lucrurile lucrează împreună spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu»,¹⁶⁶ cu comentariul sfântului Augustin: *Etiam peccata*, chiar și păcatele. Dumnezeu se servește de tot pentru a ne arăta chipul Său. Cum faceți voi cu copiii voștri: atunci când se revoltă, când sunt supărați pe voi, când se închid în ei înșiși, voi continuați să lu-

¹⁶⁶ Rm 8,28.

ați inițiativă față de ei și, tocmai prin asta, ei pot recunoaște diversitatea voastră și să se gândească: «Slavă domnului că există mama!». E același lucru și pentru noi: slavă domnului că existi, Cristoase! În dezamăgiri, în căderi, nu mă abandonezi și prin fiecare situație eu mă pot întoarce la Tine. Atunci, omul e mai bucuros că există Cristos, decât deprimat că a greșit. Recunoștința pentru că există Cristos predomină asupra durerii și a păcatului; așa cum e în cazul copilului care plânge: o vede pe mama și în timp ce încă plânge, începe să zâmbească. Deci, cu cât cineva îl vede mai mult acționând pe Cristos, în propria viață – de asta e nevoie să fim atenți la ceea ce se întâmplă, la inițiativele mereu noi pe care Dumnezeu le are față de noi – cu atât mai mult crește disponibilitatea de a se încrede în El. E ca și cum El ar spune: «Dar te ce te agiți, dacă exist eu? Încă nu înțelegi? De ce te agiți că ai uitat pâinea? Nu ai înțeles că sunt eu aici?». De fiecare dată, prin tot ceea ce se întâmplă, cu tandrețea sa, Cristos ne cuprinde din nou, ca să pătrundă tot mai mult în adâncul ființei noastre.

Prosperi. Poate că ai răspuns deja parțial, dar citesc oricum următoarea întrebare: «M-a mișcat când ai spus că stofa din care sunt făcut eu este libertatea și că sunt chemat să particip la aceeași libertate cu care Dumnezeu iubește totul. Spuneai că originea alegerii lui Dumnezeu coincide cu scopul acestei alegeri. A fost ca și cum m-am trezit în fața mea cu o posibilitate la care nu m-am gândit niciodată, un scenariu nemaivăzut: nu m-am gândit niciodată la asta în ceea ce mă privește. Într-un oarecare sens, familiaritatea pe care o doresc cu Cristos coincide cu această libertate, care mi se pare binele cel mai prețios: o libertate plină de inteligență. Ce anume o poate păstra și ce legătură are cu cunoașterea?».

Carrón. Această libertate ni se poate părea ca «o posibilitate la care nu ne-am gândit niciodată». Și totuși, e chiar ceea ce suntem noi, numele nostru: Comuniune și Eliberare. Noi îi aparținem acestui loc tocmai pentru această experiență de libertate. Evident nu e suficient să repetăm un nume ca să intre în măruntaiele noastre experiența eliberării: e nevoie să crească o familiaritate cu Cristos. Iată de ce insist că, primul punct, cel determinant, este această familiaritate. Dacă noi nu devenim mereu tot mai cerți de El, de prezența Sa, de pasiunea Sa pentru noi, cerți că drumul pe care ne pune să îl facem este pentru noi, va fi imposibil să experimentăm libertatea. Într-adevăr, libertatea este ca o surpriză care țâșnește din această familiaritate, nu termenul unui efort al nostru sau al unei analize a noastre. Trebuie să ne îngrijim de un singur lucru: să-l urmăm pe Cristos atunci când intervine, așa cum i s-a întâmplat poporului

lui Israel. Atunci vom înțelege că libertatea e întotdeauna rodul faptului că suntem eliberați, adică rodul faptului de a fi lăsat să intre Prezența sa în viața noastră. La asta trebuie să fim mereu atenți: la felul în care se introduce în noi această «posibilitate la care nu ne-am gândit niciodată», posibilitate de libertate. De aceea nu e inutil să revenim la poporul lui Israel, ca să vedem cum, la inițiativa lui Dumnezeu, prin toate penele, toate greșelile, toate provocările, toate greutățile, toți factorii care au caracterizat această istorie, iese la iveală eliberarea. În cadrul istoriei mântuirii, care continuă azi, și care ne implică, totul este prețios pentru ca familiaritatea cu Domnul să poată intra mereu tot mai mult în noi. E suficient să ne dăm seama că trebuie să rămânem legați de origine, de «sursă», care este El, dacă vrem să fim cu adevărat liberi. Într-adevăr stă mereu la pândă tentația de a gândi că totul depinde de un efort al nostru și nu de certitudinea unei Prezențe. Ceea ce conservă experiența libertății este, însă, a rămâne în raport cu Cel care o generează. Atunci când Israel s-a gândit că deține adevărul și s-a desprins de Domnul care îl eliberase, a făcut verificarea: a sfârșit în robie. Libertatea nu va fi niciodată o proprietate a noastră, e un dar pe care îl primim încontinuu. Asta e ceea ce ne e greu să înțelegem. Tratăm libertatea ca și cum ar fi un pix pe care ni-l dă cineva: «Acum e al meu – ne gândim noi – și nu mi-l mai ia nimeni». Asta e fals. Libertatea e ca un foc: dacă nu e alimentat, se stinge. Dacă ne îndepărtăm de sursă, adică de prezența lui Cristos care se reîntâmplă, recădem într-o oarecare formă de robie, așa cum spuneam ieri. Înțelegem atunci de ce toată tentativa lui Dumnezeu e aceea de a ne conduce la privirea copilului care ne este mărturisită de Isus, care primește fiecare lucru ca fiind un dar de la Tatăl. Asta înseamnă că eu pot rămâne liber doar dacă accept libertatea pe care mi-o dă Altcineva. Acesta este lucrul care intră cel mai greu în capul nostru, schimbarea cea mai grea din modul nostru de a concepe lucrurile. Convertirea, așa cum am spus de multe ori, este la nivelul conștiinței de sine și a ce anume este evenimentul lui Cristos pentru noi. Adesea, de fapt, folosim cuvântul «eveniment» pentru a indica un punct de detonare care a avut loc la un moment dat, după care lucrurile au mers înainte de la sine. În schimb, evenimentul despre care vorbim are loc încontinuu, e mereu la prezent, altfel libertatea se pierde, devine imposibilă.

Va fi esențial să reluăm deci Prima lecție, lucrând asupra ei lunile ce urmează, pentru că este lucrul pe care îl simțim cel mai departe de noi, ca mentalitate: suntem tentați să ne gândim că darul primit – eliberarea noastră – ar fi devenit deja, sau că ar putea deveni, o proprietate [posesiune, n. tr.] a noastră.

Prosperi. «Ieri ai spus că Cristos este aici pentru noi, ca să înfrângă toate fricile noastre. Mie îmi e frică pentru copiii mei, mi-e frică să-i cresc în această cultură care îți spune că a fi fată sau băiat nu e o stare de fapt, și în care Statul decide dacă copilul tău trăiește sau moare. Cum fac să combat această frică, cum fac să stau în fața chiar și a colegilor și a prietenilor care cred în asta, fără să continui să mă plâng și să mă simt mereu strivită?»

Carrón. Aceasta este o provocare teribilă, pentru ea și pentru fiecare dintre noi. Fiecare trebuie să verifice felul în care ar răspune la aceste întrebări. Este esențial. Această prietenă a noastră poate să nu fie determinată de frică doar dacă Cristos este în stare să facă din ea o creatură nouă. Acesta este saltul de conștiință despre care vorbește Pagina Uno, la care Giussani ne-a rechemat mereu: cu cât vremurile sunt mai dure, cu atât mai mult este timpul persoanei. Provocarea este nașterea unui individ, altfel ar trebui să declarăm creștinismul mort și îngropat, ca ceva care era util într-o altă epocă, dar nu mai este util pentru ziua de azi! Creștinismul s-a născut în vremuri mai rele decât ale noastre, în Imperiul roman, și a traversat momente cu adevărat grele, dar nicio putere din această lume nu a putut împiedica generarea unui eu, a unei creaturi noi, așa cum mărturisea sfântul Paul. Dacă nu veți face experiența creaturii celei noi pe care Cristos a adus-o în lume, îi veți molipsi pe copiii voștri cu nesiguranța voastră existențială, le veți injecta frica în sânge. Și nu vă veți putea eschiva pur și simplu dându-le niște sfaturi bune: sunt prea puțin pentru a combate o situație ca cea descrisă în întrebare. Vă veți putea însoți copiii doar dacă vor vedea în voi o certitudine, altfel le veți comunica cultura voastră, care se naște dintr-o nesiguranță existențială. Dar nu e obligatoriu să trăim așa în această lume. În această lume se poate trăi diferit! Este marea provocare pe care Biserica o are în fața ei azi: aceea de a genera indivizi capabili să trăiască în mod diferit tocmai în această societate, nu în staul, nu în cazarmă, nu într-un spațiu protejat; a genera, adică, subiecți în stare să trăiască în această lume nu în mod ambiguu, ci aducând toată noutatea unei prezențe originare, care se naște din credința trăită, pentru că asta e ceea ce interesează și care îi provoacă pe ceilalți. Este provocarea cea mai puternică de care se pot simți cuprinși și în a cărei așteptare se află, conștiinței sau inconștiinței.

Aceste Exerciții sunt tentativa de a continua drumul nostru spre o familiaritate tot mai mare cu Cristos, certitudinea noastră, ca să nu predomină în noi nesiguranța existențială și deci, frica, care va face contribuția noastră egală cu zero. Doar atunci când nu comunicăm nesiguranța, ci certitudinea care se naște din credință, din familiaritatea cu Cristos, doar

atunci când nu comunicăm un «deja știut» – care nu ne ajunge nici măcar nouă ca să putem trăi: știm din experiență că și să știm toată Școala de comunitate ca discurs nu e suficient pentru a învinge frica –, ci comunicăm propeșimea unei vieți noi, doar atunci reprezentăm o prezență adecvată provocării pe care o trăim. Misterul s-a făcut trup ca să ne poată însoți viața, ca să intre în istorie o prezență diferită, care să îi molipsească pe ceilalți, conform unui plan care nu este al nostru, după cum vedem în multe cazii.

Prosperi. «Eu și soțul meu nu putem avea copii. Această inițiativă ciudată pe care Dumnezeu a luat-o în privința noastră nu mă face să mă simt preferată. Inima mea strigă această dorință de maternitate, dar îmi dau seama că, în mod ultim, inima mea e pietrificată, redusă la o formă de-a mea asupra fericirii și lamentarea discipolilor predomină și în viața mea (de ce nu putem avea copii? De ce fix noi?). Cum se poate să nu reduc această dorință și să am o inimă nouă atunci când realitatea îmi spune nu? De ce Dumnezeu îmi pune în inimă o dorință pe care realitatea mi-o neagă? Cum poate inima pietrificată să renască dintr-o rană?»

Carrón. Ceea ce Dumnezeu îți pune în inimă este dorința de fericire, nu forma specifică a împlinirii pe care, deși poate fi de înțeles, o stabilești tu. Și dorinței tale de fericire Dumnezeu i-a răspuns dându-și viața pentru tine. Dacă cineva e uimit și recunoscător pentru asta, dacă se bizuie pe plinătatea prezenței lui Cristos mort și înviat, atunci va putea înfrunta orice situație. Altfel va predomina frica. Întrupându-se, murind pentru noi pe cruce, reînviind, adică rămânând prezent în istorie, Dumnezeu ne-a dat un supraplin de răspuns, dincolo de orice măsură. Atunci, cum se poate sta în fața misterioasei situații descrise? De ce trebuia să vi se întâmple tocmai vouă? Nu știu de ce, sau, mai bine spus: Cristos nu ne dă un răspuns intelectual, prin forma unei explicații, ci ne spune: «Răspunsul la dorința ta sunt eu». Doar dacă îl accepți, adică dacă experimentezi corespondența unică a prezenței Sale cu inima ta, vei putea privi rana de a nu avea copii și vei fi recunoscătoare pentru că Cristos există. Aceasta este speranța vieții. Care va fi modalitatea prin care Misterul te va face să abunzi de plinătate și de bucurie, ți-o va arăta prin ceea ce se va întâmpla. Important este ca lamentarea să nu predomine asupra uimirii față de abundența a ceea ce îți dă El. Suntem liberi și bucuroși pentru că avem totul. Insist, dacă cineva nu experimentează sprijinirea pe preaplinul prezenței Sale, dacă nu este recunoscător pentru a-l fi întâlnit pe Cristos și nu experimentează că totul este îmbrățișat de El, atunci lamentarea va avea câștig de cauză.

Prosperi. «Cufundat în cultura de azi, omul tinde să eviscereze problemele și să le analizeze ca să ajungă la capătul tuturor chestiunilor. Cum se poate ajunge la o privire mai degrabă de copii asupra realității, fără a cenzura propria abordare rațională? Cum pot fi înfruntate întrebările zilelor noastre cu inima unui copil?»

Carrón. Este o problemă asupra căreia don Giussani a revenit mereu: a avea atitudinea cu care ne naștem, adică o simplitate și sinceritate în fața realului, acea deschidere afirmativă care se exprimă ca curiozitate, e ceva ușor pentru un copil. Dar dacă un adult nu se implică într-o constantă educație a acestei atitudini, dacă o consideră la cheremul unei pure spontaneități, nu va putea s-o facă să fie a sa cu adevărat, ba din contră, încet, încet o va pierde, cedând la gândul că acea deschidere ar fi pentru cei naivi, ar merge pentru copii, dar la adulți ea ar trebui să lase spațiul unicei poziții cu adevărat „inteligente”, adică scepticismul. «Chiar nu sunt naiv!»: de câte ori nu auzim asta de la adulți?! Problema, atenție, nu e a fi „naivi”, ci a rămâne în poziția originară cu care am fost creați, cu ochii deschiși larg în fața realului. Nu ți-ar plăcea să te uiți la soția ta ca prima dată? Sau la copiii tăi ca atunci când i-ai văzut ieșind din pântecul tău? Ce anume permite a avea această privire atunci când ești adult? Pentru noi, cum spunea Nicodim, e imposibil. Poate fi doar un dar, care trebuie tot timpul urmat printr-o educație. De aceea, dacă noi nu ne naștem de fiecare dată din nou, această privire dispăre, și odată cu ea și rațiunea, care ajunge să fie redusă la măsură. Pentru a cunoaște în mod autentic realitatea, e nevoie înainte de toate de o «rațiune care se deschide», se deschide larg, înainte chiar de o «rațiune care explică».¹⁶⁷ De aceea, pentru Giussani problema inteligenței este cuprinsă cu totul în episodul Ioan și Andrei. În întâlnirea cu Isus din Nazaret, Ioan și Andrei sunt atrași, fascinați, luați: în acest moment originea lor, întrucât susținută de afecțiune, se deschide și se concretizează conform întregii sale naturi. Iată, unica adevărată rațiune este aceea care se menține cu totul deschisă față de real, așa cum se întâmplă la nivelul copilului. Pentru asta, am spus, fără a participa la un loc în care noi să fim deschiși încontinuu, sfârșim în ariditatea analizelor noastre, adoptând fără să știm «schemele lumii, care mâine vor fi diferite de cele de azi».¹⁶⁸ Dimpotrivă, «cultura cea nouă [...] pornește de la o întâlnire avută» spune Giussani «de la un eveniment la care omul participă, de la ciocnirea cu o Prezență,

¹⁶⁷ S. Alberto – J. Prades – L. Giussani, *Generare tracce nella storia del mondo*, op. cit., p. 22.

¹⁶⁸ *Ibidem*, 75.

nu de la cărți care se citesc sau de la idei care se aud. Această întâlnire are o valoare genetică, întrucât reprezintă nașterea unui subiect nou, care apare la iveală într-un anumit loc și într-un anumit moment al istoriei, și acolo este alimentat și crește ca personalitate nouă, cu o concepție unică și ireductibilă la oricare alta, [...] o cunoaștere diferită». ¹⁶⁹ Oare suntem dispuși să nu ne desprindem de această întâlnire care are o valoare genetică pentru a putea menține privirea adevărată asupra realității? Doar Cristos salvează rațiunea! Cu analizele noastre nu ajungem prea departe.

Prosperi. «Atunci când vorbeai de reducerea evenimentului la ideologie mi-ai trezit o întrebare care adesea îmi vine în minte: ce diferență există între persoanele cumsecade (botezate sau nu) și cei care l-au întâlnit pe Cristos?»

Carrón. Există o diferență inconfundabilă, pe care nu o generăm noi. Dacă noi suntem aici e tocmai pentru că ne-am ciocnit de această diferență. Așa ca prietena noastră, indianca: s-a trezit în fața unor cuvinte și fapte, o prezență umană imposibil de închipuit, adică a unor persoane cu o anumită deschidere a inimii și a rațiunii, o privire față de sine și față de alții, o gratuitate, o bucurie, o fecunditate, o constructivitate, spuneam ieri după amiază, care nu au termen de comparație, cu un mod de a înfrunța viața, durerea și moartea care nu pot rezulta din a fi cumsecade. Ar fi nevoie să recitim *Scrisoarea către Diognet*, dar ar trebui înainte de toate să privim în jurul nostru: între noi sunt multe exemple ale unui mod de a trăi circumstanțele chiar și cele mai negative cu o plinătate și o speranță pe care omul nu și le poate da singur. De aceea don Giussani numește o asemenea umanitate «miracol». Dacă suntem aici și nu altundeva este pentru că această umanitate nu se găsește peste tot și nu este rodul unui efort de coerență a omului. Dar fiecare ar trebui să spună asta pornind de la propria experiență, ca să răspună la persoana întâi la această întrebare. Este vorba despre consistența adeziunii noastre.

Prosperi. Ultima serie de întrebări se referă la companie.

«În introducerea de vineri ne-ai spus „compania noastră trebuie să coboare mai adânc, mai adânc, și [...] trebuie să privească inima noastră [...] trebuie să ne introducă [...] la ‘un raport personal cu El’”. Ce indicații ne poți da pentru această sarcină, mai ales cu privire la grupurile de Fraternitate?»

¹⁶⁹ *Ibidem*, 152.

«Eu sunt singur, locuiesc departe de comunitățile mișcării. Cum pot trăi familiaritatea cu Cristos? Ce legătură are cu chestiunile concrete de zi cu zi?»

«Prietenă noastră, indianca nu mai este în locul companiei, dar e ca și cum nu l-ar putea smulge din sinea ei, chiar dacă a spus de multe ori nu. Ce stradă indică pentru viața noastră acest fapt?»

Carrón. Sugestia cea mai simplă pe care v-o dau este să rămâneți legați de experiență, pentru că atunci se poate întâmpla ceea ce arată această scrisoare (și care ne ajută să răspundem și la întrebarea precedentă): «Două rânduri ca să îți comunic bucuria și uimirea pentru întâlnirea pe care am avut-o ieri cu *visitorul* nostru. O întâlnire bazată toată pe experiență, și ce experiențe! A fost o explozie de mărturii ale verificării credinței în viața fiecăruia. Experiențe precum boli grave, moartea unei soții, pierderea serviciului, plăcerea de a pune în joc propriul „eu” și implicarea în viața satului în care cineva trăiește sau implicarea în propria școală, experiențe de dificultate economică la sosirea celui de-al șaselea copil, greutatea în familie datorată prezenței unor copii adoptați, experiențe de uimire față de miracolul disponibilității date de doi prieteni ca să găzduiască un nigerian rămas fără loc de dormit. A fost într-adevăr arătarea felului în care credința își pune ampreuna asupra vieții și a însutitului aici, jos. În toată dramaticitatea vieții fiecăruia, era evident că toți erau fericiți și bucuroși, și asta era cutremurător, te lăsa fără respirație: o adiere de noutate și șarm. Dacă Isus a vrut să ne convingă că se merită să Îl urmăm pentru binele nostru și pentru binele tuturor fraților noștri oameni, ieri a reușit!». Așa ceva e la îndemâna oricui. De aceea, sugestia pe care v-o dau este să puneți în joc experiența între voi în câmp deschis, însoțindu-vă pe drum. În ziua de azi nimeni nu mai poate spune că este izolat. Sunt foarte multe posibilități de a rămâne în relație cu cineva, chiar și dacă cineva se află în locul cel mai pierdut din lume. Există celulare, Skype, conexiunea video cu Școala de comunitate, *Tracce*, siteul CL, în sfârșit, avem totul! Cât de mult mi-ar fi plăcut să fi avut la dispoziție toate aceste instrumente atunci când am întâlnit mișcarea. Deci, cine vrea să fie însoțit are tot ce îi trebuie. Cine te împiedică să folosești aceste instrumente? Impresionează conștientizarea foarte vie a indienței față de valoarea întâlnirii avute, valoarea conștientivă a întâlnirii. A pătruns în ea o atare diversitate, a simțit înăuntrul ei o privire atât de nouă, încât n-o mai poate uita. În această față vedem documentat ceea ce ne spune don Giussani: în ea Cristos nu e departe de inimă, ci a pătruns până în adâncul inimii. De aceea nu e singură, duce compania în ea. Nu poate privi nimic, nu poate intra în raport cu nimic fără comparația

cu privirea care a cuprins-o, care de-acum o constituie și pe care continuă să o experimenteze în raportul cu prietenii. Și chiar și acum, când e izolată, în mijlocul neantului, continuă să trăiască acel raport așa cum poate. Compania lui Cristos o definește și de asta Îi caută chipul în fiecare față pe care o întâlnește de-a lungul drumului. Dacă noi ne punem cu adevărat în joc viața, bogați fiind cu tot ceea ce Misterul ne-a dat și ne dă, putem spune, așa cum sfântul Paul le spunea creștinilor din Corint: «Nu vă lipsește niciun har».¹⁷⁰

Duminică, 6 mai, s-a desfășurat Întâlnirea de încheiere a Exercițiilor Fraternității la Avila, în Spania, ținute de don Julián Carrón, din care repropunem trei întrebări și răspunsuri.

Alegerea presupune că există și niște «nealeși»? Sunt câteva afirmații legate de alegere pe care nu le înțeleg deloc. Înțeleg disproporția dintre har și merit, dar alegerea pare ceva incorect, ca și cum ar fi ceva înaintea libertății și ar exista niște «non aleși».

Julián Carrón. Atunci când cineva îți face un cadou, îl consideri nedrept pentru că îți precede libertatea?

Nu. Dar există persoane cărora Dumnezeu să nu le facă niciun cadou?

Calm! Poți obiecta ce vrei, dar nu poți pune în dubiu ceea ce ai spus chiar acum. Non este incorect ca cineva să îți dea ceva înainte ca tu să îți exerciți libertatea. Ba dimpotrivă, e chiar ceea ce aștepti. Atunci când cineva te iubește în mod gratuit, e incorect pentru că precede motorul libertății tale? Acesta este punctul de pornire, o experiență elementară pe care o trăim cu toții, înainte de orice reflecție. Primul gest al lui Dumnezeu pentru a-i permite omului să ajungă la plinătatea destinului său nu este o explicație: dacă ar fi așa, n-am întârzia să ne blocăm. Primul gest este un fapt – o alegere, o preferință totalmente gratuită, o întâmpinare a ta –, care te găsește așa de dezarmat fiindcă se întâmplă înainte ca tu să o poți categorisi în schemele tale sau s-o pui în dubiu. E impresionant. Dacă acest fapt nu ne definește înainte de orice alt lucru, am fi mereu blocați, captivi în propriile noastre măsuri. Primul gest al lui Dumnezeu în Vechiul Testament a fost deci o inițiativă absolut gratuită, care nu avea nicio moti-

¹⁷⁰ Cfr. 1 Cor 1,7.

vație antecedentă în om. «Domnul s-a legat de voi și v-a ales, nu pentru că sunteți mai numeroși decât toate celelalte popoare – sunteți de fapt cel mai mic dintre toate popoarele.»¹⁷¹

Același lucru apare atunci când Isus merge acasă la Zaheu. Nu merge acolo pentru că acesta ar fi bun, știe bine că este un păcătos. Reacția lui Zaheu – spune Evanghelia – este că «l-a primit cu bucurie».¹⁷² Aceasta este prima experiență, ceva absolut elementar: o uimire. Cu toate acestea este greu, sau cel puțin nu e imediat, ca cineva să rămână în această poziție inițială; o clipă după deja ne împachetăm. Constatăm asta și în reacția celor care îl văd pe Isus intrând în casa lui Zaheu. «Cum, merge să mănânce acasă la un păcătos? Dar ăla nu merită așa ceva! Cum se poate?»¹⁷³ Îl consideră nedrept. Acesta este scandalul creștin.

Dar, faptul că iubirea lui Dumnezeu excedă măsura noastră și că justiția umană este de ordin diferit e ceva ce am învățat să recunosc în viața mea. De altfel, îmi dau seama că, atunci când măsoar în termeni umani, la final rămân cu tristețea mea și cu singurătatea mea. Pe de altă parte, în parabola muncitorilor cu ziua se vorbește despre o iubire egală pentru toți: îi dă ultimului la fel ca primului, și primul, dacă are o inimă simplă, va fi bucuros pentru ultimul. În schimb, când vorbești despre alegere, mi se pare că presupune că cineva nu e ales.

Mă bucur că te lupți cu termenul «alegere», pentru că de cele mai multe ori îl considerăm scontat. Faptul de a nu considera scontată alegerea este un dar pe care l-ai primit azi; este un dar ca ceva din tine să se revolte și să te facă să spui: «Asta nu e drept!». Dar nu ești singur: ai mulți tovarăși de drum, după părerea cărora ar trebui să se scoată din Biblie cuvântul «alegere», pentru că ar face trimitere la ceva nedrept.

Pentru mine mereu a fost așa.

E important să ne dăm seama de asta: ni se pare nedrept fiindcă pentru noi, a alege pe cineva înseamnă a exclude pe alții. Gândim așa pentru că nu înțelegem semnificația felului în care acționează Dumnezeu, adică motivul pentru care El acționează printr-o alegere. Care este metoda lui Dumnezeu? Ar fi suficient să citim două fragmente din Biblie ca să vedem că Dumnezeu, atunci când alege, nu exclude pe nimeni. Primul: Dumnezeu «voiește ca toți oamenii să fie mântuiți și să vină la cunoștința adevărului»,¹⁷⁴ adică planul lui Dumnezeu este pentru toți, îi îmbrățișează pe toți. Al doilea: «pe când

¹⁷¹ Dt 7,7.

¹⁷² Lc 19,6.

¹⁷³ Cfr. Lc 19,7.

¹⁷⁴ 1Tm 2,4.

eram noi încă păcătoși, Cristos a murit pentru noi». ¹⁷⁵ A murit pentru toți, nimeni nu e exclus.

Atunci, care e metoda pe care a folosit-o Dumnezeu? Nu a ales pe unii ca să îi excludă pe alții, ci pentru a ajunge la alții prin ei. Dacă noi am fi ca terminalele ultime ale unui mare centru de calcul, datele – în acest caz mântuirea – ar ajunge toate în mod automat și simultan și totul ar fi mai direct. Dar s-ar sări peste libertatea omului. Dumnezeu, însă, care ne-a dorit liberi, respectă libertatea noastră tocmai chemându-i pe unii să răspundă în mod liber, și prin ei îi cheamă pe alții să răspundă la fel de liberi. E esențial să înțelegem această metodă, pentru ca tu să îți poți da seama, în același timp, de harul pe care l-ai primit și de faptul că nu l-ai primit doar pentru tine, ci ca el să ajungă la alții prin tine. Isus nu îi alege pe cei doisprezece doar pentru ei înșiși, pentru ca doar ei să se poată bucura de El, ci pentru a-i trimite în toată lumea, astfel încât să mărturisească ce anume înseamnă Cristos în viață. Care este, de fapt, obiecția cea mai gravă pe care o poate trezi vestea umană? Mi-o spuneau studenții mei de la Madrid: «Ceea ce spune Evanghelia este foarte frumos, dar nu mai există, nu pot atinge cu mâna». Cum răspunde Dumnezeu la această obiecție? Făcând astfel încât omul de azi să întâlnească pe cineva – o persoană reală, în carne și oase, ca tine – prin care să vadă că se întâmplă ceea ce auzim în Evanghelie, prin care, deci, se reîntâmplă evenimentul original. Doar așa omul de azi poate începe să se intereseze de Cristos: nu înțelege încă originea diversității tale, dar întâlnirea cu tine, cu o persoană reală, îi provoacă rațiunea și libertatea. Dumnezeu continuă, conform unui plan care nu este al nostru, să te cheme pe tine, care poți răspunde cu da sau nu, și, dacă Îl accepți îți schimbă viața, o umple de bucurie, de creativitate, „demonstrându”-le altora prezența Sa prin această schimbare a ta. Este același lucru pe care îl face cu Zaheu și cu discipolii: îi alege pentru ca, prin ei, alții să poată întâlni în carne – nu în gândurile lor, nu într-un mod virtual, nu ca într-un vis – pe cineva care să le sfideze rațiunea și libertatea.

Toate astea sunt reale? Da, există și tu ai văzut asta. De aceea metoda lui Dumnezeu nu este incorectă: este o metodă prin care Dumnezeu, în mod concret, real, istoric, plecându-se la modalitatea de înțelegere a omului – care este trupească, istorică –, dialoghează cu rațiunea și cu libertatea fiecăruia dintre noi. Evident, dacă înțelegem alegerea ca excludere a altora, e de înțeles că ne pare ceva incorect. Dimpotrivă, dacă o concepem așa cum este, adică un drum pentru a ajunge la alții, atunci alegerea nu exclude pe nimeni. Aceasta este metoda lui Dumnezeu, o metodă care respectă libertatea omului.

¹⁷⁵ Rm 5,8.

Ce anume înseamnă că libertatea are loc concomitent cu acțiunea de a fi eliberați? Proba că îl cunoaștem pe Dumnezeu este că suntem liberi, și nu suntem liberi dacă El nu ne eliberează încontinuu, dar în același timp El are nevoie de libertatea noastră pentru a fi recunoscut. Simt nevoia de a înțelege această unitate în viața cotidiană, și cum se întâmplă asta în tine, Julián.

Așa cum am văzut, noi înțelegem adevărata semnificație a cuvintelor prin experiență. De exemplu, înțelegem ce anume înseamnă să iubim atunci când ne simțim iubiți, așa cum ne-a spus prietena noastră care a fost în India. Nimeni nu o privea ca cea colegă de facultate pe care a întâlnit-o la Madrid, nu își imagina că ar putea fi iubită cu o asemenea gratuitate, și atunci când mama ei o abandonează și declară că nu mai vrea s-o vadă, îi devine evident că pentru a înțelege ce înseamnă să iubești, pentru a putea iubi, trebuie să fie iubită. Același lucru se întâmplă cu libertatea: noi înțelegem ce anume este libertatea prin experiență. De aceea don Giussani, din punct de vedere pedagogic, ne-a spus mereu că dacă vrem să înțelegem ce anume este libertatea, în loc să pornim de la substantiv, adică de la definiție (care ne-ar duce la infinite discuții), trebuie să pornim de la experiență, care e indicată în adjectiv: când te simți „liber”? Întrucât omul poate înțelege lucrurile doar în acest fel, adică prin experiență, Dumnezeu, în duioșia sa unică, se apleacă asupra nevoii noastre.

Pentru ca poporul lui Israel să înțeleagă ce anume este libertatea, Dumnezeu face în așa fel încât acesta să experimenteze eliberarea: îl scoate din Egipt, eliberându-l de robie. Fiind oameni, israeliții fuseseră creați liberi, libertatea le aparținea așadar prin natura lor. Dar în Egipt nu se simțeau liberi. Erau de fapt sclavi. Și noi suntem liberi prin natura noastră, dar în același timp nu ne simțim liberi în circumstanțe, astfel încât ne și sufocăm. Atunci când poporul lui Israel este eliberat din Egipt, trăiește o experiență de libertate, de eliberare, și începe să se încredă în Dumnezeu. Se simt liberi, încep să respire, încetează să se mai sufocă în muncile silnice. Dar, imediat după, multe revolte au urmat după această experiență de eliberare. Poporul lui Israel, după cum am văzut, a cedat în mod repetat la îngâmfarea de a-și putea procura singur libertatea și asta a dus la ulterioase robii. Este ceea ce ni se întâmplă și nouă. Pentru a putea fi liberi e nevoie să acceptăm condiția care face posibilă o efectivă experiență de libertate: aceea de a fi eliberați. Astfel noi, care totuși suntem liberi prin natură (nu suntem subiecți ai mecanismului instinctului), ne sufocăm în circumstanțe, nu reușim până la capăt să spunem «eu»: nu suntem liberi. De aceea întreb așa de des: câte persoane cunoașteți voi care să fie libere? Libere în realitate, nu în imaginația lor. Trebuie să ne dăm seama că suntem cu toții liberi prin natură, dar să ne dăm seama și că persoane libere în realitate – nu în cămăruța lor, în lumea virtu-

ală, în visele lor, ci chiar în viața de zi cu zi, la serviciu, acasă, cu prietenii, în circumstanțe – sunt cu adevărat puține. La acest nivel putem sesiza diferența pe care o introduce gestul lui Dumnezeu, recunoscând că libertatea are loc în același timp cu acțiunea de a fi eliberați.

Pentru a înțelege dacă suntem liberi, atunci, e suficient să ne surprindem cum acționăm în realitate, în circumstanțele concrete, pentru a vedea dacă respirăm acolo unde trăim. Dacă ne descoperim tentați să ne plângem pentru că există mereu ceva care nu merge, asta înseamnă că libertatea în noi e pură ficțiune, de fapt. Așa poate fiecare dintre noi să verifice, dincolo de cuvintele sale, a interpretărilor sale sau a discuțiilor sale, dacă este cu adevărat liber, și cine sau ce anume îl face liber. Semnul că eu primesc deschis ceea ce îmi dă Dumnezeu clipă de clipă este eliberarea mea. Dimpotrivă, atunci când pretind că sunt liber, atunci când o concep ca libertate autonomă, când nu mă simt nevoiaș și mă separ de originea care îmi dă libertatea, aceasta dispare, și atunci încep să mă sufoc. Deci avem mereu nevoie să primim eliberarea și să o primim deschis. De aceea, prietena noastră indiancă spunea: «Există un punct mic care depinde de mine», și e acela de a recunoaște tot ceea ce i s-a întâmplat.

Nu există libertate fără ca eu să primesc cu bucurie eliberarea pe care El vrea să mi-o dea. Pentru a mă putea elibera Dumnezeu are nevoie ca eu să mă las eliberat. Dumnezeu, de fapt nu vrea să intre în viața noastră ca un elefant într-un magazin de cristaluri, ca un car armat care rade toată libertatea noastră, fără să ne ceră permisiunea. Dumnezeu respectă atât de profund libertatea noastră încât ne face cadou totul, dar, pentru a intra, așteaptă și cerșește da-ul nostru, libertatea noastră: «Mă primești?». «Vrea cineva să vină după mine, vrea să urmeze această experiență?» Dumnezeu ne oferă și o metodă infailibilă pentru a înțelege dacă urmăm sau nu invitația Sa: experiența lui o sută pentru unu: «Cine mă urmează va avea însutitul».¹⁷⁶ Nu e o chestiune de discuții sau interpretări: nu ajută la nimic. Tu poți ști dacă primești ceea ce Domnul îți dă, verificând în realitate dacă viața ta este de o sută de ori mai umană, mai adevărată, dacă viața ta respiră. Eu așa trăiesc, nu am altă experiență să vă povestesc decât asta. Atunci când urmezi, respiri. Când nu urmezi, te sufoci. Pentru că libertatea ne este mereu dată într-o relație, și asta e ceea ce am învățat din toată istoria care ne-a precedat. La un moment dat putem să ne gândim că, întrucât «știm deja», cum am primit deja, putem înceta să mai primim, să mai primim și să mai urmăm darul lui Dumnezeu. În schimb nu, aceasta nu este doar o etapă de depășit, nu există un moment în care eu nu mai trebuie să primesc și să accept. Există doar o

¹⁷⁶ Cfr. Mt 19,29.

conștiință tot mai mare a necesității pe care o am de a-l primi. Deoarece, cu cât înțeleg mai mult despre ce este vorba, cu cât înțeleg mai mult că experiența libertății îmi este dată, cu atât mai mult înțeleg că unica posibilitate de a fi cu adevărat liber, de a face experiența eliberării, este să o primesc de la Cel care e singurul ce mi-o poate da și care o poate face posibilă. Aceasta este o decizie pe care nu o putem delega nimănui.

Mă interesează să înțeleg mai bine care este rolul companiei în acest parcurs. Vorbești despre o «companie» ca ajutor «împotriva demoralizării». Și în alt loc: «„Compania noastră [...] trebuie să coboare în adânc, mai adânc” [...], trebuie să ne introducă [...] să ne împingă la „un raport profund personal cu El”, cu Cristos». Mă interesează foarte mult deoarece, pentru parcursul pe care l-am făcut anul acesta, văd ca fiind necesară o companie ca cea despre care vorbești tu. Recunosc câteva chipuri care sunt companie, dar îmi dau seama că suntem foarte confuzi, începând cu mine. Simt exigența să fim într-adevăr un ajutor unii pentru alții. Ce anume înseamnă să aparții unui loc, să aparții acestei companii, dincolo de formalism? În Introducere tu spunea: «Dar, ajunși la acest nivel, explică don Giussani, la nivelul recunoașterii mele de Tine, o, Cristoase, adică la nivelul inimii, nimeni nu poate delega altora răspunsul, care poate fi doar personal». Și apoi îl citeai pe Giussani: «Inima este unicul lucru în care e ca și cum nu ar exista parteneri». Recunosc că acest a nu avea parteneri este semnul cel mai mare al măreției mele. Nu pot să consider scontat acest lucru în momentul în care întreprind parcursul de cunoașterea a lui Cristos. Uneori ne gândim că insatisfacția, tristețea, faptul că lucrurile nu dau bine, dezamăgirile, etc sunt aspecte ce trebuie controlate, pilit, înlăturate. În schimb, acestea sunt un ecou al inimii despre care vorbești, locul celei mai mari preferințe a lui Dumnezeu față de mine, al celei mai mari companii. Inima, care nu are colaboratori, este cel mai bun colaborator al meu. Însă, de multe ori observ că în lumea adultă nu avem curajul să pornim de la acest colaborator care este inima. Ne poți ajuta în acest punct?»

Încep de la prima întrebare. Misterul, dacă suntem atenți la cum ai descris lucrurile, ne furnizează tot timpul ceva urme. Și care este urma pe care ți-o dă Misterul ca să poți înțelege ce anume este compania? Tu recunoști în experiența ta că anumite chipuri sunt companie. Poate nu toate, dar pe unele le recunoști clar ca și companie. O spunea încă o dată prietena noastră, indianca: «Cristos trebuie să fi fost ca voi, cineva care îi ajuta pe alții să se înțeleagă, să privească adâncul inimii lor», să cunoască adevărata intimitate a fiecăruia și «să înțeleagă cine sunt». Același lucru li s-a întâmplat lui Ioan și Andrei: au început să înțeleagă cine sunt pentru că au întâlnit pe cineva, pe Isus. Au început să înțeleagă urmând acea persoană. Aceasta

este modalitatea, metoda lui Dumnezeu, de la Avram până azi. Deci, tu poți înțelege urmând acele chipuri și fiind atentă la cum se întâmplă în ele ceea ce dorești pentru tine. Prima chestiune este, așadar, atenția. Nu este o problemă de inteligență deosebită. Fiindcă cineva ar putea spune: «Eu sunt mai inteligent și ăla e un ignorant, cum ar putea să-mi spună ceva interesant?». E adevărat, poate chiar să fie un nenorocit, dar Domnul se folosește de el – chiar și un nenorocit cum e – ca să te cheme pe tine. Atunci, primul pas este o atenție pe care s-o ai, alături de disponibilitatea de a urma modul în care te cheamă Misterul: prin acele chipuri. Așa descoperi care este compania adevărată pentru viața ta. O descoperi și o recunoști, dar nu o decizi tu. Uneori ai prefera pe alții care sunt mai simpatici, cu care te simți mai bine, dar nu decizi tu cine te ajută cu adevărat. Treaba ta este doar să recunoști: stând cu anumite persoane, te întorci acasă și rămâne ceva în tine, și vezi că, a doua zi te raportezi diferit la tine însăși și la realitate, te uiți la lucruri altfel. Atunci începi să îți dai seama că aceea este o companie care te face să fii mai mult tu însăși, care te face să mergi până în profunzimea tuturor lucrurilor.

De aceea, spuneam ieri, compania este locul, generat de Cristos, care ne ajută să devenim conștienți de ceea ce suntem. Și care este cel mai mare ajutor pe care ți-l dă? Care este cel mai mare ajutor pe care Isus îl dă discipolilor? Ce companie le face lor Isus? Îi scoate din reducățiile lor, le retrezește inima, generează un subiect capabil să privească toată realitatea, până la originea ei. Ce face Isus atunci când se propune ca tovarăș de drum pentru discipolii din Emaus? Aveau în fața lor o listă lungă de fapte și de miracole de-ale lui Isus, și totuși mergeau plini de scepticism. Se apropie de ei un necunoscut, care îi întreabă pe cei doi despre ce discută și ei îi răspund: «Ești atât de străin încât nu știi ce s-a întâmplat zilele astea la Ierusalim?». ¹⁷⁷ Știa el bine ceva din ce se înâmplase ... și totuși ce face Isus? Ce companie le face? Spune: «Dar vă e inima amorțită? Sunteți așa de proști încât nu înțelegeți ceea ce s-a întâmplat?». ¹⁷⁸ Isus îi provoacă să își lărgească orizontul privirii, să își redeschidă inima și rațiunea. Într-adevăr, atunci când, apoi, îl vor recunoaște la frângerea pâinii, își vor spune unul altuia: «Oare nu ne ardea inima în piept în timp ce vorbea cu noi de-a lungul drumului?». ¹⁷⁹ Care a fost ajutorul cel mai mare pe care Isus li l-a dat? A generat în ei un eu capabil să Îl recunoască. Cu cât inima noastră se trezește mai mult, cu atât înțelegem mai mult că ea nu poate fi satisfăcută

¹⁷⁷ Cfr. *Lc* 24,18.

¹⁷⁸ Cfr. *Lc* 24,25.

¹⁷⁹ Cfr. *Lc* 24,32.

decât de către Cel care a creat-o și în Cel care – unicul – își află împlinirea. Cristos este unicul care salvează dorința, care o face să iasă la iveală în toată măreția ei, în infinitatea ei, răspunzându-i. Dar cu cât descopăr mai mult natura eului meu, ireductibilitatea sa, unicitatea sa, cu atât devine mai clară imposibilitatea de a-mi fi substituită responsabilitatea: nu pot delega nimănui responsabilitatea de a spune «Eu», de a-i spune «Da» Celui care mă retrezește și îmi cere voie să mă salveze.

Giussani ne spune lucruri pe care începem să le înțelegem doar atunci când ele se întâmplă în noi, atunci când le experimentăm. Ca și atunci când ne spune că eul «este raport direct exclusiv cu Dumnezeu».¹⁸⁰ Este vorba despre eul «meu» și despre raportul «meu» personal cu Misterul: nu pot să îl deleg nimănui. Tu, eu, fiecare dintre noi este unic; nu suntem careva din mulțimea turmei, o bucățică din mecanismul global, nu. Și Misterul vrea să stabilizească cu fiecare dintre noi o legătură unică, o intimitate unică. Ești chemat tu, în primă persoană, și vei fi tu cel care zice «Da» sau «Nu». Acest răspuns nu se poate delega. M-a impresionat întotdeauna drumul pe care Giussani ne face să îl parcurgem prin cărțile *ParCursului*. La început, în primul capitol din *Sensul religios*, ne face să recunoaștem că avem criteriul pentru a discerne, pentru a intercepta ceea ce inima noastră are nevoie. Apoi dezvoltă tot parcursul, prezentând pretenția creștină, evenimentul lui Cristos, drumul discipolilor, și apoi Biserica, precum locul în care Cristos rămâne în istorie, și deci, și drumul nostru. Iar la sfârșitul acestui parcurs spune: «Cui îi încredințează Cristos tot ceea ce a făcut în fața ta? Care este criteriul ultim pentru a judeca? Inima ta». Cristos nu vrea ca noi să aderăm la El în mod mecanic. Vrea să aderăm la El pentru că Îl recunoaștem ca răspuns la nevoia inimii noastre, altfel ar rămâne în afara noastră. Înțelegeți de ce «da»-ul nostru nu poate fi delegat nimănui? Giussani spune că nimeni nu poate trișa: Cristos nu trișează cu noi, dar nici noi nu putem trișa cu El. Asta e ceea ce face ca viața să fie cu adevărat dramatică. În acest sens, inima nu are partener. «Iubirea pe care Dumnezeu o are față de mine face din mine ceea ce sunt eu cu adevărat și în mod definitiv: ea stabilește Eul pe care Dumnezeu vrea să-l vadă înaintea sa și să îl aibă pentru sine, îndreptat spre sine», afirma von Balthasar. Predilecția pe care El o are pentru tine este unica în stare să-i corespundă pe deplin inimii tale. Iar ceilalți, în măsura în care trăiesc la rândul lor această predilecție, mă ajută să nu mă mulțumesc cu ceva mai puțin de atât, mă fac să merg în profunzimea nevoii mele umane.

¹⁸⁰ L. Giussani, *La originea pretenției creștine*, Ed. Meridiane, București 2002, p. 111.

Deci tot planul lui Dumnezeu este pentru ca noi să îl putem întâlni pe Singurul care ne răspunde. Iar dacă nu avem un răspuns pentru noi, pentru fiecare dintre noi, nu vom avea răspuns nici pentru ceilalți: lumea va rămâne fără răspuns. Dacă nu-l experimentăm pe Cristos la persoana I ca răspuns la așteptarea infinită a inimii noastre, nu îl vom putea comunica nici altora ca pe un bine pentru ei. Doar cine face acest drum, cine trăiește această experiență, o poate propune celorlalți cu certitudinea că este vorba de ceea ce, în mod misterios, și ei caută, mergând pe pipăite. Aceasta este aventura cea mai mare a vieții: să verificăm zi de zi tot mai mult că ceea ce ni s-a întâmplat, întâlnirea cu Cristos, este unicul lucru în stare să răspundă pe deplin la exigențele inimii. Că această familiaritate cu Cristos a devenit factorul determinant al vieții noastre o verificăm prin faptul că suntem liberi în mijlocul circumstanțelor. Doar așa vom putea oferi o contribuție reală la setea de libertate care este în toți. De aceea, următoarea afirmație a lui von Balthasar mi-a atras mereu atenția: «Atâta vreme cât creștinul va însemna în primul rând tradiție și instituții, vor avea câmp deschis mișcările de eliberare ale vremurilor moderne» – pe care azi le numim «populiste» –, pentru că nu se vor vedea a fi provocate de noi, noi nu vom reprezenta nicio provocare pentru ele. «Confruntarea adevărată va avea loc doar atunci când creștinul se va implica [...] să arate că auto-deschiderea lui Dumnezeu prin Isus Cristos este invitația de a intra în spațiul libertății absolute, singurul în care se poate desfășura libertatea umană.»¹⁸¹

¹⁸¹ Vezi aici, p. 21, 61

SFÂNTA LITURGHIE

Lecturile Sfintei Liturghii: Fapte 9,26-31; Ps 21; 1In 3,18-24; In 15,1-8

PREDICĂ DE DON JULIÁN CARRÓN

Nu este zi în care liturgia să nu pună înaintea ochilor noștri constanta inițiativă a lui Dumnezeu. Azi face asta prin povestirea convertirii lui Saul, persoana cea mai neînchipuită, persecutorul creștinilor. Dar nimic nu îi este imposibil lui Dumnezeu. Tocmai asta se vede în libertatea lui Dumnezeu: alege pe cineva ca Paul ca să arate că e mereu El cel care ia inițiativa: «Tu ești prețios în ochii mei».¹⁸² Conștient de această preferință, Paul va spune apoi în scrisorile sale: «Eu știu în cine am încredere».¹⁸³ Nimeni nu a înțeles ce i se întâmplase pe drumul din Damasc, dar a fost imediat clar că trebuia să i se fi întâmplat ceva important: a început de fapt să stea cu cei pe care înainte îi persecutasă. Evident, creștinii din Damasc, văzându-l în mijlocul lor, se temeau de el, nereușind să creadă că devenise un discipol al lui Isus. Dar el continua să stea cu ei și Faptele relatează că «vorbea și discuta și mergea și venea la Ierusalim cu toți ceilalți». Faptul că i se întâmplase ceva devenea palpabil, tangibil, prin frecventarea acelei noi companii de prieteni, cu care începuse să își joace partida vieții.

Iată provocarea pe care o are în față sa fiecare dintre noi, în orice moment: «Asta este porunca lui: să credem în numele Fiului său, Isus», așa cum a făcut sfântul Paul. Dar cum să rămânem în această atitudine? Nu este niciun alt fragment din Evanghelie care să poată sintetiza ceea ce am spus în aceste zile mai bine decât ceea ce tocmai am ascultat. Nu există posibilitatea unei vieți desprinse de El. Prin imaginea viței și a mlădițelor Isus spune cât este de absolut crucial ca noi să rămânem legați de El. Desprinși de El ne uscăm și nu mai dăm rod. După cum vedeți, în această dimineață revine același verb pe care l-am folosit ieri: a rămâne. Dacă vrem să aducem rod, e nevoie de un singur lucru: să rămânem atașați de viță. Le spune Isus discipolilor: «Așa cum mlădița nu poate aduce rod dacă nu e prinsă de viță, tot așa nici voi dacă nu rămâneți în mine». Pentru că «Eu sunt vița, voi mlădițele. Cine rămâne în mine, și eu în el, va da mult rod». De aceea, dacă cineva vrea să rodească, aici găsim o indicație simplă, la îndemâna tuturor. Isus nu ne cere să facem vreun efort deosebit, nici să ne supunem unei practici ascetice. Pune o singură condiție: să rămânem prinși de viță, care este El. Verificarea pentru a vedea dacă suntem prinși sau nu de viță

¹⁸² Is 43,4.

¹⁸³ Cfr. 2Tm 1,12.

este rodul pe care îl dăm: însutitul, un mod nou de a trăi realul. Asta e ceea ce dă mărturie de El. «Dacă veți rămâne în mine» veți aduce rod și va fi «preamărit Tatăl meu». Prin rod, pe care și alții îl vor putea vedea, va continua să strălucească gloria Sa în realitate, în istoria oamenilor, pentru că gloria este splendoarea adevărului.

Tot ceea ce ne-am spus de vineri seara până în această dimineață este pentru ca această glorie să se manifeste. Nu trebuie să ne desprindem de viață deoarece, prin rodul din noi, care vine doar de la El, poate străluci gloria sa pe fața pământului. Asta se poate întâmpla cu toate limitele noastre și cu toate greșelile noastre, fiindcă rodul – o schimbare a umanității noastre altfel imposibilă – este opera Sa în noi. Dacă noi Îl lăsăm să intre, dacă ne lăsăm cuprinși de El, nimic nu va putea împiedica manifestarea gloriei lui Dumnezeu prin rodul pe care El îl va face să apară, cu uimire, în fața ochilor noștri, în viața noastră. «Fără mine nimic nu puteți face», spune Isus. Dacă nu învățăm asta, vom deveni niște ramuri uscate bune pentru foc.

Să cerem pentru fiecare dintre noi să fim împreună, la fel ca sfântul Paul cu prietenii lui cei noi, doar pentru asta: pentru a-L recunoaște, pentru a rămâne atașați de viața care este El, pentru a trăi o legătură care ne întinește fără încetare, astfel încât să putem mărturisi tuturor oamenilor, frații noștri, cine este Cristos și că Tatăl lui Isus este la originea a toate.

ANUNȚURI
Julián Carrón

Fondul comun

Anul trecut am trimis o scrisoare celor care, de ani de zile, nu dădeau niciun semn și nu participau la niciun gest al Fraternității și o altă scrisoare celor care, în timpul anului precedent, nu vărsase nici măcar un euro la fondul comun. A fost surprinzător să vedem ecoul din partea a mii de persoane, care au răspuns pozitiv la această inițiativă – care a fost un gest de prietenie –, poate chiar semnalând situații de dificultate în care, prin diferite moduri, am putut interveni. Vă citesc câteva scrisori pe care le-am primit.

Cineva scrie: «Răspund la scrisoarea voastră în care îmi aduceți aminte că nu particip la Exerciții și nu dau fondul comun. E adevărat, au fost ani de destrămare în relația mea cu mișcarea și, deci, ani de oarecare îndepărtare. Scrisoarea mi-a amintit multe lucruri frumoase pe care le-am trăit în mișcare. Acum urmez un pic mai mult și am dat 60 de euro la fondul comun (e tot ceea ce pot să fac) ca să mă simt parte din mișcare».

Altcineva zice: «Mulțumesc de infinite ori că am primit o atenționare asupra sacrificiului Fondului comun. De ani de zile nu reușeam să dau nici acea infimă părțică pe care eu și soțul meu ne promisesem că o vom da. Am traversat și încă mai suntem într-o perioadă grea și nu cu puține probleme. L-am întrebat pe soțul meu dacă nu puteam să fac un vărsământ pentru a putea acoperi măcar în parte „datoria” noastră la fondul comun, dar încă avem întrebarea: „O să reușim?”. Ce surpriză a fost răspunsul său! „Sigur, categoric, da-i drumul!” Răspunsul lui a fost o consolare pentru mine, mi-a permis să judec doar cu inima».

Iată mărturia unei familii: «Nu plătim fondul comun, eu și soțul meu, de doi ani, adică de când el a rămas din nou fără loc de muncă. Eu sunt angajată cu jumătate de normă. În septembrie, anul trecut, am găsit un al doilea loc de muncă pentru un an, puțin, dar suficient ca să facă față nevoilor minime ale familiei noastre. Pentru anul 2018 aș vrea să achit din nou contribuția, reducând-o cu 5 euro pe lună, pentru fiecare. Îmi pare foarte rău, dar în acest moment nu reușim să facem altfel. Însă îmi doresc să pot da iar fondul comun, nu vreau să pierd sensul acestui gest, am așteptat deja prea mult, e ca și cum mi-ar lipsi ceva!».

Un alt prieten îmi scrie: «M-a impresionat foarte tare fragmentul din scrisoarea pe care mi-ai trimis-o: „În raportul cu Cristos nu există metru; nu există metru, există doar inima: fie eu îl vreau, fie nu îl vreau”. În urmă cu vreo treizeci de ani, cu câțiva prieteni din mișcare ne făceam planuri,

fiecare ziceam ce ne dorim pentru viitor: unul voia să câștige un loz miliarde, altul să participe la Olimpiadă, eu, la rândul meu, îmi aduc aminte că am spus: „Să fiu mereu tot mai acaparat de Cristos”, răspuns care i-a surprins pe toți, chiar și pe mine. De atunci încoace am trecut prin multe vicisitudini, inclusiv am fost dat afară de la servicii. A trebuit să reduc în mod drastic contribuția. Voiam să fiu fidel oricum, dar apoi nu am mai dat-o. În septembrie, scrisoarea ta m-a retrezeit parcă și așa, reducând ulterior cota, am reușit să acopăr întârzierile și, azi, după ce am încasat banii pentru niște lucrări, pot crește din nou puțintel cota. Este ridicol, știu, dar acum așa e, mai încolo mai vedem. Mulțumesc pentru paternitatea ta, mă rog pentru tine în fiecare zi».

După cum vedeți, trimiterea acestor scrisori a fost o ocazie pentru a relua raportul cu viața Fraternității. Unii, însă, ne-au comunicat că au luat o altă cale.

Decizia de a scrie cele două scrisori a fost dictată de pasiunea pentru oricine intenționează să parcurgă calea Fraternității, astfel încât să poată fi însoțit cu toată seriozitatea posibilă. În cartea *Una strana compagnia* [*O companie ciudată*, n. tr.] am citit că, don Giussani, vorbind despre fondul comun ca un ajutor în trăirea sărăciei, în timpul primelor Exerciții ale Fraternității, spunea: «Sărăcia nu este a nu avea nimic de administrat: sărăcia este să administrezi având ca scop suprem ca totul să fie în funcție de împărăția lui Dumnezeu, în funcție de Biserică».¹⁸⁴ Și tocmai ca să trăim în funcție de Biserică vrem să ne ajutăm și acum. În acest sens, e impresionantă pentru mine mărturia pe care ne-o dau prietenii noștri din Venezuela: în situația dramatică de sărăcie generală (cauzată de inflația ridicată în care se găsesc și pe care o cunoaștem cu toții) sunt, ca procent, națiunea care este absolut cea mai fidelă cu plata fondului comun! Impresionează faptul că ne-au scris ca să ne comunice cât de rău le pare că au diminuat suma pentru fondul comun în 2017: «Schimbul Euro/Bolivar a variat foarte mult între primul semestru și sfârșitul anului, fără o schimbare corespunzătoare a salariilor oamenilor. Dar, cu toate acestea, mulți am rămas fideli gestului Fondul comun». O astfel de fidelitate nu se poate să nu ne interogheze!

Tracce

Țin să împărtășesc cu voi o noutate care consider că poate fi o provocare în plus pentru a ne confrunța cu ceea ce am auzit în aceste zile. Vă amintiți probabil că anul trecut, chiar în același timp cu Exercițiile, am

¹⁸⁴ L. Giussani, *Una strana compagnia*, op. cit., p. 106.

inaugurat noul site și social media ale mișcării, deoarece schimbările provocate de Internet ne împingeau în acea direcție. Acest lucru a avut o evidentă repercusiune asupra modului de a realiza revista *Tracce*. Ne apropiem deci de noul *Tracce*, care, de azi, e disponibil pentru toată lumea. Revista noastră se prezintă complet reînnoită ca formă și conținut.

De ce să continuăm să facem *Tracce*? De ce să schimbăm? Ne luminează cele spuse de don Giussani în această privință: «Comunicarea este consecința [...] [a] două dimensiuni: o conștiință critică și sistematică a propriei vieți și o umanitate nouă. Dar primele două dimensiuni nu pot exista dacă lipsește cea de-a treia, adică pasiunea de a le comunica celorlalți acel principiu de viață, acea realitate de viață, acea unitate dintre noi, acel eveniment care ne-a eliberat».¹⁸⁵ Și: presa – atunci nu exista lumea digitală – «este instrumentul principal pentru a crește autoconștiința noastră și pentru a comunica cu ceilalți».¹⁸⁶

În acest orizont am dorit să ne încheiem socotelile cu enormele și bruștele schimbări pe care le observăm de ani de zile și care ne cheamă la o schimbare necesară: revoluția comunicării digitale, provocările pe care le înfruntă cu toții în domeniul editorial, schimbarea de obișnuințe care implică pe toată lumea, inclusiv pe noi, etc.

De aici tentativa de a reînnoi revista, ținând cont de toate acestea. Noul *Tracce* vrea, atunci, să completeze și să integreze comunicarea realizată prin Internet, răspunzând mai ales la nevoia de aprofundare, oferind unor teme și subiecte, alese de fiecare dată, de la un număr la altul, tot spațiul necesar pentru o muncă de înțelegere, de reflecție și de dialog. Cu noul *Tracce* spunem: «În marea agitație a zilelor, săptămânilor, lunilor, fă o pauză, oprește-te!». Poate ne convine. *Tracce* este această tentativă – trebuie să ne amintim mereu că este o tentativă – de a rechema atenția la o temă, o persoană, o experiență, o situație, pe care o considerăm cu adevărat relevantă pentru drumul pe care îl parcurgem.

Site-ul și social media vor continua să urmeze ritmul zilnic, zi de zi, fapt după fapt, judecată după judecată, însoțind la timp drumul tuturor cu texte esențiale, începând cu Școala de comunitate.

Ne este foame de tot ceea ce ne poate ajuta să ne lărgim rațiunea, să aprofundăm carisma, să verificăm credința. În același fel, ne dorim să comunicăm cu alții, să ne interesăm de ei, să facem o parte de drum împreună cu ei, așa cum s-a întâmplat, de exemplu, în tot itinerariul de întâlniri,

¹⁸⁵ L. Giussani, *Dall'utopia alla presenza (1975-1978)*, op. cit., p. 39.

¹⁸⁶ FRATERNITÀ DI COMUNIONE E LIBERAZIONE, *Documentație audiovizuală*, Întâlnirea preoților din CL din nordul Italiei, Idice San Lazzaro di Savena (BO), 20 mai 1985.

pornind de la prezentări, în Italia și în străinătate, a volumului *Vita di don Giussani și La bellezza disarmata*.

Dacă încă mai facem *Tracce*, dacă am vrut să modificăm revista accentuând rațiunea sa de a fi ca o ocazie de educație și întâlnire, este pentru această pasiune, pentru această foame care ne constituie. E greu să aprofundăm drumul fără o implicare serioasă, o atenție. Fără de asta vom sfârși prin a fi prizonieri ai mentalității tuturor.

Cum putem deveni cu toții mai protagoniști ai acestei tentative? Preocuparea noastră, preocuparea mea nu poate fi decât educativă. Adopt cuvintele lui don Giussani: «Vă rog să nu simțiți asta ca pe o propagandă pro *Litterae* [e valabil azi pentru *Tracce*], ci ca pe o urgență a comunității noastre».¹⁸⁷ Tot don Giussani ne spunea că revista «este parte din proiectul de viață, este un instrument al proiectului»,¹⁸⁸ «oglinzind a vitalității mișcării. Și asta implică o participare creativă».¹⁸⁹ Drept pentru care, scrieți, semnați teme, fapte și persoane, pentru că viața noastră «este un spațiu realizabil în mod liber de către toți cei care au o viață de comunicat».¹⁹⁰

Așadar, acesta este primul mod de a participa la comunicarea mișcării, o participare creativă. Un mod care este la îndemâna fiecăruia dintre noi: nu este vorba doar de a scrie despre fapte și persoane, ci și de a identifica și sugera pe cei care ar putea avea talent la fotografie sau la creații video sau la social media, etc. În mod cert în comunitățile voastre există tineri foarte capabili.

Se poate participa și folosind *Tracce* pentru a avea o discuție cu un prieten: dacă este util pentru mine, poate fi util și pentru el. A face cadou un abonament sau un exemplar este ocazie de întâlnire, de mărturie, de misiune. Gândiți-vă că mulți episcopi și nunți – peste tot în lume, chiar și în locuri unde nu există mișcarea – ne scriu ca să ne mulțumească pentru oportunitatea pe care o au de a cita textele lui don Giussani și de a rămâne în legătură cu viața mișcării. Vă invit deci să difuzați revista, poate folosind și pretextul noii înfățișări grafice, atât la nivel personal, cât și la nivelul comunității, așa cum fac – gândiți-vă! – femeile lui Rose de la Kampala, care trăiesc ca un eveniment sosirea fiecărui număr din *Tracce*. Poate de-am primi-o și noi de fiecare dată așa!

Ca ultim punct, vă rog să luați în considerare abonamentul ca modalitate concretă de susținere a întregii implicări pentru dezvoltarea comuncă-

¹⁸⁷ FCL, *Documentație audiovizuală*, Întâlnirea preoților din CL, Bologna, 6 martie 1978.

¹⁸⁸ FCL, *Documentație audiovizuală*, Diaconia diecezană di CL, Milano, 16 iunie 1980.

¹⁸⁹ FCL, *Documentație audiovizuală*, Întâlnirea preoților din CL, Imola (BO), 2 februarie 1987.

¹⁹⁰ FCL, *Documentație audiovizuală*, Ziua de sfârșit de an al CL, Milano, 3 iunie 1989.

rii mișcării – de la site la social media și la revistă –, care depinde de atenția fiecăruia dintre noi. Să ne abonăm la *Tracce* este modul cu care putem garanta această susținere a tuturor instrumentelor noastre de comunicare. Mulțumesc.

MESAJE PRIMITE

Dragilor,

Încă o data Domnul vă oferă, vouă cei adunați pentru Exercițiile anuale, ocazia unei reconștientizări. Ea constă în darul descoperirii că Isus este Destinul omului și este totodată Calea, Adevărul și Viața pentru destinul său.

Și anul acesta, ca prin multe circumstanțe ale existenței umane și prin multe relații pe care, datorită harului, fiecare le întreține cu ceilalți, El face încă o dată «un lucru nou».

În acest Timp pascal, liturghia ne-a atras atenția să nu mai cunoaștem nimic prin trup, nici măcar pe Isus însuși. Într-adevăr, dacă suntem în Cristos, atunci suntem o creatură nouă.

Care este rațiunea pentru care, în fiecare an, cel care conduce *Fraternitatea Comunione e Liberazione*, simte datoria de a le rechema atenția tuturor membrilor asupra acestor elemente substanțiale ale existenței creștine? Mi se pare că această rațiune se regăsește în riscul cuibărit în întrebarea: «Nu-l recunoașteți?». Distragerea și uitarea cuprind cotidianitatea și se pierde astfel din vedere unicul lucru necesar: iubirea lui Cristos care este nevoia cea mai urgentă.

Așadar, să devină a noastră invocarea ca Tatăl să ne ajute să trecem de la fragilitatea umană înnăscută la existența nouă în Cristos cel Înviat.

Cu afecțiune, o binecuvântare specială

E.S.R. cardinal Angelo Scola

Arhiepiscop emerit de Milano

Dragă don Julián Carrón,

Ție și tuturor vă adresez salutul și rugăciunea mea pentru bunul mers al acestor Exerciții spirituale ale Fraternității Comunione e Liberazione.

Tema acestor exerciții: «*Iată eu fac un lucru nou: nu-l recunoașteți?*» (Is 43,19) ne propune noutatea și frumusețea a ceea ce ni s-a întâmplat în întâlnirea cu Cristos prin intermediul experienței carismei ca fapt neîntâmplător, ci ca eveniment stabil într-o istorie de har, într-un popor în care s-a arătat îndurarea Domnului.

Această noutate răsună în mod autoritar în ceea ce papa Francisc ne indică în ultima sa Exortatie Apostolică *Gaudete et Exultate*, în care, odată cu «sfințenia „ușii de lângă”» (n. 7), ne propune mesajul fericirilor ca drum specific unei experiențe laice în Biserică și în lume.

În fața incertitudinilor prezentului, cum este lipsa definirii unui guvern pentru Țară și persistența longevității crizei economice, Papa ne invită la o sfințenie care este chiar și îndrăzneală, «*parresia*»: «Isus însuși vine să ne întâmpine și ne repetă cu seninătate și fermitate: „Nu vă fie frică”», indicându-ne «o existență care e deschisă, fiindcă este disponibilă pentru Dumnezeu și pentru frați» (n. 129).

Prin această atenționare, care adună laolaltă îndrăzneala și încrederea, simțim că ne sunt propuse din nou cuvintele Domnului pe care don Giussani ni le repeta adesea: «Chiar și firele de pe capul vostru vă sunt numărate. Nu vă fie frică» (*Lc* 12,7). Și inima se încălzește, consolată fiind de marea Prezență care face noi toate lucrurile și ne trimite în misiune.

Plin de încredere, cer și eu pentru mine și pentru întreaga mișcare harul Spiritului și disponibilitatea de a răspunde mandatului Domnului urmând pasul pe care tu ni-l arăți.

Vă salut cordial și invoc asupra voastră, a tuturor, binecuvântarea Domnului și protecția Maicii lui Dumnezeu,

E.S.R. monsenior Filippo Santoro

Arhiepiscop Mitropolit de Taranto

Dragă don Julián,

Ce titlu frumos au aceste Exerciții: «*Iată, eu fac un lucru nou: nu-l recunoașteți?*» (Isaia). Cuvântul profetului ajunge la poporul aflat în exil, ca anunțare a unui bine care înflorește în dezolare și în tristețea unei lumi care s-a prăbușit, odată cu distrugerea templului: Dumnezeu ne surprinde mereu, așa cum îi place papei Francisc să spună, făcând «un lucru nou», insuflând o viață nouă, o prezență nouă între noi și în istorie, azi, la fel ca ieri.

Chiar și de departe, mă alătură vouă, în rugăciune și afecțiune, întregii mari companii a Fraternității și cer, prin mijlocirea Servului lui Dumnezeu, don Giussani, ca Spiritul Domnului să ne facă în stare să recunoaștem semnele acestei „noutăți”, pe care nimic nu o poate împiedica sau opri.

E.S.R. monsenior Corrado Sanguineti

Episcop de Pavia

TELEGRAME TRIMISE

Sfinției Sale, papa Francisc

Sfinția Sa,

Vă mulțumim pentru invitația dumneavoastră de a face o experiență vie de Cristos prezent, contemplându-I chipul care realcătuiește umanitatea noastră. Pentru asta am dedicat Exercițiile Fraternității Comunione e Liberazione care au adunat la Rimini 21.000 de oameni, în timp ce alte mii erau în legătură prin satelit din 13 țări. Pornind de la fraza lui Isaia: «Iată, eu fac un lucru nou: nu îl recunoașteți?», ne-am întrebat de ce ne este atât de greu să recunoaștem prezența lui Cristos în istorie. *Lumen fidei* a indicat calea răspunsului: «Cultura noastră a pierdut percepția acestei prezențe concrete ale lui Dumnezeu în lume».

De aceea ne-am identificat cu metoda aleasă de Dumnezeu pentru a se arăta, retrăind etapele istoriei biblice, până la împlinirea ei în Cristos, care, prin Biserică continuă să ajungă la viața noastră cu o atractivitate învingătoare. «Omul se regăsește pe sine printr-o întâlnire vie» (don Giussani).

În aceste zile am cerut să redevenim precum copiii, pentru a recunoaște semnele lui Dumnezeu și pentru a participa la noutatea pe care Cristos a adus-o în istorie. A ridica privirea de la noi înșine la El, lăsând ca prezența Sa să pătrundă în inima noastră, ne permite să «păstrăm viu focul» începutului, așa cum dumneavoastră ne-ați spus în piața Sfântul Petru. Am experimentat bucuria, care este semnul familiarității cu Cristos, care ne face să cântăm: *Fac ut ardeat cor meum in amando Christum Deum ut sibi complaceam*.

Ne întoarcem la casele noastre mai cerți de faptul că prezența lui Cristos ne definește chipul în lume și arată rațiunea profundă a fiecăruia gest de prezență a noastră. Văzând cum dumneavoastră acționați în fiecare zi, suntem conștienți că doar o prezență originară – fiindcă este concentrată pe Cristos – poate urni omul de azi.

Continuând să ne rugăm zilnic pentru susținerea ministerului dumneavoastră petrin, vă transmitem toată afecțiunea noastră de fiu.

Pr. Julián Carrón

Sfinției Sale, papa Emerit Benedict al XVI-lea

Sfinția Sa,

«Iată eu fac un lucru nou: nu-l recunoașteți?» Isaia ne-a însoțit în aceste Exerciții spirituale ale Fraternității Comunione e Liberazione, pe drumul cunoașterii lui Cristos, astfel încât entuziasmul pentru El să ne mobilizeze libertatea determinând chipul nostru uman. Cerându-vă să vă rugați ca noi să devenim precum copiii pentru a recunoaște mugurii lui Dumnezeu în acțiune în lume și să îi urmăm cu toată energia libertății noastre, cerem, prin mijlocirea lui don Giussani, ca Tatăl să vă dea mereu pacea și bucuria inimii.

Pr. Julián Carrón

E.S.R. cardinal Gualtiero Bassetti

Președinte al Conferinței Episcopale Italiene

Dragă Eminentă,

La Exercițiile Spirituale ale Fraternității Comunione e Liberazione, care au strâns la Rimini 21.000 de oameni, am meditat cuvintele lui Isaia, «Iată, eu fac un lucru nou: nu-l recunoașteți?». Dornici de a redeveni precum copiii pentru a-l cunoaște pe Cristos și pentru a crește în familiaritatea cu El care definește chipul nostru în lume, conform învățaturii lui don Giussani și urmându-l pe papa Francisc, vă confirmăm angajamentul nostru de a fi instrumente ale prezenței Bisericii în Italia.

Pr. Julián Carrón

E.S.R. cardinal Angelo Scola

Arhiepiscop emerit de Milano

Dragă Angelo,

Conștiința fiind de riscul distragerii și al uitării despre care ne-ai vorbit în mesajul tău, am reluat marea lecție a lui von Balthasar care ne invita să redevenim precum copiii pentru a-l cunoaște pe Cristos prezent, unica rațiune a speranței noastre. Îți urăm să trăiești tot mai mult familiaritatea cu Cristos, unicul lucru necesar și pentru noi – în urma lui don Giussani și a Papei – pentru a fi instrumente ale înaintării noutății lui Cristos care reînnoiește fața pământului, începând chiar de la chipul nostru.

Pr. Julián Carrón

*E.S.R. monsenior Filippo Santoro
Arhiepiscop Mitropolit de Taranto*

Dragă Filippo,

Recunoscători fiind pentru scrisoarea ta, experiența acestor zile a fost un pas spre familiaritatea cu Cristos care ne umple de entuziasmu pentru El și de dorința de a fi disponibili precum copiii să-l urmăm pe Domnul care vrea să ajungă la inimile incerte ale oamenilor, frații noștri.

Pr. Julián Carrón

*E.S.R. monsenior Corrado Sanguineti
Episcop de Pavia*

Dragă Corrado,

La Exercițiile Fraternității evenimentul care ne-a cuprins viața s-a întâmplat ca un lucru nou, până la a-l face mai familiar pe Isus în noi și între noi. Suntem recunoscători pentru rugăciunile tale și suntem mai disponibili să ne dăm seama de semnele acțiunii Sale în lume.

Pr. Julián Carrón

ARTA ÎN COMPANIA NOASTRĂ

Sub îngrijirea lui Sandro Chierici și Nadia Rigbi

(Ghid de lectură a imaginilor extrase din Istoria artei care însoțeau ascultarea fragmentelor de muzică, la intrare și la ieșire)

Puțini artiști precum Caravaggio povestesc, în ziua de azi, istoria sfântă ca o continuă reîntâmplare a Evenimentului. Folosirea modelelor luate din viața cotidiană sugerează că a-l experimenta pe Cristos prezent este o oportunitate oferită nouă, tuturor, independent de condiția noastră. Intuiția acestei posibilități determină artistul, mișcat de dorința de a înțelege sensul profund al realității, să se reprezinte, de mai multe ori, ca actor și spectator al dramei istoriei lui Dumnezeu devenit om.

Jertfa lui Isac – Florența, Uffizi

Bunavestire – Nancy, Musée des Beaux Arts

Sfânta familie cu sfântul Giovannino – Colecție privată (New York, Metropolitan Museum)

Fecioara rândușilor sfintei Ana – Roma, Galeria Borghese

Adorația păstorilor – Messina, Muzeul Regional

Odihnă în timpul fugii în Egipt – Roma, Galeria Doria Pamphili

Chemarea lui Matei – Roma, San Luigi dei Francesi

Marta și Maria Magdalena – Detroit, Detroit Institute of Arts

Arestarea lui Cristos – Dublin, National Gallery of Ireland

Așezarea în mormânt – Città del Vaticano, Pinacoteca Vaticana

Cina de la Emaus – Londra, National Gallery

Cina de la Emaus – Milano, Pinacoteca di Brera

Necredința lui Toma – Potsdam, Sanssouci

Moartea Fecioarei – Paris, Louvre

Răstignirea lui Petru – Roma, Santa Maria del Popolo

Convertirea lui Saul – Roma, Santa Maria del Popolo

Sfântul Matei și îngerul – Roma, San Luigi dei Francesi

Martiriul sfântului Matei – Roma, San Luigi dei Francesi

Îngroparea sfintei Lucia – Siracusa, Santa Lucia al Sepolcro

Martiriul sfintei Ursula – Napoli, Collezione Banca Intesa

Cele șapte opere de milostivire – Napoli, Pio Monte della Misericordia

Fecioara pelerinilor – Roma, Sant'Agostino

COMENTARIILE DE DON GIUSSANI LA MUZICA DE INTRARE

Textele sunt extrase din volumul *Spirto Gentil. Un invito all'ascolto della grande musica guidati da Luigi Giussani* [*Spirto Gentil. O invitație la ascultarea marii muzici clasice cu îndrumarea lui Luigi Giussani*, n. tr.], sub îngrijirea lui S. Chierici și S. Giampaolo, Bur, Milano 2011.

Vineri seara, 27 aprilie – A. Dvořák, *Stabat Mater* op. 58

«Fă ca inima mea să își dea seama de această forță misterioasă și reală datorită căreia totul vibrează, datorită căreia totul renaște, fie ca inima mea să își dea seama de Misterul care dă viața și care m-a chemat, Prezența umană care m-a cuprins și care stă cu mine» (p. 289).

Sâmbătă dimineața, 28 aprilie – W.A. Mozart, *Marea Misă în do minor* K 427

«Dumnezeu i s-a comunicat omului în trupul său mortal, în timpul său și în spațiul său trăit, în viața sa ca timp și spațiu trăit, ca raport trăit. Misterul se înfățișează în experiență, în ceva ce suferim, dorim, greșim, facem corect, în ceva ce experimentăm; în experiența umană, așa cum este ea, toată.

Dacă am putea și noi, ca Mozart, să contemplăm cu aceeași simplitate și intensitate începutul în lume al istoriei milostivirii și iertării, și să ne adăpăm la izvorul care este „dă”-ul Mariei!» (p. 55).

Sâmbătă după-amiază, 28 aprilie – A. Dvořák, *Trio n. 4 op. 90*, „*Dumky*”

Ascultând aceste fragmente din Dvořák, scurte dar intense și pure ca aerul rarefiat al munților, nu se poate decât să revenim precum copiii. Dvořák întruchipează o inimă de copil. [...] Lucrul de care e nevoie pentru a gusta această muzică e să fim mici așa, adică simpli în inimă sau săraci cu spiritul. Sărac este cel care recunoaște că nu are nimic: eu nu sunt nimic, Tu – Misterul care faci toate lucrurile – ești. Se numește cerere expresia propriei sărăcii» (p. 300).

Duminică dimineața, 29 aprilie – L. van Beethoven, *Simfonia n. 9*

«Noi suntem ca o simfonie, mică față de cum ar trebui să fie, un pic meschină, un pic speriată, un pic intimidată. Și totuși, față de *Simfonia a noua* [...], catedrala noastră, nu de note, e făcută pentru a umple istoria. De acest destin ne apropiem noi ascultând o sarcină, aderând cu libertatea

noastră la sarcina care ne este încredințată. Și care este această sarcină? Sarcina vieții este paternitatea și maternitatea; să ajungem, așadar, la maturitatea iubirii. Sarcina vieții este să îl imităm pe Tatăl continuând cântecul lui Isus în istorie» (p. 117).

Cuprins

MESAJUL TRIMIS DE PAPA FRANCISC	3
---------------------------------	---

Vineri seara, 27 aprilie

INTRODUCERE	4
SFANTA LITURGHIE — <i>PREDICĂ DE DON STEFANO ALBERTO</i>	17

Sâmbătă dimineața, 28 aprilie

PRIMA MEDITAȚIE — <i>«Noi am cunoscut și am crezut în iubirea lui Dumnezeu pentru noi!»</i>	18
SFANTA LITURGHIE — <i>PREDICĂ DE E.S.R. CARDINAL KEVIN JOSEPH FARRELL</i>	36

Sâmbătă după-amiază, 28 aprilie

A DOUA MEDITAȚIE — <i>«Ferice de ochii care văd ceea ce vedeți voi»</i>	41
---	----

Duminică dimineața, 29 aprilie

ÎNTÂLNIREA PENTRU ÎNTREBĂRI	63
SFANTA LITURGHIE — <i>PREDICĂ DE DON JULIÁN CARRÓN</i>	88
ANUNȚURI	90
MESAJE PRIMITE	95
TELEGRAME TRIMISE	97
ARTA ȘI MUZICA ÎN COMPANIA NOASTRĂ	100
